

A horizontal bar consisting of a long grey segment followed by a shorter black segment on the right.

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ECRI ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

(τέταρτος κύκλος επιτήρησης)

Υιοθετήθηκε στις 2 Απριλίου 2009

Δημοσιεύθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2009

ECRI Secretariat
Directorate General of Human Rights and Legal Affairs
Council of Europe
F-67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: + 33 (0) 388 41 29 64
Fax: + 33 (0) 388 41 39 87
E-Mail: combat.racism@coe.int

www.coe.int/ecri

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ECRI ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (τέταρτος κύκλος επιτήρησης)

Υιοθετήθηκε στις 2 Απριλίου 2009

Δημοσιεύθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2009

Η παρούσα ελληνική μετάφραση δεν κασιχύει του αγγλικού/γαλλικού πρωτοτύπου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	9
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ.....	13
I. ΎΠΑΡΞΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ.....	13
ΔΙΕΘΝΗ ΝΟΜΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	13
Ο ΝΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ.....	14
ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ.....	15
ΝΟΜΟΣ 3304/2005 ΓΙΑ ΤΗΝ «ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΣ ΦΥΛΕΤΙΚΗΣ Η ΕΘΝΟΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ Η ΑΛΛΩΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ, ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ, ΗΛΙΚΙΑΣ Η ΓΕΝΕΤΗΣΙΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ»	16
<i>ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ</i> ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ <i>ΑΛΛΟΙ ΘΕΣΜΟΙ</i>	18
- <i>ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ</i>	19
- <i>ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΊΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ</i>	21
- <i>ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</i>	22
II. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ	22
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ.....	22
ΠΑΙΔΕΙΑ.....	25
ΣΤΕΓΑΣΗ	29
ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΑ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ	31
ΑΠΟΝΟΜΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	32
III. ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗ ΒΙΑ	33
IV. Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΛΟΓΟ	34
V. ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΟΜΑΔΕΣ/ΟΜΑΔΕΣ-ΣΤΟΧΟΙ	36
ΡΟΜΑ.....	36
- <i>ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΡΟΜΑ</i>	36
- <i>ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ</i>	37
ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΕΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	38
ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ.....	39
ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΗ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΘΡΑΚΗΣ	41
ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ.....	43
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ	45
- <i>ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΗΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΓΕΝΙΑΣ</i>	45
- <i>ΝΕΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ</i>	50
- <i>ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ</i>	52
VI. ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΣΜΟΣ.....	52
VII. ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ.....	54
VIII. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΥΛΕΤΙΚΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ 56	
IX. ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	56
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΕΝΔΙΑΜΕΣΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ.....	59
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	61

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (European Commission against Racism and Intolerance-ECRI) εγκαθιδρύθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Αποτελεί ανεξάρτητο όργανο επιτήρησης στο πεδίο των δικαιωμάτων του ανθρώπου που ειδικεύεται σε ζητήματα σχετικά με τον ρατσισμό και την μισαλλοδοξία. Απαρτίζεται από ανεξάρτητα και αμερόληπτα μέλη, που διορίζονται με γνώμονα το ηθικό τους κύρος και την εγνωσμένη τους εμπειρογνωμοσύνη στην αντιμετώπιση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας.

Στα πλαίσια των θεσμοθετημένων δραστηριοτήτων της, η ECRI διενεργεί εργασία επιτήρησης ανά χώρα, που αναλύει την κατάσταση σε καθένα από τα κράτη μέλη όσον αφορά τον ρατσισμό και τη μισαλλοδοξία και καταρτίζει υποδείξεις και προτάσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που εντοπίζονται.

Η επιτήρηση της ECRI ανά χώρα αφορά όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης σε ισότιμη βάση. Η εργασία διεκπεραιώνεται σε κύκλους διάρκειας πέντε ετών, καλύπτοντας εννέα με δέκα χώρες κάθε χρόνο. Οι εκθέσεις του πρώτου κύκλου ολοκληρώθηκαν στα τέλη του 1998, εκείνες του δεύτερου κύκλου στα τέλη του 2002 και εκείνες του τρίτου κύκλου στα τέλη του 2007. Η εργασία πάνω στον τέταρτο κύκλο εκθέσεων ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2008.

Η μεθοδολογία εργασίας για την σύνταξη των εκθέσεων περιλαμβάνει την ανάλυση εγγράφων, τεκμηρίων και μαρτυριών, μια επίσκεψη επαφής στην εκάστοτε χώρα που αποτελεί το αντικείμενο της έκθεσης, και έπειτα έναν εμπιστευτικό διάλογο που διεξάγεται με τις αρχές του εν λόγω κράτους.

Οι εκθέσεις της ECRI δεν είναι αποτέλεσμα ερευνών ή μαρτυριών. Αποτελούν αναλύσεις ικανού όγκου πληροφοριών που συλλέγονται από μια ευρεία ποικιλία πηγών. Η μελέτη της τεκμηρίωσης στηρίζεται σε σημαντικό αριθμό εθνικών αλλά και διεθνών γραπτών πηγών. Η επί τόπου επίσκεψη παρέχει την δυνατότητα να διεξάγονται απ' ευθείας συναντήσεις με τους ενδιαφερόμενους (σε κυβερνητικό και μη κυβερνητικό επίπεδο) με στόχο την συλλογή εμπειριστατωμένων πληροφοριών. Η διαδικασία του εμπιστευτικού διαλόγου με τις αρχές του κράτους μέλους επιτρέπει σε αυτές, εφόσον το κρίνουν απαραίτητο, να παρέχουν σχόλια για το προσχέδιο της έκθεσης με σκοπό την αποκατάσταση τυχόν λαθών που θα μπορούσε να περιέχει η έκθεση ως προς τα πραγματικά περιστατικά. Με την ολοκλήρωση του διαλόγου οι εθνικές αρχές μπορούν, εφόσον το επιθυμούν, να ζητήσουν να επισυναφθούν οι απόψεις τους στην τελική έκθεση της ECRI.

Ο Τέταρτος κύκλος των ανά χώρα εκθέσεων επικεντρώνεται στην εφαρμογή και την αξιολόγηση. Εξετάζουν κατά πόσο έχουν ακολουθηθεί οι κύριες συστάσεις των προηγούμενων εκθέσεων της ECRI και περιλαμβάνουν μια αξιολόγηση των πολιτικών που υιοθετήθηκαν και των μέτρων που ελήφθησαν. Οι εκθέσεις αυτές περιέχουν επίσης μια ανάλυση των νέων εξελίξεων στην εν λόγω χώρα.

Απαιτείται προτεραιότητα στην εφαρμογή κάποιων συγκεκριμένων συστάσεων που επιλέγονται από εκείνες που γίνονται στη νέα έκθεση του τέταρτου κύκλου. Μέσα στα επόμενα από δύο χρόνια μετά τη δημοσίευση της έκθεσης αυτής, η ECRI θα εφαρμόσει μια διαδικασία ενδιάμεσης παρακολούθησης σχετικά με αυτές τις συγκεκριμένες συστάσεις.

Η έκθεση που ακολουθεί συντάχθηκε από την ECRI με τη δική της και πλήρη της ευθύνη. Καλύπτει την κατάσταση έως τις 2 Απριλίου 2009 και οποιαδήποτε εξέλιξη συνέβη έκτοτε δεν καλύπτεται στην παρακάτω ανάλυση ούτε λαμβάνεται υπόψη στα συμπεράσματα και τις προτάσεις που έγιναν από την ECRI.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Από τη δημοσίευση της τρίτης έκθεσης της ECRI για την Ελλάδα στις 8 Ιουνίου 2004, παρουσιάστηκε πρόοδος σε αρκετούς τομείς που καλύφθηκαν από την έκθεση αυτή.

Η ψήφιση του Νόμου 3304/2005 για την «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού», αποτελεί, μεταξύ άλλων, μια θετική, όσον αφορά την Εντολή (κείμενο που καθορίζει το έργο) της ECRI, εξέλιξη στον αγώνα κατά των φυλετικών διακρίσεων στην Ελλάδα. Ο νόμος αυτός απαγορεύει την άμεση και έμμεση διάκριση και προστατεύει από την παρενόχληση και την εντολή για την εφαρμογή διακρίσεων. Ισχύει τόσο για τον ιδιωτικό όσο και για το δημόσιο τομέα και καλύπτει την εργασία, την κοινωνική προστασία, την παιδεία και την πρόσβαση σε δημόσια αγαθά και υπηρεσίες, περιλαμβανομένης και της στέγασης. Προβλέπει ότι η υιοθέτηση ή η διατήρηση ειδικών μέτρων με στόχο την πρόληψη ή την αντιστάθμιση της μειονεκτικής θέσης για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής δεν θα θεωρείται διάκριση. Ο νόμος 3304/2005 προβλέπει επίσης για την κατανομή του βάρους της απόδειξης σε περιπτώσεις κατά των διακρίσεων. Η ECRI τονίζει έτσι ότι ο νόμος αυτός γενικά συμφωνεί με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα για την προστασία από τις φυλετικές διακρίσεις. Ο Συνήγορος του Πολίτη, η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης και η Επιθεώρηση Εργασίας είναι τα αρμόδια όργανα για τη διασφάλιση και την παρακολούθηση της εφαρμογής του Νόμου 3304/2005.

Τον Οκτώβριο 2008, η ελληνική νομοθεσία τροποποιήθηκε ώστε να προβλέπει τα ρατσιστικά κίνητρα ενός εγκλήματος να θεωρούνται επιβαρυντικές περιστάσεις, όπως προτείνεται και στην υπ' αριθμό 7 σύσταση γενικής πολιτικής της ECRI περί εθνικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων. Επιπλέον, κάποια άτομα διώχθηκαν επιτυχώς τα τελευταία χρόνια για αντισιμιτικές δημοσιεύσεις ή δημοσιεύσεις κατά των Ρομά σύμφωνα, μεταξύ άλλων, με το Νόμο 927/1979 που απαγορεύει την υποκίνηση φυλετικού μίσους.

Οι ελληνικές αρχές συνέχισαν να εφαρμόζουν το Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης για τους Ρομά, λαμβάνοντας μέτρα στους τομείς της παιδείας, της εργασίας, της υγείας και της στέγασης. Στον τομέα της υγείας, δημιουργήθηκαν Κοινωνικο-ιατρικά κέντρα που παρέχουν βασικές υπηρεσίες υγείας όπως πρωτοβάθμιες υπηρεσίες υγείας και εμβολιασμό σε καταυλισμούς των Ρομά. Όσον αφορά στα βακούφια (φιλανθρωπικά ιδρύματα), ένα θέμα που αφορά τη μουσουλμανική μειονότητα της δυτικής Θράκης, ο Νόμος 3647/08 που επιτρέπει, μεταξύ άλλων, την εκλογή των διοικητικών επιτροπών τους από την ίδια τη μειονότητα θεσπίστηκε στις 29 Φεβρουαρίου 2008. Επιπλέον, κάποια μέτρα ελήφθησαν από τις ελληνικές αρχές για να βελτιώσουν την κατάσταση της μειονότητας στον τομέα της παιδείας. Όσον αφορά στους μετανάστες, οι ελληνικές αρχές έχουν επίσης εφαρμόσει ένα πρόγραμμα για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξеноφοβίας στην αγορά εργασίας. 11.300 μετανάστες ωφελήθηκαν από το πρόγραμμα αυτό και δημιουργήθηκαν 87 υποστηρικτικές δομές που παρείχαν, μεταξύ άλλων, πληροφορίες και συμβουλές για τη νομιμοποίηση. Επιπλέον, το 2006 και το 2007 η κατάσταση χιλιάδων παράνομων μεταναστών νομιμοποιήθηκε. Από την τρίτη έκθεση της ECRI, ένα κέντρο υποδοχής για ασυνόδευτους ανηλίκους (τόσο μετανάστες όσο και αιτούντες ασύλου) άνοιξε στη Μυτιλήνη το 2008.

Το 2004, η 27η Ιανουαρίου καθορίστηκε ως Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος και οι εκπρόσωποι της Εβραϊκής κοινότητας ενημέρωσαν επίσης την ECRI για την καλή συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας για τη διδασκαλία του Ολοκαυτώματος, που γίνεται και μέσω σχολικών βιβλίων.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι από το νόμο, ένα ποσοστό 0,5% για τις κρατικές εξετάσεις εισήχθη για να ενισχύσει τη συμμετοχή της μουσουλμανικής μειονότητας στο δημόσιο τομέα της δυτικής Θράκης.

Όσον αφορά στην αστυνομία, υιοθετήθηκε ο Κώδικας Δεοντολογίας της Αστυνομίας και εκδόθηκε μια εντολή το 2004 για την απαγόρευση της χρήσης ταπεινωτικών όρων από την αστυνομία, είτε γραπτά είτε προφορικά, εναντίον των Ρομά. Επιπλέον, όλοι οι αστυνομικοί είναι τώρα υποχρεωμένοι να ερευνούν τα ρατσιστικά κίνητρα ενός εγκλήματος και έχουν δοθεί οδηγίες και εντολές σε υφιστάμενες υπηρεσίες για ολοκληρωμένη συμμόρφωση με τον παραπάνω Νόμο 3304/2005 που απαγορεύει, μεταξύ άλλων, τις φυλετικές διακρίσεις.

Η ECRI χαιρετίζει τις θετικές αυτές εξελίξεις στην Ελλάδα. Ωστόσο, παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί, κάποια ζητήματα συνεχίζουν να προκαλούν ανησυχία.

Στις 4 Νοεμβρίου 2000, η Ελλάδα υπέγραψε το 12^ο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αλλά δεν έχει ακόμη κυρώσει αυτό το κείμενο, το οποίο τέθηκε σε ισχύ την 1 Απριλίου 2005. Ο Νόμος 927/1979, που απαγορεύει την υποκίνηση φυλετικού μίσους, συνεχίζει να εφαρμόζεται σπάνια, παρόλο που υφίστανται περιπτώσεις υποκίνησης μίσους κατά Εβραίων, Ρομά και μεταναστών στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και από πολιτικούς.

Πολύ λίγες αιτιάσεις έχουν υποβληθεί από θύματα πράξεων φυλετικών διακρίσεων, σύμφωνα με το Νόμο 3304/2005, εν μέρει λόγω του ότι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δεν μπορούν να προσφύγουν ενώπιον δικαστηρίου, εάν δεν εκπροσωπούν ένα συγκεκριμένο θύμα. Τα όργανα που έχουν εξουσιοδοτηθεί με τη διασφάλιση και την παρακολούθηση της εφαρμογής του Νόμου 3304/2005 θα πρέπει να ενισχυθούν, αφού για παράδειγμα, ο Συνήγορος του Πολίτη μέχρι σήμερα δεν παρέχει γενικές πληροφορίες και νομικές συμβουλές σε θύματα φυλετικών διακρίσεων. Η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης και η Επιθεώρηση Εργασίας δεν είναι επαρκώς ενεργές και ανεξάρτητες στην εκπλήρωση του ρόλου τους σ' αυτόν τον τομέα.

Όσον αφορά στην κατάσταση των Ρομά, των μουσουλμάνων της δυτικής Θράκης και των μεταναστών στον τομέα της απασχόλησης, οι ομάδες αυτές εξακολουθούν να μένουν πίσω και να αντιμετωπίζονται με διάκριση στον τομέα αυτό. Οι περισσότεροι Ρομά που ζουν σε καταυλισμούς συνεχίζουν να αποκτούν το εισόδημά τους από συλλογή άχρηστων αντικειμένων και απορριμμάτων και λίγοι απασχολούνται στη βασική αγορά εργασίας λόγω των διακρίσεων και της προκατάληψης. Δεν έχει ακόμη καθιερωθεί από τις αρχές κάποιο ολοκληρωμένο μακροπρόθεσμο πρόγραμμα για τη βελτίωση της ένταξης των μουσουλμάνων της δυτικής Θράκης στην αγορά εργασίας και εκθέσεις έδειξαν ότι συνεχίζουν να μην αντιπροσωπεύονται επαρκώς στο δημόσιο τομέα και σε κρατικές επιχειρήσεις.

Η εφαρμογή του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης για τους Ρομά θα πρέπει να παρακολουθείται πιο συστηματικά για να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα. Αναφορικά με αυτό, υπήρξαν ισχυρισμοί ότι το σχέδιο στεγαστικών δανείων δεν ωφελούσε πάντα τις στοχευόμενες ομάδες. Τα παιδιά των Ρομά εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν αποκλεισμό, διακρίσεις και σε υψηλό ποσοστό εγκαταλείπουν την παιδεία.

Η ανανέωση ή η έκδοση αδειών παραμονής εξακολουθεί να είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες και η πλήρης ανανέωση του συστήματος για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητη καθώς οι μετανάστες έρχονται συχνά αντιμέτωποι με μεγάλες καθυστερήσεις στο θέμα αυτό.

Το θέμα της αναγνώρισης του δικαιώματος της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι σε άτομα που ανήκουν στη μακεδονική κοινότητα, μια ομάδα - διακριτή από την πλειοψηφία - στην ελληνική διοικητική περιοχή της Μακεδονίας¹ και στην τουρκική κοινότητα, ένα από τα τρία στοιχεία της μουσουλμανικής μειονότητας της δυτικής Θράκης, δεν έχει ακόμη επιλυθεί. Ένας διάλογος ανάμεσα στις ελληνικές αρχές και

¹ Η ECRI θυμίζει ότι τα πρόσωπα που ανήκουν στην εθνική ελληνική πλειοψηφία στην παραπάνω διοικητική περιοχή αυτοπροσδιορίζονται επίσης ως Μακεδόνες.

τους αντιπροσώπους των ομάδων αυτών είναι ακόμη απαραίτητος για να επιλυθούν τα ζητήματα αυτά και άλλα θέματα που απασχολούν αυτές τις κοινότητες.

Άλλα προβλήματα που τονίζονται στην έκθεση αυτή περιλαμβάνουν την ανάγκη οι ελληνικές αρχές να επιβάλλουν κυρώσεις για την υποκίνηση φυλετικού μίσους από δημόσια και πολιτικά πρόσωπα και να καταπολεμήσουν σθεναρά εγκλήματα με ρατσιστικά κίνητρα. Η απάντηση που δίδεται σε αιτήσεις ασύλου είναι επίσης ένας τομέας όπου οι βελτιώσεις είναι απαραίτητες, καθώς τα άτομα που ζητούν άσυλο δεν έχουν κατάλληλη πρόσβαση σε υπηρεσίες διερμηνείας και νομικών συμβουλών. Οι ελληνικές αρχές θα πρέπει επίσης να βελτιώσουν την ένταξη των προσφύγων, παρέχοντάς τους μαθήματα ελληνικής γλώσσας, πρόσβαση σε παιδεία και απασχόληση.

Στην παρούσα έκθεση, η ECRI συστήνει στις ελληνικές αρχές να λάβουν συμπληρωματικά μέτρα σε ορισμένους τομείς. Στα πλαίσια αυτά, διατυπώνει μια σειρά συστάσεων, περιλαμβανομένων και των παρακάτω.

Η ECRI συνιστά στην Ελλάδα να κυρώσει το 12^ο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ένα κείμενο που θεωρείται σημαντικό στη μάχη κατά του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων σε εθνικό επίπεδο.

Δεδομένων των παραπάνω περιπτώσεων υποκίνησης φυλετικού μίσους, η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να δράσουν σθεναρά ώστε να διασφαλίσουν την τιμωρία όσων παραβαίνουν το Νόμο 927/1979 για να καταπολεμήσουν κατάλληλα αυτό το φαινόμενο.

Ενώ αναγνωρίζει ότι η θέσπιση του Νόμου 3304/2005 είναι ένα θετικό βήμα, μεταξύ άλλων στην πάλη κατά, μεταξύ άλλων, των φυλετικών διακρίσεων, η ECRI συνιστά να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής του στις διακρίσεις που βασίζονται στο χρώμα, τη γλώσσα και την ιθαγένεια, όπως προτείνεται στην υπ' αριθμό 7 σύσταση γενικής πολιτικής της εθνικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων. Η ECRI συνιστά επίσης στις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για να διασφαλίσουν μια πιο δυναμική εφαρμογή του νόμου αυτού σε περιπτώσεις φυλετικών διακρίσεων τροποποιώντας τον, μεταξύ άλλων, ώστε να δώσουν τη δυνατότητα σε παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών να προσφεύγουν ενώπιον δικαστηρίων, ακόμη και εάν δεν επικαλούνται συγκεκριμένο θύμα.

Η ECRI τονίζει ότι ο ρόλος του Συνήγορου του Πολίτη είναι γενικά συμβατός με τις βασικές αρχές που παρουσιάζονται στην υπ' αριθμό 2 σύσταση γενικής πολιτικής της σχετικά με ειδικευμένα όργανα για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας σε εθνικό επίπεδο. Ωστόσο, η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν να εξουσιοδοτηθεί ο Συνήγορος του Πολίτη να παρέχει βοήθεια και υποστήριξη σε θύματα, περιλαμβανομένης και νομικής συνδρομής, όπως προτείνεται στην υπ' αριθμό 2 σύσταση γενικής πολιτικής της. Η ECRI συνιστά επίσης το χρονικό διάστημα εντός του οποίου τα άτομα μπορούν να κάνουν καταγγελία ενώπιον του Συνηγόρου του Πολίτη, αφού μάθουν για κάποια παράνομη πράξη της διοίκησης ή αδυναμία δράσης της, να επεκταθεί σε ένα έτος τουλάχιστον, ώστε να ενθαρρύνει, μεταξύ άλλων, τα θύματα να κάνουν καταγγελίες στο όργανο αυτό. Η ECRI συνιστά επίσης στις ελληνικές αρχές να πάρουν μέτρα για την ευαισθητοποίηση του κοινού για το ρόλο του Συνηγόρου του Πολίτη στην εφαρμογή του Νόμου 3304/2005*.

Όσον αφορά στο Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης για τους Ρομά, η ECRI συνιστά τη δημιουργία περισσότερων συστηματικών και μακροπρόθεσμων μηχανισμών για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της εφαρμογής του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης ώστε να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα και να γίνουν οι απαραίτητες

* Οι συστάσεις στην παράγραφο αυτή θα υπόκεινται σε μια διαδικασία ενδιάμεσης παρακολούθησης από την ECRI μέσα στα επόμενα δύο χρόνια από τη δημοσίευση της παρούσας έκθεσης

προσαρμογές. Η ECRI συνιστά οι αντιπρόσωποι των Ρομά να εμπλέκονται σε αυτή τη διαδικασία.*

Όσον αφορά στις μακεδονικές και τουρκικές κοινότητες, η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα ώστε, σε πλήρη συμμόρφωση με τις σχετικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, να αναγνωρίζεται γι' αυτές η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι.

Η ECRI συνιστά επίσης στις ελληνικές αρχές να καταπολεμήσουν τον αντισημιτισμό διασφαλίζοντας τη σύλληψη, τη δίωξη και την καταδίκη εκείνων που διαπράττουν αντισημιτικές ενέργειες και καλεί τις ελληνικές αρχές να εμπνευστούν από την υπ' αριθμό 9 γενική πολιτική για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού, προς το σκοπό αυτό.

Όσον αφορά στους μετανάστες, η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να αντιμετωπίσουν οποιαδήποτε διαρθρωτικά προβλήματα εντός της διοίκησης που εξακολουθούν να καθυστερούν τη διαδικασία για την έκδοση και την ανανέωση των αδειών παραμονής και να διαχωρίσουν αυτό το θέμα από την απαίτηση των ενσήμων.*

Η ECRI κάνει επίσης κάποιες συστάσεις που αφορούν την αστυνομία που προκύπτουν από την υπ' αριθμό 11 σύσταση γενικής πολιτικής της για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων στην αστυνόμευση, ιδιαίτερα τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου μηχανισμού παραπόνων και την έρευνα και τιμωρία παρεκτροπών της αστυνομίας εναντίον μελών μειονοτικών ομάδων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

I. Ύπαρξη και εφαρμογή νομικών διατάξεων

Διεθνή νομικά κείμενα

1. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI απηύθυνε σύσταση στην Ελλάδα να κυρώσει σύντομα το 12^ο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
2. Η Ελλάδα υπέγραψε το 12^ο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στις 4 Νοεμβρίου 2000, αλλά δεν έχει ακόμη κυρώσει το κείμενο αυτό. Οι ελληνικές αρχές έχουν τονίσει τον σχετικά μικρό αριθμό κυρώσεων του κειμένου αυτού. Επιπλέον, εξέφρασαν το φόβο ότι η κύρωση αυτή θα μπορούσε να οδηγήσει σε επιπλέον επιβάρυνση του φόρτου εργασίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ωστόσο, η ECRI επιθυμεί να επιστήσει την προσοχή της Ελλάδας για τη σημασία του κειμένου αυτού, που τέθηκε σε ισχύ την 1 Απριλίου 2005, για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων. Η ECRI θεωρεί ότι το Πρωτόκολλο αυτό θα δώσει τη δυνατότητα στην Ελλάδα να καταπολεμήσει τα φαινόμενα αυτά πιο αποτελεσματικά σε εθνικό επίπεδο.
3. Η ECRI παροτρύνει την Ελλάδα να κυρώσει το 12^ο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.
4. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI απηύθυνε έντονη σύσταση στην Ελλάδα να κυρώσει το συντομότερο δυνατό τη Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων, τον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Ιθαγένεια. Συνέστησε επίσης στην Ελλάδα να κυρώσει σύντομα τη Σύμβαση για το Κυβερνοέγκλημα και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για το Κυβερνοέγκλημα, που αφορά την ποινικοποίηση των πράξεων φυλετικής και ξενοφοβικής φύσης που διαπράττονται μέσω συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών.
5. Η Ελλάδα δεν έχει κυρώσει τη Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Ιθαγένεια ή τη Σύμβαση για την Συμμετοχή των Αλλοδαπών στον Δημόσιο Βίο σε Τοπικό Επίπεδο. Η Ελλάδα δεν έχει κυρώσει τη Σύμβαση για το Κυβερνοέγκλημα ούτε το Πρόσθετο Πρωτόκολλό της, που αφορά την ποινικοποίηση των πράξεων φυλετικής και ξενοφοβικής φύσης που διαπράττονται μέσω συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI για τη δημιουργία μιας ομάδας εργασίας στο Υπουργείο Δικαιοσύνης για να εξετάσει το ζήτημα της κύρωσης του Πρωτοκόλλου αυτού και τη διάδοση και ενσωμάτωσή του στην εσωτερική έννομη τάξη της Ελλάδας. Αναφορικά με τον Αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, η Ελλάδα έχει διαβεβαιώσει την ECRI ότι θα κυρώσει το κείμενο αυτό.
6. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI συνέστησε η Ελλάδα να κυρώσει τη Σύμβαση της ΟΥΝΕΣΚΟ κατά των Διακρίσεων στην Εκπαίδευση και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Μεταναστών Εργατών και των Μελών των Οικογενειών τους. Η ECRI επίσης προέτρεπε έντονα την Ελλάδα να προβεί στην δήλωση του Άρθρου 14 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων με την οποία ατομικές αναφορές μπορούν να υποβάλλονται ενώπιον της Επιτροπής για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων.

7. Η Ελλάδα δεν έχει κυρώσει τη Σύμβαση της ΟΥΝΕΣΚΟ κατά των Διακρίσεων στην Εκπαίδευση ή τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Μεταναστών Εργατών και των Μελών των Οικογενειών τους. Οι Ελληνικές αρχές ανέφεραν ότι προτίθενται να προβούν στην δήλωση του Άρθρου 14 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων.
8. Η ECRI απευθύνει και πάλι έντονη σύσταση στην Ελλάδα να κυρώσει το συντομότερο δυνατό τη Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων και τον Αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη. Η ECRI συνιστά στην Ελλάδα να κυρώσει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Ιθαγένεια, τη Σύμβαση για το Κυβερνοέγκλημα και το Πρόσθετο Πρωτόκολλό της, που αφορά την ποινικοποίηση των πράξεων φυλετικής και ξενοφοβικής φύσης που διαπράττονται μέσω συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών. Η ECRI συνιστά επίσης στην Ελλάδα να κυρώσει τη Σύμβαση για την Συμμετοχή των Αλλοδαπών στον Δημόσιο Βίο σε Τοπικό Επίπεδο.
9. Η ECRI απευθύνει και πάλι σύσταση στην Ελλάδα να κυρώσει τη Σύμβαση της ΟΥΝΕΣΚΟ κατά των Διακρίσεων στην Εκπαίδευση και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Μεταναστών Εργατών και των Μελών των Οικογενειών τους. Ενθαρρύνει επίσης την Ελλάδα να προβεί στη δήλωση του Άρθρου 14 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων, το συντομότερο δυνατό.

Ο νόμος για την ιθαγένεια

10. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI απηύθυνε έντονη σύσταση προς τις Ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν την άμεση επανόρθωση των ατυχών συνεπειών που προέκυψαν από την αποστέρηση της ελληνικής ιθαγένειας δυνάμει του καταργηθέντος Άρθρου 19 του Κώδικα Ιθαγένειας για όλα τα ενδιαφερόμενα άτομα, ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για κατοίκους Ελλάδος ή εξωτερικού, ανιθαγενείς ή άτομα άλλης ιθαγένειας. Συγκεκριμένα, η ECRI παρότρυνε τις αρχές να διευκολύνουν πραγματικά τα εν λόγω άτομα να ανακτήσουν την ιθαγένεια τους αίροντας κάθε εμπόδιο, ανάμεσα στα οποία νοείται και η υποχρέωση που τους επιβάλλεται να ακολουθήσουν την διαδικασία πολιτογράφησης.
11. Η ECRI σημειώνει με ανησυχία ότι, σε μεγάλο βαθμό, το παραπάνω πρόβλημα επιμένει. Για το ζήτημα των ανιθαγενών, στην Ετήσια Έκθεση του 2005, ο ελληνικός Συνήγορος του Πολίτη² έδειξε ότι εξακολουθούσε να παρατηρεί υπερβολικές και, στις περισσότερες περιπτώσεις, αδικαιολόγητες καθυστερήσεις στην επεξεργασία των αιτήσεων, είτε για την επαναπόκτηση της ιθαγένειας ή για την πολιτογράφηση των μουσουλμάνων από τη δυτική Θράκη που έχουν χάσει την ελληνική τους ιθαγένεια.³ Οι ελληνικές αρχές έχουν υποδείξει ότι το Υπουργείο Εσωτερικών είχε εκδώσει οδηγίες προς τις τοπικές αρχές για να επισπεύσει τη διαδικασία για την πολιτογράφηση ανιθαγενών μουσουλμάνων της δυτικής Θράκης. Υπέδειξαν ότι, σήμερα, ο αριθμός των ανιθαγενών μελών της μουσουλμανικής μειονότητας είναι μικρότερος από 30.⁴ Παρόλο που κάποια άτομα έχουν αποκτήσει ξανά την ελληνική ιθαγένεια, η ECRI δεν έχει άλλες

² Για περισσότερες πληροφορίες για τον ελληνικό Συνήγορο του Πολίτη, βλ. «Όργανα κατά των διακρίσεων και άλλα ιδρύματα» παρακάτω.

² Για περισσότερες πληροφορίες για τον ελληνικό Συνήγορο του Πολίτη, βλ. «Όργανα κατά των διακρίσεων και άλλα ιδρύματα» παρακάτω.

³ Βλ. Ετήσια Έκθεση 2005, Περίληψη, Ο ελληνικός Συνήγορος του Πολίτη, σελ. 11.

⁴ Η μουσουλμανική μειονότητα της δυτικής Θράκης αποτελείται από άτομα, η πλειοψηφία των οποίων αυτοαποκαλούνται Τούρκοι, άλλοι Πομάκοι και Ρομά.

επιπλέον πληροφορίες για κανένα άλλο μέτρο που ελήφθη για την αντιμετώπιση της κατάστασης όλων των άλλων ατόμων που έχασαν την ελληνική τους ιθαγένεια δυνάμει του καταργηθέντος Άρθρου 19 του Κώδικα Ιθαγένειας, περιλαμβανομένων και εκείνων που τώρα κατοικούν στο εξωτερικό ή/και έχουν αποκτήσει την ιθαγένεια άλλης χώρας. Η ECRI σημειώνει επίσης με ανησυχία εκθέσεις που υποδεικνύουν ότι τα τελευταία λίγα χρόνια, κάποιοι αλλογενείς Έλληνες έχουν ανακαλύψει ενώ, για παράδειγμα, προσπαθούν να ανανεώσουν το διαβατήριό τους ή προσπαθούν να μπου στην Ελλάδα για προσωπικούς λόγους, ότι έχουν αποστερηθεί την ιθαγένειά τους.

12. Η ECRI παροτρύνει τις ελληνικές αρχές να ενισχύσουν τα μέτρα που έχουν ληφθεί ως τώρα για τη διόρθωση των συνεπειών του καταργηθέντος Άρθρου 19 του Κώδικα Ιθαγένειας και να διασφαλίσουν ότι οι αιτήσεις για την επαναπρόκτηση της ιθαγένειας εξετάζονται με τη δέουσα επιμέλεια.
13. Η ECRI συνιστά έντονα στις ελληνικές αρχές να ερευνήσουν ισχυρισμούς πρόσφατης απώλειας της ιθαγένειας από αλλογενείς Έλληνες κατοίκους και στις περιπτώσεις που αποδεικνύονται βάσιμοι, να λαμβάνονται ταχύτατα μέτρα για την αποκατάσταση της ιθαγένειάς τους.

Διατάξεις ποινικού δικαίου κατά του ρατσισμού

14. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI συνέστησε στις ελληνικές αρχές να εξετάσουν λεπτομερώς την εφαρμογή των διατάξεων ποινικού δικαίου κατά του ρατσισμού, ώστε να καθορίσουν τους λόγους για τους οποίους εφαρμόζονται σπάνια. Η ECRI συνέστησε επίσης να ληφθούν κατάλληλα μέτρα για να διασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή τους.
15. Η ECRI σημειώνει με ικανοποίηση ότι σύμφωνα με το Άρθρο 23 του Νόμου 3719/2008, που τροποποίησε το Άρθρο 79 του Ποινικού Κώδικα, η διάπραξη ενός αδικήματος στη βάση, μεταξύ άλλων, εθνικού, φυλετικού ή θρησκευτικού μίσους θεωρείται επιβαρυντικό στοιχείο, όπως προτείνεται στην υπ' αριθμό 7 σύσταση γενικής πολιτικής της εθνικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων.⁵
16. Κάποια άτομα διώχθηκαν επιτυχώς τα τελευταία χρόνια για αντισημιτικές⁶ δημοσιεύσεις ή δημοσιεύσεις κατά των Ρομά⁷ σύμφωνα, μεταξύ άλλων, του Νόμου 927/1979 που απαγορεύει την υποκίνηση φυλετικού μίσους. Στις 19 Σεπτεμβρίου 2008, το Εφετείο Αθηνών καταδίκασε τον εκδότη της εφημερίδας «Ελεύθερος Κόσμος» και έναν από τους πρώην αρθρογράφους του σε πεντάμηνη ποινή με αναστολή σύμφωνα με το νόμο αυτό για ένα άρθρο στο φύλλο της 12 Μαρτίου 2006 της εφημερίδας που περιείχε αντισημιτικές δηλώσεις. Τα ίδια άτομα καταδικάστηκαν επίσης, μαζί με έναν τρίτο κατηγορούμενο για ένα άρθρο που δημοσιεύτηκε στην ίδια εφημερίδα στις 18 Ιουνίου 2006 με γλώσσα που υποκινούσε μίσος κατά των Ρομά. Στις 13 Δεκεμβρίου 2007, ένα άτομο ιδιαίτερα γνωστό για τις ακροδεξιές του απόψεις καταδικάστηκε επίσης, από το Εφετείο Αθηνών σύμφωνα με το Νόμο 927/1979 για ένα εμφανώς αντισημιτικό βιβλίο σε ποινή 14 μηνών με αναστολή και σε 3 χρόνια επιτήρησης. Ο κατηγορούμενος απαλλάχθηκε στις 27 Μαρτίου 2009. Την περίοδο της συγγραφής, πληροφορίες ανέφεραν ότι φορείς της κοινωνίας των πολιτών θα προέβαιναν σε όλες τις δυνατές προσφυγές κατά της απαλλαγής του.

⁵ Βλ. παράγραφο 21.

⁶ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον αντισημιτισμό, βλ. «Αντισημιτισμός» παρακάτω.

⁷ Για περισσότερες πληροφορίες για την κατάσταση των Ρομά, βλ. «Διακρίσεις σε Διάφορους Τομείς» και «Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι» παρακάτω.

17. Ενώ χαιρετίζει τις παραπάνω εξελίξεις, η ECRI εκφράζει τη λύπη της, καθώς οι αρχές ομολογούν ότι ο Νόμος 927/1979⁸ εξακολουθεί να εφαρμόζεται σπάνια παρόλο που πληροφορίες υποδεικνύουν περιπτώσεις υποκίνησης φυλετικού μίσους στην Ελλάδα. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν ενημερώσει επιπλέον την ECRI ότι οι παραπάνω περιπτώσεις τέθηκαν ενώπιον του δικαστηρίου με δική τους πρωτοβουλία. Επομένως, είναι ακόμη απαραίτητες περισσότερες ενέργειες από την πλευρά του Εισαγγελέα για το σκοπό αυτό, καθώς φαίνεται ότι σπάνια υποβάλλει αυτεπαγγέλτως υποθέσεις ενώπιον του δικαστηρίου. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI ότι, για το σκοπό αυτό, ορίστηκε πρόσφατα ειδικός Εισαγγελέας ως άτομο επικοινωνίας αναφορικά με τέτοιου είδους εγκλήματα και με εγκύκλιο του Υπουργείου Δικαιοσύνης, όλες οι διώξεις βάσει του Νόμου 927/1979 παρακολουθούνται και σχετικά στατιστικά στοιχεία αποστέλλονται στο Εθνικό Εστιακό Κέντρο για το Ρατσισμό και την Ξενοφοβία.

18. Η ECRI συνιστά έντονα στις ελληνικές αρχές να δράσουν σθεναρά για να διασφαλίσουν την τιμωρία των παραβάσεων του Νόμου 927/1979 ώστε να καταπολεμήσουν κατάλληλα την υποκίνηση φυλετικού μίσους.

19. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές η αρχική και η συνεχής εκπαίδευση που παρέχεται σε δικαστές και εισαγγελείς να τονίζει τη νομοθεσία κατά του ρατσισμού γενικά και ιδιαίτερα τους νέους νόμους που προβλέπουν τα ρατσιστικά κίνητρα ενός εγκλήματος να θεωρούνται επιβαρυντικό στοιχείο για την επιβολή της ποινής.

Νόμος 3304/2005 για την «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»

20. Η ECRI χαιρετίζει την ψήφιση, το 2005, του Νόμου 3304/2005⁹ για την «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού», που είναι μια θετική εξέλιξη στην καταπολέμηση, μεταξύ άλλων, των φυλετικών διακρίσεων στην Ελλάδα. Ο νόμος αυτός απαγορεύει την άμεση και έμμεση διάκριση¹⁰, και προστατεύει από την παρενόχληση και την εντολή για την εφαρμογή διακρίσεων.¹¹ Το Κεφάλαιο II του Νόμου 3304/2005 καθορίζει το πεδίο εφαρμογής του, που εκτείνεται τόσο στον δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα και καλύπτει την εργασία, την κοινωνική προστασία, την παιδεία και την πρόσβαση σε δημόσια αγαθά και υπηρεσίες, περιλαμβανομένης και της στέγασης. Το Άρθρο 6 προβλέπει ότι η υιοθέτηση ή η διατήρηση ειδικών μέτρων με στόχο την πρόληψη ή την αντιστάθμιση της μειονεκτικής θέσης για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής δεν θα θεωρείται διάκριση. Το Άρθρο 14 προβλέπει για την κατανομή του βάρους της απόδειξης σε περιπτώσεις κατά των διακρίσεων. Ο νόμος αυτός αναθέτει στο Συνήγορο του Πολίτη, την Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης και την Επιθεώρηση Εργασίας τη διασφάλιση και την παρακολούθηση της εφαρμογής του¹².

⁸ Ο νόμος αυτός απαγορεύει την υποκίνηση φυλετικού μίσους και βίας με ρατσιστικά κίνητρα.

⁹ Ο Νόμος 3304/2005 ψηφίστηκε για να ενσωματώσει την Οδηγία του Συμβουλίου 2000/43/ΕΚ που καθιερώνει την αρχή της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής και την Οδηγία του Συμβουλίου 2000/78/ΕΚ που καθιερώνει ένα γενικό πλαίσιο για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία.

¹⁰ Άρθρα 2 (1) και 3.

¹¹ Άρθρα 2 (2) και (3) αντίστοιχα.

¹² Για περισσότερες πληροφορίες για τα όργανα αυτά, βλ. «Όργανα κατά των διακρίσεων και άλλα ιδρύματα» παρακάτω.

21. Υπάρχουν, ωστόσο, αρκετά κενά στο Νόμο 3304/2005 τα οποία, εάν καλυφθούν, θα βοηθήσουν στην παροχή ευρύτερης προστασίας κατά των διακρίσεων σε θέματα που περιλαμβάνονται στην υπ' αριθμό 7 σύσταση γενικής πολιτικής της ECRl. Αυτή η σύσταση γενικής πολιτικής συνιστά στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης να απαγορεύσουν τις διακρίσεις που βασίζονται στη φυλή, το χρώμα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την ιθαγένεια ή την εθνική ή εθνοτική καταγωγή.¹³ Ο Νόμος 3304/2005 δεν καλύπτει διακρίσεις που βασίζονται στο χρώμα, τη γλώσσα ή την ιθαγένεια και το Κεφάλαιο III, το οποίο απαγορεύει τις διακρίσεις που βασίζονται, μεταξύ άλλων, σε θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις¹⁴, δεν επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής αυτής της απαγόρευσης στην κοινωνική προστασία, την παιδεία και την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες. Ο Νόμος 3304/2005 δεν ισχύει για τις περιπτώσεις διαφορετικής μεταχείρισης με βάση την ιθαγένεια, στον κανονισμό της εισόδου και παραμονής υπηκόων τρίτων χωρών, σε άτομα χωρίς ιθαγένεια στη χώρα, σε θέματα που σχετίζονται με το νομικό καθεστώς των τελευταίων ως υπήκοοι τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς.¹⁵ Η Ετήσια Έκθεση του 2006 του Έλληνα Συνήγορου του Πολίτη έδειξε ότι ορισμένες καταγγελίες δεν ήταν δυνατό να ερευνηθούν ως αποτέλεσμα αυτής της διάταξης. Αυτές αφορούσαν άρνηση της διοίκησης για: 1) σύναψη ανοικτών συμβάσεων με υπηκόους τρίτων χωρών, 2) έκδοση αδειών πωλητών υπαίθριας αγοράς σε υπηκόους τρίτων χωρών, 3) παροχή επιδομάτων φοιτητικής στέγης σε υπηκόους τρίτων χωρών με μακροπρόθεσμη παραμονή και 4) έκδοση πιστοποιητικών γέννησης σε παιδιά μεταναστών που γεννήθηκαν στην Ελλάδα.¹⁶
22. Παρόλο που ο Νόμος 3304/2005 προβλέπει ότι νομικά πρόσωπα που έχουν έννομο συμφέρον να διασφαλίσουν ότι η αρχή της ίσης μεταχείρισης εφαρμόζεται μπορούν να αντιπροσωπεύσουν ένα θύμα ενώπιον των δικαστηρίων ή των διοικητικών αρχών, απαιτείται να έχουν τη γραπτή συγκατάθεση των τελευταίων.¹⁷ Ως αποτέλεσμα αυτού, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις δεν μπορούν να προσφύγουν ενώπιον του δικαστηρίου για τέτοιες περιπτώσεις, εάν δεν αντιπροσωπεύουν ένα συγκεκριμένο θύμα. Λίγες υποθέσεις έχουν τεθεί ενώπιον δικαστηρίου ή ενώπιον του Έλληνα Συνηγόρου του Πολίτη βάσει του νόμου αυτού από τα ίδια τα θύματα, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία υποθέσεων έχει υποβληθεί εκ μέρους των θυμάτων από τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών. Επομένως, για να διασφαλιστεί ότι θα απολαμβάνουν πλήρως της προστασίας του Νόμου 3304/2005, τα θύματα θα πρέπει να είναι σε θέση να επικαλεστούν αυτό το κομμάτι της νομοθεσίας χωρίς να αντιμετωπίζουν περιττά νομικά εμπόδια. Για το σκοπό αυτό, η ECRl επιθυμεί να επιστήση την προσοχή των ελληνικών αρχών στην παράγραφο 25 της υπ' αριθμό 7 σύστασης γενικής πολιτικής στην οποία συστήνει ο νόμος κατά των διακρίσεων των κρατών μελών να προβλέπει ότι οργανώσεις όπως ενώσεις, σωματεία και λοιπά νομικά πρόσωπα που έχουν, σύμφωνα με τα οριζόμενα από την εθνική νομοθεσία κριτήρια, έννομο συμφέρον να καταπολεμούν το ρατσισμό και τις φυλετικές διακρίσεις, νομιμοποιούνται να προσφεύγουν ενώπιον των αστικών δικαστηρίων, να παρεμβαίνουν σε υποθέσεις διοικητικού δικαίου ή να προβαίνουν σε καταγγελίες ποινικής φύσεως, ακόμη και στην περίπτωση που δεν προσδιορίζεται το θύμα.

¹³ Βλ. Κεφάλαιο I 1) β).

¹⁴ Βλ. «Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι» παρακάτω για πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των θρησκευτικών μειονοτήτων.

¹⁵ Άρθρο 4.

¹⁶ Για περισσότερες πληροφορίες για τα θέματα αυτά, βλ. «Διακρίσεις σε Διάφορους Τομείς» και «Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι» παρακάτω.

¹⁷ Άρθρο 13 (3).

23. Όπως φαίνεται και παραπάνω, πολύ λίγες καταγγελίες έχουν γίνει ως τώρα από θύματα φυλετικών διακρίσεων σύμφωνα με το Νόμο 3304/2005. Σύμφωνα με μια έκθεση που δημοσιεύτηκε τον Αύγουστο 2006 από τον Έλληνα Συνήγορο του Πολίτη, από τότε που τέθηκε σε ισχύ ο Νόμος 3304/2005, τα γραφεία του δέχτηκαν 26 καταγγελίες που αφορούσαν διάφορες μορφές διακρίσεων¹⁸ : 9 καταγγελίες ήταν ακόμη υπό έρευνα την περίοδο της συγγραφής της έκθεσης, 4 κατέληξαν σε θετικό αποτέλεσμα, 7 θεωρήθηκαν ότι δεν υπόκειντο στο Νόμο 3304/2005, 3 απορρίφθηκαν ως αβάσιμες και 3 θεωρήθηκαν εκτός της ευθύνης του Συνηγόρου του Πολίτη.¹⁹ Οι καταγγελίες για φυλετικές ή εθνικές διακρίσεις σχετίζονταν με την εργασία, την πρόσβαση σε δημόσια αγαθά, τη στέγαση και την παιδεία.²⁰ Αξίζει να σημειωθεί ότι όλες οι καταγγελίες που αναφέρθηκαν στην έκθεση για διακρίσεις σε θέματα στέγασης έγιναν από ή εκ μέρους Ρομά.²¹ Στην αναφερόμενη χρονική περίοδο, ο Συνήγορος του Πολίτη δέχτηκε επίσης καταγγελίες για διακρίσεις που βασίζονται σε θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις και στην παροχή υπηρεσιών.
24. Έχουν ληφθεί κάποια μέτρα από τις αρχές για την αύξηση της ενημέρωσης του κοινού σχετικά με το Νόμο 3304/2005, αλλά ευρύτερες και μακροχρόνιες ενημερωτικές εκστρατείες αποτελούν ακόμη ένα απαραίτητο εργαλείο για να διασφαλίσουν μια πιο ενεργή εφαρμογή του Νόμου 3304/2005.
25. Η ECRl συνιστά στις ελληνικές αρχές να ενισχύσουν το Νόμο 3304/2005 επεκτείνοντας το πεδίο εφαρμογής του σε διακρίσεις που βασίζονται στο χρώμα, τη γλώσσα και την ιθαγένεια, όπως συνιστάται στην υπ' αριθμό 7 σύσταση γενικής πολιτικής της εθνικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων. Η ECRl συνιστά επίσης να τροποποιηθεί ο νόμος για να περιλαμβάνει και την προστασία κατά των διακρίσεων στην παιδεία, την κοινωνική προστασία και την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες με βάση θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις.
26. Η ECRl συνιστά έντονα στις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για να διασφαλίσουν μια πιο δυναμική εφαρμογή του Νόμου 3304/2005 σε περιπτώσεις φυλετικών διακρίσεων τροποποιώντας τον, μεταξύ άλλων, ώστε να δώσουν τη δυνατότητα σε φορείς της κοινωνίας των πολιτών να προσφύγουν ενώπιον του δικαστηρίου, ακόμη και εάν δεν αναφέρεται συγκεκριμένο θύμα, όπως υποδεικνύεται στην παράγραφο 25 της υπ' αριθμό 7 σύστασης γενικής πολιτικής.
27. Η ECRl συνιστά στις αρχές να πραγματοποιήσουν εκστρατείες ενημέρωσης για το Νόμο 3304/2005 γενικά στο κοινό και ιδιαίτερα σε ομάδες μειονοτήτων.

Ειδικευμένα όργανα κατά των διακρίσεων και άλλοι θεσμοί

28. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRl ενθάρρυνε ιδιαιτέρως τις Ελληνικές αρχές να συστήσουν στο εγγύς μέλλον ανεξάρτητο όργανο που θα έχει ειδικευση και θα επικεντρώνεται στην καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων, με την δέουσα προσήλωση στην υπ' αριθμό 2 σύσταση γενικής πολιτικής της ECRl, ως προς τα ειδικευμένα όργανα για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξеноφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας σε εθνικό επίπεδο και στην υπ' αριθμό 7 σύσταση γενικής πολιτικής. Η ECRl τόνισε ιδιαιτέρως την ανάγκη να παρασχεθούν εγγυήσεις για την πλήρη ανεξαρτησία

¹⁸ Η πρώτη χρονιά του Έλληνα Συνηγόρου του Πολίτη ως ειδικευμένου οργάνου για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, Ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη, Αύγουστος 2006, σελ. 3.

¹⁹ Όπως παραπάνω.

²⁰ Η πρώτη χρονιά του Έλληνα Συνηγόρου του Πολίτη ως ειδικευμένου οργάνου για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, Ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη, Αύγουστος 2006, σελ. 4-7.

²¹ Για περισσότερες πληροφορίες για την στέγαση και την κατάσταση των Ρομά, βλ. «Διακρίσεις σε Διάφορους Τομείς» και «Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι» αντίστοιχα.

του εν λόγω οργάνου, καθώς και οι νομοθετημένες αρμοδιότητες και οι ανθρωπίνου και χρηματικού πόροι που απαιτούνται προκειμένου να παρέχει την δέουσα βοήθεια σε θύματα ρατσισμού και φυλετικών διακρίσεων. Ως προς τούτο, η ECRJ θεώρησε σημαντικό να προβλεφθούν κατά τόπους παραρτήματα σε ολόκληρη την Ελλάδα, ώστε το όργανο αυτό να καθίσταται προσβάσιμο σε όλα τα πιθανά θύματα.

29. Οι ακόλουθοι τρεις θεσμοί έχουν επιφορτιστεί με την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα στην Ελλάδα.

- *Συνήγορος του Πολίτη*

30. Ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη²² διασφαλίζει και παρακολουθεί την εφαρμογή του παραπάνω νόμου κατά των διακρίσεων (Νόμος 3304/2005) όσον αφορά: 1) το δημόσιο τομέα, 2) τοπικές και περιφερειακές αρχές, 3) άλλα δημόσια όργανα, εταιρείες ιδιωτικού δικαίου, επιχειρήσεις και οργανισμούς που ελέγχονται από το κράτος ή από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Το όργανο αυτό χωρίζεται σε έξι κύκλους,²³ που καθένα έχει επικεφαλής ένα Βοηθό Συνήγορο, με συνολικό προσωπικό 189 άτομα.²⁴ Ο Συνήγορος του Πολίτη απευθύνει συστάσεις και προτάσεις στη δημόσια διοίκηση, αλλά δεν επιβάλλει κυρώσεις ούτε ακυρώνει παράνομες ενέργειες της δημόσιας διοίκησης παρόλο που μπορεί να παραπέμψει υποθέσεις σε ποινική ή πειθαρχική εξέταση.²⁵ Η ECRJ σημειώνει με ενδιαφέρον ότι στις περιπτώσεις που υπάρχει παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης στην εργασία, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει επίσης την αρμοδιότητα να εξετάσει τις ενέργειες των ατόμων καθώς και των νομικών προσώπων.²⁶ Μια άλλη σημαντική προσθήκη στις αρμοδιότητες του Συνηγόρου του Πολίτη είναι το Άρθρο 20 (2) του Νόμου 3304/2005 που του δίνει τη δυνατότητα να ερευνήσει καταγγελίες που σχετίζονται με την υπηρεσιακή κατάσταση δημοσίων υπαλλήλων όταν αυτές αφορούν περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης. Η ECRJ επομένως σημειώνει με ικανοποίηση ότι οι αρμοδιότητες και η εργασία του Έλληνα Συνηγόρου του Πολίτη σχετικά με την καταπολέμηση των διακρίσεων γενικά συμφωνούν με τις βασικές αρχές που παρουσιάζονται στην υπ' αριθμό 2 σύσταση γενικής πολιτικής της σχετικά με ειδικευμένα όργανα για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας σε εθνικό επίπεδο.
31. Ωστόσο, κάποια κενά στις αρμοδιότητες του ελληνικού Συνηγόρου του Πολίτη αξίζει να καλυφθούν για να ενισχύσουν το ρόλο του οργάνου στην καταπολέμηση των διακρίσεων γενικά και ειδικότερα των φυλετικών διακρίσεων. Ο Συνήγορος του Πολίτη δεν μπορεί να παρέμβει εάν έχουν περάσει περισσότεροι από έξι μήνες από τη στιγμή που ο ενάγων έμαθε αρχικά για την παράνομη ενέργεια της δημόσιας διοίκησης ή την αδυναμία της να ενεργήσει. Δεδομένης της πολυπλοκότητας των υποθέσεων που αφορούν διακρίσεις, περιλαμβανομένης και της απροθυμίας των θυμάτων να κάνουν καταγγελίες και τις δυσκολίες για την απόκτηση στοιχείων για πράξεις διάκρισης, αυτή η χρονική περίοδος θα πρέπει

²² Η ελληνική Υπηρεσία του Συνηγόρου του Πολίτη είναι μια συνταγματικά καθορισμένη ανεξάρτητη αρχή. Η οργάνωση, η στελέχωση και η λειτουργία του καθορίζονται στο Νόμο 3094/2003 και από τους Κανονισμούς Λειτουργίας (Προεδρικό Διάταγμα 273/1999), σύμφωνα με όσα αναφέρονται στις διατάξεις του Συντάγματος. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει ακόμη την ECRJ ότι, σύμφωνα με το Άρθρο 101α (2) του Συντάγματος, ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη έχει επιλεγεί με απόφαση της Συνεδρίασης των Κοινοβουλευτικών Εκπροσώπων. Η Συνεδρίαση θα πρέπει να προσπαθήσει να λάβει ομόφωνη απόφαση. Εάν κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, τότε απαιτείται πλειοψηφία 4/5.

²³ Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας, Κύκλος Ποιότητας Ζωής, Κύκλος Σχέσεων Κράτους Πολίτη, Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού και Κύκλος Ισότητας των Φύλων.

²⁴ Ετήσια έκθεση 2006, Περίληψη, Ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη, σελ. 8

²⁵ Ετήσια έκθεση 2006, Περίληψη, Ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη, σελ. 6.

²⁶ Όπως παραπάνω.

να επεκταθεί για να παρέχει επαρκή χρόνο στα θύματα να υποβάλλουν τις καταγγελίες τους στο Συνήγορο του Πολίτη. Εφόσον ο Συνήγορος του Πολίτη δεν παρέχει γενικές πληροφορίες ή νομικές συμβουλές, η ECRI επιθυμεί επίσης να επιστήσει την προσοχή των ελληνικών αρχών στην Αρχή 3 δ) της υπ' αριθμό 2 σύστασης γενικής πολιτικής στην οποία συνιστά μια από τις λειτουργίες του οργάνου κατά των διακρίσεων να περιλαμβάνει την παροχή βοήθειας και υποστήριξης στα θύματα περιλαμβανομένης και της νομικής βοήθειας, ώστε να διασφαλίζονται τα δικαιώματά τους ενώπιον ιδρυμάτων και δικαστηρίων.

32. Στο θέμα για τη δημιουργία παραρτημάτων εκτός της Αθήνας, ο Συνήγορος του Πολίτη ενημέρωσε την ECRI ότι τουλάχιστον μια από τις ομάδες του ταξιδεύει εκτός Αθηνών σε εβδομαδιαία βάση και ότι υπάρχουν σχέδια σε εξέλιξη για να ανοίξουν γραφεία και στην υπόλοιπη χώρα, περιλαμβανομένης και της Θεσσαλονίκης. Η ECRI έτσι σημειώνει με ενδιαφέρον ότι αυτή η πλευρά της σύστασης που έγινε στην τρίτη της έκθεση εφαρμόζεται και ελπίζει ότι αυτή η διαδικασία θα ολοκληρωθεί το συντομότερο δυνατό. Η ECRI δεν γνωρίζει κάποια συγκεκριμένη ενημερωτική εκστρατεία που έγινε από τον ελληνικό Συνήγορο του Πολίτη για την ενημέρωση του κοινού γενικά και ειδικότερα των ευπαθών ομάδων σε φυλετικές διακρίσεις, σχετικά με τον ρόλο εφαρμογής αναφορικά με το Νόμο 3304/2005. Αυτός ο τύπος εκστρατείας θα χρησίμευε για την αύξηση της ενημέρωσης σχετικά με το ρόλο αυτό και θα ενίσχυε την εφαρμογή αυτού του νόμου.
33. Μια επισκόπηση κάποιων καταγγελιών που έλαβε ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο της λειτουργίας αυτής δόθηκε παραπάνω.²⁷ Ο Συνήγορος του Πολίτη ενημέρωσε επίσης την ECRI για το ότι η πλειοψηφία των καταγγελιών που έλαβε στα γραφεία του για φυλετικές διακρίσεις υποβλήθηκε από Ρομά.²⁸ Πολλές καταγγελίες υποβάλλονται επίσης από μετανάστες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες με την οικογενειακή συνένωση και 95% των υποθέσεων που προέρχονται από αυτή την ομάδα αφορούν τη διαδικασία για την απόκτηση νόμιμης διαμονής στη χώρα.²⁹ Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει επίσης εξετάσει άλλες καταγγελίες και θέματα διακρίσεων σε άλλους τομείς όπως η αστυνομία και οι ασυνόδευτοι ανήλικοι.³⁰
34. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι ο Συνήγορος του Πολίτη έχει εξουσιοδοτηθεί για να παρέχει βοήθεια και υποστήριξη σε θύματα, περιλαμβανομένης και νομικής βοήθειας, όπως συστήνεται στην υπ' αριθμό 2 σύσταση γενικής πολιτικής της για τα ειδικευμένα όργανα για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξеноφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας σε εθνικό επίπεδο. Η ECRI συνιστά επίσης το χρονικό διάστημα εντός του οποίου τα άτομα μπορούν να κάνουν καταγγελία ενώπιον του Συνηγόρου του Πολίτη αφού μάθουν για κάποια παράνομη πράξη της διοίκησης ή αδυναμία δράσης, να επεκταθεί σε ένα έτος τουλάχιστον, ώστε να ενθαρρύνει, μεταξύ άλλων, τα θύματα να κάνουν καταγγελίες στο όργανο αυτό. Η ECRI συνιστά επίσης στις ελληνικές αρχές να πάρουν μέτρα για την αύξηση της επίγνωσης του κοινού για το ρόλο του Συνηγόρου του Πολίτη στην εφαρμογή του Νόμου 3304/2005.

²⁷ Βλ. «Νόμος 3304/2005 για την Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού» παραπάνω.

²⁸ Βλ. «Διακρίσεις σε Διάφορους Τομείς» και «Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι» παρακάτω για περισσότερες πληροφορίες για την κατάσταση των Ρομά.

²⁹ Για περισσότερες πληροφορίες για τους Ρομά και την κατάσταση των μεταναστών, βλ. «Διακρίσεις σε Διάφορους Τομείς» και «Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι» παρακάτω.

³⁰ Βλ. «Συμπεριφορά των Οργάνων Επιβολής του Νόμου» και «Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι» αντίστοιχα.

- *Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης*

35. Η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης έχει ενημερώσει την ECRI ότι από το Νοέμβριο 2005, το όργανο αυτό, του οποίου προεδρεύει ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, έχει εξουσιοδοτηθεί για να παρακολουθεί την εφαρμογή του Νόμου 3304/2005 σε τομείς που δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Πολίτη και της Επιθεώρησης Εργασίας. Η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης που προαναφέρθηκε αποτελείται από πέντε άτομα (1 πρόεδρο και 4 μέλη), 1 γραμματέα και 2 μέλη αναπληρωτών και οι αρμοδιότητές της περιλαμβάνουν την παρακολούθηση της διαμεσολάβησης σε περίπτωση παραβίασης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, τον σχεδιασμό εκθέσεων όταν οι προσπάθειες συμβιβασμού αποτυγχάνουν και, στη συνέχεια, την προώθησή τους στον Εισαγγελέα για να γίνουν τα δέοντα από πλευράς του. Η Επιτροπή παρέχει επίσης απόψεις αυτεπάγγελτα ή σε βάση καταγγελίας και έχει εξουσιοδοτηθεί να διεξάγει έρευνες και να ζητά από ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς, που είναι υποχρεωμένοι να απαντήσουν, να παρέχουν πληροφορίες.
36. Όσον αφορά σε μέτρα που έχουν ληφθεί για να ενημερωθεί το κοινό για την ύπαρξή της, η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης έχει δηλώσει στην ECRI ότι έχουν κοινοποιηθεί εγκύκλιοι του Νόμου 3304/2005 στις δικαστικές αρχές και σε όλα τα δημόσια όργανα. Επιπλέον, από το 2005, έχουν οργανωθεί σεμινάρια ανάμεσα στα τρία όργανα που έχουν εξουσιοδοτηθεί για να διασφαλίσουν την εφαρμογή του νόμου αυτού (Συνήγορος του Πολίτη, Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης και Επιθεώρηση Εργασίας) καθώς και μη κυβερνητικές οργανώσεις και εμπορικές ενώσεις. Άλλα μέτρα που έχουν ληφθεί περιλαμβάνουν την διάθεση φυλλαδίων για τα όργανα αυτά και την χορηγία, από το Υπουργείο Απασχόλησης, τηλεοπτικών διαφημιστικών εκστρατειών. Ωστόσο, η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης παραδέχεται ότι οι εκστρατείες ενημέρωσης για την ύπαρξή της είναι απαραίτητες, καθώς το όργανο αυτό έχει λάβει πολύ λίγες καταγγελίες (10 συνολικά). Η Επιτροπή έχει επισημάνει ότι έχει δημιουργήσει μια τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης, αλλά ότι οι καταγγέλλοντες δεν είναι πρόθυμοι να δώσουν τα προσωπικά τους στοιχεία. Η ECRI σημειώνει ακόμη ότι το όργανο αυτό, του οποίου όπως αναφέρεται παραπάνω προεδρεύει ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δικαιοσύνης και λειτουργεί ως μέρος της διοικητικής δομής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, δεν είναι ανεξάρτητο όπως συνιστάται στην υπ' αριθμό 2 Σύσταση Γενικής Πολιτικής.³¹ Επιπλέον, είναι απαραίτητη μια σημαντική αύξηση στους ανθρώπινους και χρηματικούς πόρους του για να του δώσουν τη δυνατότητα να λειτουργήσει πιο αποτελεσματικά.
37. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν την πλήρη ανεξαρτησία της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης και να της παρέχουν τους απαραίτητους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους. Από την άποψη αυτή, η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να εμπνευστούν από την υπ' αριθμό 2 Σύσταση Γενικής Πολιτικής σχετικά με ειδικευμένα όργανα για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας σε εθνικό επίπεδο. Η ECRI συνιστά επίσης στις ελληνικές αρχές να διενεργήσουν εκστρατείες αύξησης της ενημέρωσης για να ενημερώσουν το ευρύ κοινό καθώς και τις ευπαθείς ομάδες όπως μετανάστες, Ρομά και μουσουλμάνους της δυτικής Θράκης για την ύπαρξη και τις δυνατότητες της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης σύμφωνα με το Νόμο 3304/2005.
38. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για να διευκολύνουν την δυνατότητα των θυμάτων φυλετικών διακρίσεων να υποβάλλουν καταγγελίες στην Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης, περιλαμβανομένης και της βελτίωσης της υπηρεσίας τηλεφωνικής γραμμής υποστήριξης.

³¹ Βλ. Υπ' αριθμό 2 Σύσταση Γενικής Πολιτικής, Αρχή 5.

- *Επιθεώρηση Εργασίας*

39. Το Άρθρο 19 του Νόμου 3304/2005 εξουσιοδοτεί την Επιθεώρηση Εργασίας να διασφαλίζει την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και το Άρθρο 22 επιφορτίζει το όργανο αυτό με την υποχρέωση να υποβάλλει ετήσια έκθεση για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης στην εργασία και την απασχόληση. Το Άρθρο 17 του νόμου αυτού προβλέπει για διοικητικές κυρώσεις έως και 30.000 EUR πρόστιμο. Η έδρα της Επιθεώρησης Εργασίας βρίσκεται στην Αθήνα, αλλά το όργανο αυτό έχει καθιερώσει και τοπικές υπηρεσίες (16 διευθύνσεις και 80 Τμήματα). Απασχολεί 500 Κοινωνικούς Επιθεωρητές Εργασίας. Η Επιθεώρηση Εργασίας έχει ενημερώσει την ECRI ότι έχει ζητηθεί από όλα τα όργανα να της παρέχουν την απαραίτητη βοήθεια. Έχει υποδείξει ότι δεν έχει λάβει καμία καταγγελία για φυλετικές διακρίσεις. Ωστόσο, οι ομάδες των μεταναστών και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις που ασχολούνται με θέματα ρατσισμού και φυλετικών διακρίσεων έχουν αναφέρει στην ECRI την ύπαρξη διακρίσεων στην απασχόληση εναντίον, μεταξύ άλλων, Ρομά και μεταναστών.³²

40. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να ενδυναμώσουν το ρόλο της Επιθεώρησης Εργασίας αναφορικά με το Νόμο 3304/2005 με τρόπους που περιλαμβάνουν τη διεξαγωγή έρευνας για τους λόγους για τους οποίους δεν υποβάλλονται στο όργανο αυτό καταγγελίες για φυλετικές διακρίσεις στην απασχόληση. Η ECRI συνιστά επίσης να ληφθούν μέτρα για να ενθαρρυνθούν τα θύματα των ενεργειών τέτοιου τύπου να τις αναφέρουν σε όλα τα σχετικά όργανα, περιλαμβανομένης και της Επιθεώρησης Εργασίας.

41. Ένα άλλο όργανο που ασχολείται με θέματα που αφορούν το ρατσισμό και τις φυλετικές διακρίσεις στην Ελλάδα είναι η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η οποία, σύμφωνα με τις επισημάνσεις των ελληνικών αρχών, αποτελεί ένα καταστατικό όργανο για τα δικαιώματα του ανθρώπου που ελέγχεται από τον Πρωθυπουργό, με συμβουλευτικό χαρακτήρα εντός του ελληνικού κράτους. Το όργανο αυτό έχει δημοσιεύσει αρκετές μελέτες, περιλαμβανομένης και για την κατάσταση των Ρομά στην Ελλάδα το Φεβρουάριο 2009.³³ Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου έχει επίσης δημοσιεύσει εκθέσεις για την κατάσταση της υγείας των μεταναστών που δεν έχουν νομιμοποιηθεί, για τα προβλήματα στη διαδικασία παροχής ασύλου, καθώς και για την κατάσταση των μεταναστών που προσπαθούν να μπουν στην Ελλάδα μέσω του Αιγαίου Πελάγους και τις πρακτικές του Λιμενικού.

42. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να συνεχίσουν να λαμβάνουν υπόψη τις εκθέσεις και τις προτάσεις που γίνονται από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου για ζητήματα που αφορούν το ρατσισμό και τις φυλετικές διακρίσεις.

II. Διακρίσεις σε διάφορους τομείς

Απασχόληση

43. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI ενθάρρυνε έντονα τις ελληνικές αρχές να επανεξετάσουν όλη τη νομοθεσία και τις πρακτικές που αφορούν την πρόσβαση στην απασχόληση, έτσι ώστε να προσδιορίσουν και να εξαλείψουν κάθε διάκριση που μπορεί να υπάρξει. Η ECRI θεώρησε επίσης ότι θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες προς την κατεύθυνση της ευαισθητοποίησης των δημοσίων υπαλλήλων σε όλους τους τομείς του δημοσίου ως προς την απαγόρευση των διακρίσεων, καθώς και να εξευρεθούν τα μέσα ώστε να παρακινηθούν για να

³² Για περισσότερες πληροφορίες για την απασχόληση, βλ. «Διακρίσεις σε Διάφορους Τομείς» και «Ευπαθείς/ Ομάδες-Στόχοι» παρακάτω.

³³ Έκθεση και Προτάσεις της ΕΕΔΑ για ζητήματα σχετικά με την κατάσταση και τα δικαιώματα των Ρομά στην Ελλάδα, Ελληνική Δημοκρατία, Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

καταπολεμήσουν τις διακρίσεις πιο αποτελεσματικά. Η ECRI έκρινε επίσης ότι εκείνοι που έχουν υποπέσει σε ενέργειες διακρίσεων θα πρέπει να τιμωρηθούν κατάλληλα. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI ενθάρρυνε επίσης τις Ελληνικές αρχές να συνεχίσουν να υλοποιούν μέτρα για να προάγουν την ισότητα των ευκαιριών στην απασχόληση για τα μέλη της μουσουλμανικής μειονότητας της δυτικής Θράκης, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην κατάσταση των μουσουλμάνων γυναικών που ζουν στην περιοχή. Τέτοια μέτρα για την ισότητα των ευκαιριών θα πρέπει να περιλαμβάνουν μαθήματα της Ελληνικής για ενήλικες και παιδιά. Η ECRI κάλεσε επίσης τις ελληνικές αρχές να εφαρμόσουν μια πολιτική για την ισότητα των ευκαιριών στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση των μεταναστών.

44. Όσον αφορά τους Ρομά, οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI ότι ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα με τον τίτλο «Progress» στοχεύει στην εκπαίδευση 40 Ρομά για θέματα διακρίσεων και για τη νομοθεσία ώστε να τους δοθεί η δυνατότητα να παρέχουν τις απαραίτητες πληροφορίες στις κοινότητες των Ρομά. Σύμφωνα με τις αρχές, τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης έχουν δημιουργηθεί για να βοηθήσουν τους Ρομά να ενταχθούν στην αγορά εργασίας και να δημιουργήσουν τις δικές τους επιχειρήσεις και 500 άτομα έχουν επωφεληθεί από τα προγράμματα αυτά. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει επίσης την ECRI ότι οι μουσουλμάνοι της δυτικής Θράκης και οι Ρομά πήραν μέρος στα Προγράμματα του Κοινωνικού Ταμείου της Ε.Ε. που παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση.
45. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI ότι ένα Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης έχει εφαρμοστεί στους τομείς της απασχόλησης και της πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες. Εντός του πλαισίου του σχεδίου αυτού, εφαρμόστηκε ένα πρόγραμμα για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στην αγορά εργασίας: 11.300 μετανάστες ωφελήθηκαν από το σχέδιο αυτό και δημιουργήθηκαν 87 υποστηρικτικές δομές που παρείχαν, μεταξύ άλλων, πληροφορίες και συμβουλές για τη νομιμοποίηση. Οι ελληνικές αρχές έχουν επίσης ενημερώσει την ECRI ότι έχουν παρασχεθεί μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης και ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες και ότι 197 διαπολιτισμικοί μεσολαβητές έχουν εκπαιδευτεί για να βελτιώσουν τις σχέσεις μεταξύ των αρχών, των εργοδοτών και των μεταναστών. Οι αρχές έχουν υποδείξει ότι ένα από τα προβλήματα που αντιμετώπισαν στην εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών είναι η έλλειψη αποδείξεων από τους συμμετέχοντες για τα προηγούμενα προσόντα τους. Οι αρχές δήλωσαν ότι παρουσιάστηκε κάποια ευελιξία στον τομέα αυτό και ο Συνήγορος του Πολίτη έχει επιβεβαιώσει ότι έχει σημειωθεί πρόοδος στην αναγνώριση τίτλων που έχουν αποκτηθεί σε άλλες χώρες.³⁴ Επιπλέον, οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI ότι το 2005 υπογράφηκε Μνημόνιο Συνεργασίας υπέρ των προσφύγων γυναικών στην Ελλάδα, ανάμεσα σε αυτές και τον Ύπατο Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR).
46. Ενώ τα παραπάνω μέτρα αντιμετωπίζουν, ως ένα βαθμό, το πρόβλημα των ανισοτήτων στην απασχόληση, οι Ρομά, οι μουσουλμάνοι της δυτικής Θράκης και οι μετανάστες³⁵ εξακολουθούν να μένουν πίσω και να αντιμετωπίζονται με διάκριση στον τομέα αυτό.
47. Οι περισσότεροι Ρομά που ζουν σε καταυλισμούς³⁶ εξακολουθούν να αποκτούν το εισόδημά τους από συλλογή άχρηστων αντικειμένων και απορριμμάτων και λίγοι απασχολούνται στη βασική αγορά εργασίας, κυρίως λόγω των διακρίσεων

³⁴ Βλ. Ετήσια έκθεση 2006, Περίληψη, Ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη, σελ. 15.

³⁵ Για περισσότερες πληροφορίες για την κατάσταση των ομάδων αυτών, βλ. «Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι» παρακάτω.

³⁶ Για περισσότερες πληροφορίες για την κατάσταση στέγασης των Ρομά, βλ. «Στέγαση» παρακάτω.

και της προκατάληψης, παρόλο που η έλλειψη προσόντων (ως αποτέλεσμα του χαμηλού μορφωτικού επιπέδου)³⁷ παίζει επίσης κάποιο ρόλο.

48. Όσον αφορά στη μουσουλμανική μειονότητα της δυτικής Θράκης, η ECRI έχει ενημερωθεί ότι 80 τοις εκατό του ενεργού πληθυσμού εργάζεται στον αγροτικό τομέα, ενώ κάποιοι εργάζονται ως δημόσιοι υπάλληλοι. Η πρόσφατη απόφαση να εισαχθεί, λόγω του Νόμου 3647/08, ένα ποσοστό των μελών της μειονότητας στις δημόσιες υπηρεσίες είναι μια θετική εξέλιξη στην αντιμετώπιση του υψηλού ποσοστού ανεργίας (60% σύμφωνα με κάποιες εκτιμήσεις) ανάμεσα στα μέλη αυτής της μειονότητας. Ωστόσο, δεν φαίνεται ότι έχουν ληφθεί μέτρα για να εφαρμοστεί η εισαγωγή του ποσοστού αυτού. Δεν έχει ακόμη καθιερωθεί ένα ολοκληρωμένο μακροχρόνιο πρόγραμμα από τις αρχές για να βελτιωθεί η ένταξη των μουσουλμάνων από τη δυτική Θράκη στην αγορά εργασίας. Οι εκθέσεις υποδεικνύουν ότι εξακολουθούν να μην αντιπροσωπεύονται επαρκώς στο δημόσιο τομέα και σε κρατικούς οργανισμούς.
49. Όσον αφορά στους μετανάστες, η πλειοψηφία απασχολείται ως ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό. Η ECRI σημειώνει με ανησυχία εκθέσεις συνθηκών εργασίας που δεν ικανοποιούν τα ισχύοντα πρότυπα και πολύ χαμηλούς μισθούς, περιλαμβανομένου και του αγροτικού τομέα στις αγροτικές περιοχές (ένα πρόβλημα που επηρεάζει κυρίως τους Αλβανούς, τους Ρουμάνους και τους Βούλγαρους εργάτες) και το προσωπικό οικιακής βοήθειας (που είναι κυρίως Φιλιππινέζοι). Οι εκθέσεις υποδεικνύουν επίσης ένα μεγάλο αριθμό μεταναστών που απασχολείται στην παράνομη αγορά εργασίας και το γεγονός ότι τα δύο κύματα νομιμοποίησης των παράνομων μεταναστών που εφαρμόστηκαν από την ελληνική κυβέρνηση από την Τρίτη έκθεση της ECRI³⁸ δεν συνοδεύονται από μέτρα ή κίνητρα για να τους διατηρήσουν στο νόμιμο τομέα απασχόλησης.³⁹ Ορισμένες εκθέσεις υποδεικνύουν επίσης ότι η ελληνική οικονομία έχει ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά εργατών στον παράνομο τομέα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (μεταξύ 30-50% του ΑΕΠ σύμφωνα με κάποιες εκτιμήσεις). Πολλοί μετανάστες, περιλαμβανομένων Αλβανών, Αφρικανών, Μπαγκλαντεσιανών, Πακιστανών, Φιλιππινέζων, Αιγυπτίων εξακολουθούν επίσης να αντιμετωπίζουν διακρίσεις και ανισότητες στην αγορά εργασίας και δεν υπάρχει καμία μακροπρόθεσμη στρατηγική από τις αρχές για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI ότι, μεταξύ άλλων, ο Νόμος 3386/2005 περιέχει πολλές διατάξεις που διασφαλίζουν ότι ο μισθός σε εργάτες από τρίτες χώρες θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσος με το μηνιαίο εισόδημα ενός ανειδίκευτου εργάτη. Έχουν επίσης δηλώσει ότι οι υπήκοοι τρίτων χωρών που κατοικούν στην Ελλάδα απολαμβάνουν τα ίδια ασφαλιστικά δικαιώματα με τους Έλληνες εργάτες και οφέλη από ιδρύματα κοινωνικής ασφάλισης. Έχουν ακόμη υποδείξει ότι οι εργοδότες που προσλαμβάνουν υπηκόους τρίτων χωρών χωρίς άδεια εργασίας υποβάλλονται σε πρόστιμα και φυλάκιση και ότι το Προεδρικό Διάταγμα 220/2007 επιτρέπει σε όσους ζητούν άσυλο να αποκτήσουν προσωρινή άδεια εργασίας. Στις 22 Δεκεμβρίου 2008, η κα Κωνσταντίνα Κούνεβα, υπεύθυνη συνδικαλίστρια, βουλγαρικής καταγωγής, που είχε καταγγείλει τους χαμηλούς μισθούς και τις δύσκολες συνθήκες εργασίας στον τομέα της καθαριότητας, όπου απασχολείται η πλειοψηφία των μεταναστριών, έπεσε θύμα επίθεσης με τη χρήση θειικού οξέος και οι εκθέσεις υποδεικνύουν ανεπάρκειες στην έρευνα. Παρόλο που αυτό φαίνεται να είναι μεμονωμένη περίπτωση, η ECRI ελπίζει ότι η έρευνα θα διεξαχθεί με τη δέουσα επιμέλεια και ότι οι υπαίτιοι θα συλληφθούν και θα τιμωρηθούν. Όσον αφορά σε αυτή την

³⁷ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το ερώτημα αυτό, βλ. «Παιδεία» παρακάτω.

³⁸ Βλ. «Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι» παρακάτω για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη νομιμοποίηση των μεταναστών.

³⁹ Βλ. Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Εθνικό Εστιακό Κέντρο για το Ρατσισμό & την Ξενοφοβία, Ετήσια Έκθεση, Ρατσισμός και Διακρίσεις κατά των Μεταναστών και των Μειονοτήτων στην Ελλάδα, Μίλτος Παύλου, Απρίλιος 2007, σελ. 10.

υπόθεση, οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRl ότι παρά τη διεξοδική έρευνα, δεν έχουν ακόμη συλλάβει τους δράστες. Ωστόσο, οι αρχές έχουν ενημερώσει την ECRl ότι έχουν λάβει μέτρα για την υποστήριξη της κας Κούνεβα, όπως την προσφορά σπιτιού στην οικογένειά της.

50. Όπως υποδεικνύεται παραπάνω, η Επιθεώρηση Εργασίας που έχει εξουσιοδοτηθεί να καταπολεμά, μεταξύ άλλων, τις φυλετικές διακρίσεις στην απασχόληση σύμφωνα με το Νόμο 3304/2005, δεν φαίνεται ιδιαίτερα ενεργή στον τομέα αυτό. Η ECRl επίσης δεν γνωρίζει κανένα από τα μέτρα που ελήφθησαν ειδικά για τη συγκέντρωση ολοκληρωμένων εθνικών στατιστικών δεδομένων⁴⁰ στον τομέα της απασχόλησης για να καθιερωθεί η κατάσταση στον τομέα αυτό διαφόρων ομάδων που κατοικούν στην Ελλάδα και για να επινοηθούν πολιτικές που θα αφορούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Για το θέμα αυτό οι ελληνικές αρχές έχουν υποδείξει ότι έχουν ληφθεί συγκεκριμένα μέτρα για τη συγκέντρωση και την επεξεργασία ολοκληρωμένων στατιστικών δεδομένων σε εθνική βάση, ώστε να καθοριστεί εάν έχουν υπάρξει παραβιάσεις του παραπάνω νόμου, αλλά ότι από το 2005, καμιά περίπτωση δεν φαίνεται να έχει αναφερθεί είτε στην πορεία μιας έρευνας ή ύστερα από κάποια καταγγελία φυλετικών διακρίσεων στον τομέα της απασχόλησης.
51. Η ECRl προτρέπει τις ελληνικές αρχές να λάβουν επιπλέον μέτρα για να βελτιώσουν την ένταξη των ευπαθών ομάδων, όπως οι Ρομά, η μουσουλμανική μειονότητα της δυτικής Θράκης και οι μετανάστες στην αγορά εργασίας. Συνιστά ότι η καταπολέμηση των διακρίσεων, η ενδυνάμωση των μέτρων που λαμβάνονται για την παροχή επαγγελματικής κατάρτισης και γλωσσικών μαθημάτων και η ενίσχυση του ρόλου της Επιθεώρησης Εργασίας αποτελούν μέρος μιας ολοκληρωμένης και μακροπρόθεσμης στρατηγικής προς το σκοπό αυτό.

Παιδιά

52. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRl συνιστά έντονα στις ελληνικές αρχές να προωθήσουν τις ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην εκπαίδευση για τα παιδιά από μειονοτικές ομάδες μέσω της διοργάνωσης, μεταξύ άλλων, μαθημάτων διδακτικής στήριξης στην Ελληνική γλώσσα, συμπληρωματικών μαθημάτων, και εκπαίδευσης στην μητρική γλώσσα των εν λόγω παιδιών.
53. Η ECRl σημειώνει με ανησυχία ότι οι Ρομά⁴¹ παραμένουν σε πολύ μειονεκτική θέση αναφορικά με την εκπαίδευση. Υπάρχουν ακόμη περιπτώσεις σχολείων που αρνούνται να εγγράψουν παιδιά Ρομά για να φοιτήσουν, σε κάποιες περιπτώσεις εξαιτίας της πίεσης από γονείς που δεν είναι Ρομά. Η ECRl ανησυχεί ιδιαίτερα από το γεγονός ότι υπάρχουν επίσης περιπτώσεις παιδιών Ρομά που διαχωρίζονται από τα άλλα παιδιά στο ίδιο σχολείο ή κοντινή περιοχή. Σε μια περίπτωση⁴², το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θεώρησε ότι η Ελλάδα παραβίασε το Άρθρο 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (απαγόρευση των διακρίσεων για την άσκηση των δικαιωμάτων που περιέχονται στη Σύμβαση) σε συνδυασμό με το Άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου 1 (δικαίωμα στην εκπαίδευση). Η ECRl ενημερώθηκε ότι στα Σπάτα, όπου υπήρξε αρχικά άρνηση για την εγγραφή στο σχολείο παιδιών Ρομά, τα παιδιά αυτά φοιτούν τώρα στο σχολείο σε ξεχωριστή τάξη για να τους δώσουν τη δυνατότητα να προσαρμοστούν σταδιακά στο περιβάλλον του σχολείου. Ενώ κατανοεί την ανάγκη να ενσωματωθούν σταδιακά τα παιδιά στο σχολικό

⁴⁰ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη συγκέντρωση των εθνικών δεδομένων, βλ. «Παρακολούθηση ρατσισμού και φυλετικών διακρίσεων» παρακάτω.

⁴¹ Για περισσότερα σχετικά με την κατάσταση των Ρομά γενικά, βλ. «Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι» παρακάτω.

⁴² Βλ. Υπόθεση Σαμπάνης και λοιποί κατά Ελλάδος (Προσφυγή αρ. 32526/05), 5 Ιουνίου 2008.

περιβάλλον, η ECRl επιθυμεί να επιστήσει την προσοχή των ελληνικών αρχών στη θέση της για το ζήτημα αυτό όπως αναφέρεται στην υπ' αριθμό 10 Σύσταση Γενικής Πολιτικής για την καταπολέμηση του ρατσισμού και τις φυλετικές διακρίσεις μέσα και μέσω της σχολικής εκπαίδευσης. Σε αυτή τη Σύσταση Γενικής Πολιτικής, η ECRl συνιστά να υπάρξει μέριμνα, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και για περιορισμένη χρονική περίοδο, για προπαρασκευαστικά τμήματα για μαθητές από ομάδες μειονοτήτων, εάν κάτι τέτοιο δικαιολογείται από αντικειμενικά και λογικά κριτήρια και είναι προς το συμφέρον του παιδιού.⁴³

54. Όπως έδειξαν οι ίδιες οι ελληνικές αρχές και όπως έχει επιβεβαιώσει ο Συνήγορος του Πολίτη, υπάρχει πολύ υψηλό ποσοστό μαθητών Ρομά που εγκαταλείπουν το σχολείο. Οι αρχές έχουν υποδείξει ότι έχουν καθιερωθεί ειδικά προγράμματα που παρέχουν ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη, περιλαμβανομένης της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος. Ωστόσο, η απουσία ευρέων δεδομένων για την κατάσταση των μαθητών Ρομά δυσκολεύει την εις βάθος αξιολόγηση της κατάστασής τους και την ικανότητα να αναπτυχθούν συγκεκριμένα προγράμματα που στοχεύουν την ομάδα αυτή. Προς το σκοπό αυτό, η ECRl επιθυμεί να επιστήσει την προσοχή των ελληνικών αρχών στην υπ' αριθμό 10 Σύσταση Γενικής Πολιτικής για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων μέσα και μέσω της σχολικής εκπαίδευσης, όπου συνιστά στα κράτη μέλη να αναλάβουν, σε συνδυασμό με οργανισμούς της κοινωνίας των πολιτών, μελέτες για την κατάσταση των παιδιών των ομάδων μειονοτήτων στο σχολικό σύστημα, συγκεντρώνοντας στατιστικές για: 1) ποσοστά παρακολούθησης και ολοκλήρωσης, 2) ποσοστά εγκατάλειψης, 3) αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί, και 4) πρόοδος που σημειώθηκε. Σε αυτή τη Σύσταση Γενικής Πολιτικής, η ECRl συνιστά επίσης τα κράτη μέλη να συγκεντρώσουν τις πληροφορίες που χρειάζονται για τον εντοπισμό των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μαθητές από ομάδες μειονοτήτων στο σχολικό περιβάλλον, ώστε να εισηγηθούν πολιτικές για την επίλυσή τους.
55. Οι ελληνικές αρχές έχουν υποδείξει ότι ένα πρόγραμμα που συγχρηματοδοτείται από την Ε.Ε. και το ελληνικό κράτος αντιμετωπίζει ζητήματα όπως διορθωτικά μαθήματα Ελληνικών, Μαθηματικών και Ιστορίας για παιδιά Ρομά καθώς και εκπαίδευση των δασκάλων εντός της υπηρεσίας. Η ECRl έχει, ωστόσο, ενημερωθεί για την ανάγκη προπαρασκευαστικών τμημάτων για μαθητές Ρομά και για κατάλληλα εκπαιδευμένους δασκάλους. Αυτό είναι πολύ απαραίτητο καθώς έχει σημειωθεί ότι αυτού του είδους τα τμήματα και οι κατάλληλα εκπαιδευμένοι δάσκαλοι αποφέρουν πολύ θετικά αποτελέσματα για τα παιδιά Ρομά. Ωστόσο, η ECRl επιθυμεί να τονίσει στο θέμα αυτό, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ότι τα παιδιά θα πρέπει να παραμένουν στα προπαρασκευαστικά αυτά τμήματα για την περιορισμένη χρονική περίοδο που είναι απαραίτητη για την ένταξή τους στο σχολείο. Το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης για την κοινωνική ένταξη των Ρομά που ξεκίνησε το 2002 περιλαμβάνει και την παιδεία σαν ένα από τους στόχους του. Ωστόσο, φαίνεται να είναι απαραίτητα περισσότερα μέτρα, μεταξύ άλλων, εντός του πλαισίου του προγράμματος αυτού που θα αφορούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ρομά στην εκπαίδευση. Μια Διυπουργική Επιτροπή εντός του Υπουργείου Εσωτερικών συντονίζει τις δραστηριότητες όλων των σχετικών Υπουργείων για την εφαρμογή του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης για την κοινωνική ένταξη των Ρομά. Οι συντονισμένες ενέργειες όλων των σχετικών υπουργείων είναι καίριας σημασίας καθώς τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά των Ρομά στην εκπαίδευση είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την κοινωνικο-οικονομική κατάσταση,

⁴³ Βλ. Κεφάλαιο 1, 3 γ) της υπ' αριθμό 10 Σύστασης Γενικής Πολιτικής για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων μέσα και μέσω της σχολικής εκπαίδευσης

περιλαμβανομένων των συνθηκών στέγασής τους και το υψηλό ποσοστό ανεργίας των γονιών τους⁴⁴.

56. Η ECRl προτρέπει τις ελληνικές αρχές να ενισχύσουν τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση περιλαμβανομένου του αποκλεισμού, των διακρίσεων και της μειωμένης απόδοσης, μεταξύ άλλων, σε πλήρη συμμόρφωση με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για το θέμα αυτό καθώς και την υπ' αριθμό 10 Σύσταση Γενικής Πολιτικής της ECRl για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων μέσα και μέσω της σχολικής εκπαίδευσης. Η ECRl συνιστά επίσης στις αρχές να υιοθετήσουν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, ακόμη και μέσω της Διυπουργικής Επιτροπής που ασχολείται με τα ζητήματα των Ρομά.
57. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRl ενθάρρυνε τις Ελληνικές αρχές να συνεχίσουν να υλοποιούν μέτρα για να προάγουν την ισότητα των ευκαιριών στην εκπαίδευση για τα μέλη της μουσουλμανικής μειονότητας της δυτικής Θράκης, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην κατάσταση των μουσουλμάνων γυναικών που ζουν στην περιοχή. Η ECRl θεώρησε ότι τέτοια μέτρα για την ισότητα των ευκαιριών θα πρέπει να περιλαμβάνουν μαθήματα της Ελληνικής για ενήλικες και παιδιά. Η ECRl συνέστησε επίσης στις ελληνικές αρχές να αφιερώσουν ακόμη περισσότερη προσοχή σε όσες ανεπάρκειες έχουν απομείνει στην τομέα της εκπαίδευσης στην περιοχή της δυτικής Θράκης και να τις αποκαταστήσουν το συντομότερο δυνατό.
58. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRl ότι για το σχολικό έτος 2007-2008, στη δυτική Θράκη, υπήρχαν 198 μειονοτικά σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπου οι μαθητές διδάσκονταν τόσο Ελληνικά όσο και Τουρκικά (στον Έβρο, την Ξάνθη και τη Ροδόπη), 2 μειονοτικά γυμνάσια και 2 θεολογικά σχολεία στην Ξάνθη και τη Ροδόπη. Οι ελληνικές αρχές έχουν επίσης δηλώσει ότι στο διάστημα 2002-2007, περίπου 50% των εγγεγραμμένων μαθητών στο σχολείο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν κορίτσια και ότι υπήρξε μια σταθερή αύξηση στον αριθμό των μουσουλμανοπαίδων, περιλαμβανομένων και Ρομά, που εγγράφηκαν σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην περιοχή εκείνη. Ωστόσο, η ECRl σημειώνει με ανησυχία, όπως αναγνωρίστηκε και από τις ίδιες τις αρχές, ότι υπάρχει ένα ποσοστό 12% μεταξύ των Πομάκων⁴⁵ παιδιών που εγκαταλείπουν το σχολείο.
59. Από την τρίτη έκθεση της ECRl, οι ελληνικές αρχές συνέχισαν επίσης να εφαρμόζουν το πρόγραμμα τριών φάσεων με τίτλο «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων»⁴⁶, με την τελευταία φάση να έχει εφαρμοστεί από το 2005-2008. Οι ελληνικές αρχές έχουν υποδείξει ότι τα βιβλία που χρησιμοποιήθηκαν στο ελληνόφωνο πρόγραμμα στα μειονοτικά σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν το τελικό προϊόν του προγράμματος αυτού και ότι 55 βιβλία δημιουργήθηκαν για μαθητές ενώ 15 επεξεργάστηκαν για δασκάλους. Οι αρχές έχουν επίσης ενημερώσει την ECRl ότι στα μειονοτικά σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, υπάρχουν συνολικά 436 δάσκαλοι για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της μειονότητας και 544 του ελληνόφωνου εκπαιδευτικού προγράμματος, ενώ για τα μειονοτικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, υπάρχουν 70 ελληνόφωνοι δάσκαλοι και 37 δάσκαλοι του μειονοτικού προγράμματος. Η ECRl σημειώνει με ενδιαφέρον ότι κατά το σχολικό έτος 2007-2008, οι ελληνικές αρχές εισήγαγαν τα Τουρκικά ως δεύτερη γλώσσα, σαν μάθημα επιλογής, στα γυμνάσια. Οι

⁴⁴ Για περισσότερες πληροφορίες για τα θέματα αυτά, βλ. «Στέγαση» και «Απασχόληση» παραπάνω.

⁴⁵ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση αυτής της ομάδας, βλ. «Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι» παρακάτω.

⁴⁶ Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από την Ε.Ε. και το ελληνικό κράτος.

ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει ακόμη την ECRI ότι, στα πλαίσια ενός ευρύτερου προγράμματος με τίτλο «Εκπαίδευση και Συμβουλευτική Υποστήριξη των οικογενειών των Ρομά / των μελών της μουσουλμανικής κοινότητας / παλιννοστούτων / μεταναστών», γίνονταν μαθήματα ελληνικής γλώσσα και πολιτισμού και σε μουσουλμάνους γονείς (2006 – 2007 / 2007 – 2008).

60. Κάποιοι αντιπρόσωποι της μουσουλμανικής μειονότητας της δυτικής Θράκης έχουν ενημερώσει την ECRI ότι το πρόβλημα της έλλειψης κατάλληλα καταρτισμένων δασκάλων παραμένει, επειδή η Παιδαγωγική Ακαδημία Θεσσαλονίκης παρέχει στους δασκάλους τουρκικής γλώσσας ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα διάρκειας 2-3 χρόνων, ενώ άλλες παιδαγωγικές ακαδημίες παρέχουν εκπαίδευση για μια περίοδο 4 ή περισσότερων ετών. Εξέφρασαν την έγκρισή τους για το ποσοστό που καθιερώθηκε για τους μουσουλμάνους μαθητές στα πανεπιστήμια (0,5%), αλλά θεωρούν ότι η βελτίωση της ποιότητας στην εκπαίδευση είναι ακόμη πιο σημαντική. Οι ελληνικές αρχές έχουν υποδείξει ότι το Υπουργείο Παιδείας έχει προετοιμάσει ένα σχέδιο νόμου, σύμφωνα με το οποίο η Ειδική Παιδαγωγική Ακαδημία Θεσσαλονίκης πρόκειται να μετατραπεί σε πανεπιστημιακό Εκπαιδευτικό Κέντρο Ανώτερης Εκπαίδευσης για Διαπολιτισμική Εκπαίδευση.
61. Η ECRI σημειώνει ακόμη ότι ορισμένα θέματα που απασχολούν κάποιους αντιπροσώπους της μουσουλμανικής μειονότητας της δυτικής Θράκης, περιλαμβανομένης και της έλλειψης δίγλωσσων νηπιαγωγείων και της ανάγκης για επιπλέον μειονοτικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δεν έχουν επιλυθεί ακόμη. Η ECRI ελπίζει ότι ένας διάλογος μεταξύ των αρχών και των αντιπροσώπων της μειονότητας για την κατάσταση στη δυτική Θράκη όσον αφορά την παιδεία θα εξυπηρετούσε για την επίλυση των θεμάτων αυτών, καθώς φαίνεται να υπάρχει μια απόκλιση ανάμεσα στις αρχές και τις απόψεις κάποιων αντιπροσώπων για την πρόοδο που πραγματοποιείται και για να απαραίτητα μέτρα που απομένουν.
62. Η ECRI ενθαρρύνει τις ελληνικές αρχές να συνεχίσουν τα μέτρα που έχουν λάβει ως τώρα για να βελτιώσουν την κατάσταση της μουσουλμανικής μειονότητας της δυτικής Θράκης στον τομέα της εκπαίδευσης. Συνιστά να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην κατάσταση των δύο άλλων στοιχείων της μουσουλμανικής μειονότητας, τους Ρομά και τους Πομάκους, στην περιοχή αυτή.
63. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να ανοίξουν διάλογο με τους αντιπροσώπους όλων των μουσουλμάνων της δυτικής Θράκης για να βρεθεί κοινό έδαφος για την επίλυση των θεμάτων που απομένουν στην παιδεία, δηλαδή την ποιότητα της κατάρτισης των δασκάλων και τη δημιουργία δίγλωσσων νηπιαγωγείων. Εφιστά την προσοχή των ελληνικών αρχών στην υπ' αριθμό 10 Σύσταση Γενικής Πολιτικής που περιλαμβάνει χρήσιμες οδηγίες για την επίλυση των προβλημάτων αυτών.
64. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI κάλεσε τις ελληνικές αρχές να εφαρμόσουν μια πολιτική ισότητας των ευκαιριών στην παιδεία για τους μετανάστες.
65. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, διάφορες κοινότητες μεταναστών που κατάγονται από διάφορα μέρη όπως η Αλβανία, η Ρουμανία, η Βουλγαρία, η Γεωργία, η Ινδική υποήπειρος, η Αφρική και η Ασία ζουν στην Ελλάδα. Όσον αφορά στην παιδεία, οι ελληνικές αρχές έχουν υποδείξει ότι κατά το σχολικό έτος 2005-2006, υπήρξαν 322 τμήματα υποδοχής για 4.437 μετανάστες και παλιννοστούτες Έλληνες μαθητές και 147 τμήματα υποστήριξης για 927 μετανάστες και παλιννοστούτες Έλληνες μαθητές στο σχολείο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Υπήρξαν 35 τμήματα υποδοχής και 41 τμήματα υποστήριξης σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τις ομάδες αυτές. Έχουν ακόμη υποδείξει ότι εντός του πλαισίου της τρίτης φάσης ενός προγράμματος με τίτλο

«Εκπαίδευση Μεταναστών και Παλιννοστούτων Ελλήνων»⁴⁷, το οποίο ασχολείται με αυτές τις ομάδες μαθητών στα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, εκπαιδευτικό υλικό με στόχο να ενθαρρυνθεί η ένταξη των παιδιών διανεμήθηκε στα σχολεία. Επιπλέον, οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI ότι μερικά εκπαιδευτικά προγράμματα για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των μεταναστών έχουν εφαρμοστεί από την Ελλάδα σε συνεργασία με την Αλβανία, τη Μολδαβία, τη Σερβία, την Ουκρανία και τη Γεωργία.

66. Όσον αφορά τα εκπαιδευτικά ζητήματα που τους απασχολούν, οι αντιπρόσωποι των μεταναστών έχουν ενημερώσει την ECRI ότι οι περισσότερες ομάδες μεταναστών έχουν καθιερώσει σχολεία με καταβολή διδασκτρων τα οποία παρακολουθούν κάποια παιδιά από την κοινότητά τους, όπου παρέχονται μαθήματα ελληνικής γλώσσας και ιστορίας δύο φορές την εβδομάδα. 80% των παιδιών μεταναστών παρακολουθούν ελληνικά σχολεία και γνωρίζουν καλά την ελληνική γλώσσα. Η ECRI σημειώνει με ανησυχία πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες, παρά τη ραγδαία αύξηση συμμετοχής από παιδιά μεταναστών δεύτερης γενιάς στο σχολείο, το ποσοστό εγκατάλειψης του σχολείου είναι δυσανάλογα υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο και ότι έχουν παρατηρηθεί περιπτώσεις αποκλεισμού και διακρίσεων.⁴⁸ Επιπλέον, οι φοιτητές των πανεπιστημίων που δεν είναι Έλληνες ή Ευρωπαίοι, οι οποίοι είτε γεννήθηκαν στην Ελλάδα ή έζησαν εκεί το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους και πήραν απολυτήριο λυκείου στη χώρα αυτή, δεν δικαιούνται τα ίδια φοιτητικά προνόμια, περιλαμβανομένων και προνομίων στέγασης όπως οι Έλληνες ή Ευρωπαίοι υπήκοοι.⁴⁹ Μια μακροπρόθεσμη στρατηγική για καλύτερη ένταξη των μεταναστών μαθητών και φοιτητών πανεπιστημίου στην εκπαίδευση είναι επομένως ακόμη απαραίτητη. Ξεχωριστά δεδομένα για την κατάστασή τους μπορούν να δώσουν τη δυνατότητα στις ελληνικές αρχές να προσδιορίσουν τις αποτυχίες και τις επιτυχίες και να σχεδιάσουν μια τέτοια πολιτική ένταξης.

67. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να σχεδιάσουν μια μακροπρόθεσμη στρατηγική ένταξης στην εκπαίδευση για τους μετανάστες μαθητές και φοιτητές σε συνεργασία με αντιπροσώπους από όλες τις ομάδες. Η ECRI συνιστά επίσης στις ελληνικές αρχές να εμπνευστούν από την υπ' αριθμό 10 Σύσταση Γενικής Πολιτικής της για οποιαδήποτε μέτρα ληφθούν για τη βελτίωση της πρόσβασης και της επιτυχίας των μεταναστών στη σχολική εκπαίδευση.

68. Η ECRI συνιστά την άρση κάθε εμποδίου διάκρισης, περιλαμβανομένων και των οικονομικών, που μπορεί να εμποδίζει την δυνατότητα των μαθητών που προέρχονται από ομάδες μεταναστών να έχουν πρόσβαση στην ανώτερη εκπαίδευση.

Στέγαση

69. Το σχέδιο στεγαστικών δανείων που καταρτίστηκε από τις ελληνικές αρχές για τους Ρομά εξακολουθεί να εφαρμόζεται και οι αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI ότι από τις 7.331 οικογένειες στις οποίες έχουν εγκριθεί τέτοια δάνεια, οι 5.896 τα έχουν λάβει. Οι αρχές ενημέρωσαν την ECRI ότι το σχέδιο στεγαστικών δανείων αξιολογείται συνεχώς και βελτιώνεται με προσαρμογές από την έναρξή του το 2002. Μεγάλες οικογένειες με παιδιά που πηγαίνουν στο σχολείο και άλλα μικρότερα, μονογονεϊκές οικογένειες, άτομα με προβλήματα υγείας καθώς και

⁴⁷ Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από την Ε.Ε. και το ελληνικό κράτος.

⁴⁸ Βλ. Μετανάστες, Μειονότητες και Διακρίσεις στην Ελλάδα, Ο μύθος της Ελλάδας σαν μια εθνικά ομογενής μεταναστευτική χώρα, Μίλτος Παύλου, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (HLHR) και Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων (ΚΕΜΟ), Ελλάδα, Νοέμβριος 2006, σελ. 2.

⁴⁹ Βλ. Προώθηση ίσης μεταχείρισης 2006, Ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη ως εθνικό όργανο ισότητας, Ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη, σελ. 12.

εκείνοι που ανήκουν στην κατηγορία κατώτερου εισοδήματος έχουν προτεραιότητα. Οι αρχές έχουν υποδείξει ότι στην Καλαμάτα, 85 σπίτια έχουν χτιστεί ως μέρος ενός προγράμματος που είναι σε εξέλιξη για την δημιουργία προσωρινών κατασκηνώσεων με εγκαταστάσεις κοινωνικών παροχών και υγιεινής και ότι περίπου 30 τοπικές αρχές το χρόνο λαμβάνουν χρηματοδότηση για τη λήψη μέτρων στέγασης για τους Ρομά. Επιπλέον, ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας, όπως τροποποιήθηκε, προβλέπει ότι οι τοπικές αρχές είναι υποχρεωμένες να διασφαλίσουν το δικαίωμα πρόσβασης σε στέγη χωρίς διακρίσεις και θα πρέπει να συμμετέχουν αναφορικά και με τη στέγαση των Ρομά.

70. Ενώ έδωσε προσοχή στα παραπάνω μέτρα, η ECRl παρατήρησε σε μια επιτόπου επίσκεψη σε καταυλισμούς Ρομά στον Ασπρόπυργο και τα Σπάτα κοντά στην Αθήνα, ότι οι συνθήκες διαβίωσης κάποιων Ρομά εξακολουθούν να είναι απαράδεκτα κατώτερες των διεθνών προτύπων. Η ECRl αναγνωρίζει ότι κάποιοι καταυλισμοί έχουν δημιουργηθεί εντός του πλαισίου του νόμου και άλλοι όχι. Ωστόσο, ανησυχεί για το ότι όπως παρατηρήθηκε στον Ασπρόπυργο και τα Σπάτα, κάποιοι καταυλισμοί Ρομά είναι απολύτως απομονωμένοι από τον υπόλοιπο πληθυσμό, χωρίς τρεχούμενο νερό ή ηλεκτρικό και χωρίς αποχετευτικό σύστημα ή πρόσβαση σε δημόσια συγκοινωνία. Οι καταυλισμοί αυτοί δεν είναι εύκολα προσβάσιμοι και δεν υπάρχουν ασφαλοστρωμένοι δρόμοι που να οδηγούν σε αυτούς και οι κάτοικοί τους ζουν σε αυτοσχέδια ή προκατασκευασμένα σπίτια, χωρίς θέρμανση το χειμώνα και στέγες που στάζουν σε ορισμένες περιπτώσεις, αφήνοντας έτσι τα ευπαθή άτομα όπως παιδιά, εγκύους και τους ηλικιωμένους ιδιαίτερα εκτεθειμένους σε ασθένειες. Οι Ρομά που ζουν στους καταυλισμούς αυτούς αντιμετωπίζουν επίσης στην καλύτερη περίπτωση αδιαφορία και στη χειρότερη εχθρικότητα (όπως παρατηρήθηκε στον Ασπρόπυργο) από την πλευρά κάποιων από τις τοπικές αρχές και όσων δεν είναι Ρομά. Η ECRl ενημερώθηκε ότι στον καταυλισμό του Ασπρόπυργου η ελληνική κυβέρνηση είχε μεταστεγάσει κάποιες κοινότητες στο βόρειο μέρος της χώρας σε καλύτερες συνθήκες. Εν όψει της σοβαρότητας των προβλημάτων που αντιμετωπίζονται στον καταυλισμό αυτό, είναι απαραίτητη η βοήθεια από την κυβέρνηση για τη μεταστεγάση των Ρομά που παραμένουν εκεί. Αυτό είναι το πιο σημαντικό καθώς η κατάσταση δημιούργησε εντάσεις ανάμεσα στους Ρομά και τους άλλους κατοίκους της περιοχής. Η ECRl δεν έχει ενημερωθεί για επιπλέον μέτρα που έχουν ληφθεί από την κυβέρνηση ή τις τοπικές αρχές για να χτιστεί ένας ικανοποιητικός αριθμός προσωρινών κατασκηνώσεων για τους Ρομά που επιθυμούν να διατηρήσουν το νομαδικό τρόπο ζωής τους.
71. Όσον αφορά στο σχέδιο στεγαστικών δανείων, παρόλο που οι αρχές έχουν υποδείξει ότι αξιολογείται, οι εκθέσεις δείχνουν ότι μπορεί να έχουν υπάρξει παρατυπίες στην εφαρμογή του σχεδίου αυτού, όπως δάνεια που δεν παρέχονται στους προοριζόμενους δικαιούχους τους. Η ECRl ελπίζει έτσι ότι όλοι οι ισχυρισμοί θα ερευνηθούν δεόντως και θα επιβληθούν κυρώσεις εάν αποδειχτούν βάσιμοι.
72. Η ECRl ενθαρρύνει τις ελληνικές αρχές να συνεχίσουν να εφαρμόζουν το σχέδιο στεγαστικών δανείων για τους Ρομά. Η ECRl συνιστά έντονα την ενίσχυση των μέτρων που έχουν ληφθεί ως τώρα για την παρακολούθηση της εφαρμογής του, για να διασφαλιστεί ότι όλες οι ομάδες στις οποίες απευθύνεται εντός της κοινότητας αυτής θα επωφεληθούν από αυτό. Η ECRl συνιστά για το σκοπό αυτό οποιοδήποτε ισχυρισμοί παρατυπιών να ερευνώνται και να γίνονται κατάλληλες ενέργειες για την επιβολή κυρώσεων στους υπαίτιους, εάν αποδειχτούν βάσιμοι.
73. Η ECRl συνιστά στις αρχές να ενεργήσουν πιο δυναμικά για την αντιμετώπιση της κατάστασης των Ρομά που ζουν σε ακατάλληλους καταυλισμούς, με το να αποδώσουν, μεταξύ άλλων, στις τοπικές αρχές τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα

με τη διεθνή και εθνική νομοθεσία, περιλαμβανομένης της Δημοτικής και Κοινοτικής Νομοθεσίας όπως τροποποιήθηκε, όσον αφορά τα δικαιώματα στέγασης, περιλαμβανομένου και του δικαιώματος της κατάργησης των διακρίσεων. Η ECRI συνιστά επίσης τη συνεργασία ανάμεσα σε εθνικές και τοπικές αρχές για να αναλάβουν μια μεθοδική στρατηγική για τη βελτίωση της κατάστασης αναφορικά με τους καταυλισμούς αυτούς.

Επιδόματα υγείας και κρατικά επιδόματα

74. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI ενθάρρυνε έντονα τις ελληνικές αρχές να αναθεωρήσουν όλη τη νομοθεσία και τις πρακτικές που αφορούν την πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες όπως τα επιδόματα υγείας και τα κρατικά επιδόματα, έτσι ώστε να προσδιορίσουν και να εξαλείψουν κάθε διάκριση που μπορεί να υπάρχει.
75. Οι ελληνικές αρχές έχουν υποδείξει ότι στο πλαίσιο του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, τα Κοινωνικο-ιατρικά Κέντρα παρέχουν βασικές υπηρεσίες υγείας όπως προληπτική ιατρική, υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και κοινωνικής φροντίδας, εμβολιασμό, υποστηρικτικές υπηρεσίες και επαγγελματικές συμβουλές στους καταυλισμούς των Ρομά. Συνολικά 32 κέντρα έχουν ιδρυθεί σε ισάριθμους δήμους και συγχρηματοδοτούνται από το Κοινωνικό Ταμείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον κρατικό προϋπολογισμό. Η ECRI σημειώνει με ενδιαφέρον ότι τα κέντρα αυτά που συγκροτούνται από ιατρικό προσωπικό και προσωπικό παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, διαθέτουν και έναν μεσολαβητή από την κοινότητα των Ρομά. Από τον Απρίλιο 2004, καταρτίστηκε ένα πρόγραμμα για την Ασφάλεια, την Προώθηση και την Κοινωνική και Ψυχολογική Υποστήριξη των Ελλήνων Τσιγγάνων και χρηματοδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Οι αρχές έχουν υποδείξει ότι κινητές μονάδες επισκέπτονται τις προσωρινές κατασκηνώσεις για να παρέχουν κλινικές εξετάσεις και εμβολιασμούς καθώς και να παρακολουθούν τις συνθήκες διαβίωσης και να επιλύουν υπάρχοντα προβλήματα. Έχουν επίσης ενημερώσει την ECRI ότι οι μονάδες αυτές δραστηριοποιούνται σε όλους σχεδόν τους καταυλισμούς Ρομά, περιλαμβανομένων και των περιοχών των Σπάτων και του Ασπρόπυργου. Ένα άλλο πρόγραμμα⁵⁰ έχει καθιερώσει ένα Δίκτυο Κοινωνικών Υπηρεσιών σε 150 δήμους και λειτουργεί πλήρως σε 140. Ο στόχος αυτού του δικτύου είναι να αντιμετωπίσει τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό παρέχοντας βασικές κοινωνικές υπηρεσίες. Οι ελληνικές αρχές έχουν υποδείξει ακόμη στην ECRI ότι ένα πιλοτικό πρόγραμμα για την καθιέρωση ηλεκτρονικής κάρτας υγείας για τους Έλληνες Ρομά στην περιοχή των Τρικάλων ξεκίνησε το 2009.
76. Ενώ χαιρετίζει τα παραπάνω μέτρα, η ECRI δεν γνωρίζει για τους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους που διατίθενται σε αυτά. Όπως σημειώθηκε και επιτόπου (στα Σπάτα και τον Ασπρόπυργο), υπάρχουν ακόμη καταυλισμοί Ρομά που θα πρέπει να επωφεληθούν, σε μεγάλο βαθμό, από αυτά τα μέτρα καθώς δεν έχουν εύκολη, άμεση και μόνιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας ή κοινωνικές. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω⁵¹, αυτό αφήνει ομάδες όπως τις γυναίκες και τα παιδιά σε ιδιαίτερα ευπαθή κατάσταση, ειδικά εξαιτίας των συνθηκών διαβίωσης που αναφέρθηκαν παραπάνω στους καταυλισμούς αυτούς.

⁵⁰ Οι ελληνικές αρχές έχουν υποδείξει ότι το πρόγραμμα αυτό ονομάζεται "Μέτρα για την υποστήριξη ατόμων που απειλούνται ή αντιμετωπίζουν τον αποκλεισμό στην αγορά εργασίας εντός του Δικτύου Υπηρεσιών Κοινωνικής Υποστήριξης στον τοπικό τομέα".

⁵¹ Βλ. «Στέγαση» παραπάνω.

77. Όσον αφορά τους μετανάστες, το προσωπικό των δημόσιων νοσοκομείων είναι υποχρεωμένο από το νόμο⁵² να αρνείται ιατρική φροντίδα σε παράνομους μετανάστες εκτός από έκτακτα περιστατικά και ανήλικα παιδιά. Παρόλο που οι εκθέσεις έδειξαν ότι στην πράξη, ο νόμος αυτός δεν εφαρμόζεται γενικά από το ιατρικό προσωπικό, η ECRJ θεωρεί ότι οι αρχές θα πρέπει να προβλέψουν να ανακαλέσουν τη διάταξη αυτή για να αποφύγουν πρακτικές διακρίσεων, όπως ζητήθηκε επίσης από την Ελληνική Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.⁵³ Αναφορικά με τους μετανάστες γενικά, οι αναφορές υποδεικνύουν κενά στη μετάδοση των πληροφοριών για τα δικαιώματά τους και στη διαθεσιμότητα μεταφραστικών υπηρεσιών. Η ECRJ σημειώνει επίσης με ανησυχία εκθέσεις στερεοτύπων και διακρίσεων κατά των μεταναστών στις υπηρεσίες υγείας. Παρόλο που ένα σχέδιο δράσης για την ένταξη των μεταναστών στην Ελλάδα⁵⁴ έχει διαμορφωθεί, η ECRJ δεν γνωρίζει κάποια μέτρα που ελήφθησαν από τις αρχές για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων. Για τα θέματα αυτά, οι ελληνικές αρχές ενημέρωσαν την ECRJ ότι το Ελληνικό Κέντρο Ελέγχου Λοιμώξεων πραγματοποιεί τακτικούς ιατρικούς ελέγχους σε σημεία εισόδου για την προστασία της δημόσιας υγείας.
78. Η ECRJ ενθαρρύνει τις ελληνικές αρχές να συνεχίσουν τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση των προβλημάτων υγείας και των κοινωνικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι Ρομά. Συνιστά αναφορικά με αυτό να διατεθούν κατάλληλοι ανθρωπίνι και οικονομικοί πόροι για το σκοπό αυτό. Η ECRJ συνιστά επίσης στις ελληνικές αρχές να παρακολουθούν στενά την εφαρμογή των μέτρων αυτών και να συμμετέχουν σε τακτικές διαβουλεύσεις με αντιπροσώπους των Ρομά για την αποτελεσματικότητά τους.
79. Η ECRJ συνιστά στις ελληνικές αρχές να παρέχουν, κατά το νόμο, πρόσβαση σε δημόσια ιατρική φροντίδα για όλους όσους ζουν στην ελληνική επικράτεια, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του καθένα. Η ECRJ συνιστά ακόμη να λάβουν μέτρα για να αντιμετωπίσουν, εντός του πλαισίου του ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης για τους μετανάστες, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στον τομέα της υγείας, όπως είναι οι διακρίσεις, η πρόσβαση σε πληροφορίες και η ερμηνεία.

Απονομή δικαιοσύνης

80. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRJ ότι η Εθνική Σχολή Δικαστών παρέχει εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα γενικά και τον αγώνα κατά του ρατσισμού ειδικότερα και ότι το Υπουργείο Δικαιοσύνης κοινοποίησε μια εγκύκλιο για το Νόμο 3304/2005 σχετικά με την «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»⁵⁵. Οι αρχές έχουν επίσης υποδείξει ότι η σχολή διοργανώνει ετήσια σεμινάρια για τα ανθρώπινα δικαιώματα και για ζητήματα που αφορούν εκείνους που ζητούν άσυλο και τους πρόσφυγες και ότι οι υπάρχοντες δικαστές παίρνουν μέρος στα σεμινάρια αυτά. Ωστόσο, η ECRJ έχει λάβει αναφορές για κάποιους δικαστές και εισαγγελέις που κάνουν ρατσιστικές δηλώσεις.

⁵² Άρθρο 51 του Νόμου 2910.

⁵³ Βλ. «Όργανα κατά των διακρίσεων και άλλα ιδρύματα» παραπάνω.

⁵⁴ Για περισσότερες πληροφορίες για αυτό το σχέδιο δράσης, βλ. «Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι» παρακάτω.

⁵⁵ Για περισσότερες πληροφορίες για το νόμο αυτό, βλ. «Νόμος 3304/2005 για την «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού» παραπάνω.

81. Η ECRl συνιστά στις ελληνικές αρχές να ενισχύσουν την αρχική και την τρέχουσα εκπαίδευση που παρέχεται στους δικαστές και τους εισαγγελείς για θέματα που αφορούν το ρατσισμό και τις φυλετικές διακρίσεις. Συνιστά επίσης να τους παρέχεται αρχική εκπαίδευση και εκπαίδευση εντός της υπηρεσίας για τη σχετική ελληνική νομοθεσία. Η ECRl συνιστά η εκπαίδευση αυτού του είδους να παρέχεται στους εισαγγελείς και η ίδια δυνατότητα να προσφέρεται και στους δικηγόρους.

III. Ρατσιστική βία

82. Καθώς δεν υπάρχουν προς το παρόν επίσημα δεδομένα για εγκλήματα με κίνητρο το ρατσισμό στην Ελλάδα, είναι δύσκολο να γίνει μια ευρεία και σε βάθος ανάλυση της κατάστασης. Από τη δημοσίευση της τρίτης έκθεσης της ECRl, έχουν αναφερθεί κάποιες ενέργειες βίας εναντίον εθνοτικών μειονοτήτων στα μέσα ενημέρωσης και από παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών. Το 2006, οι τελευταίοι ανέφεραν 17 σοβαρά περιστατικά ρατσιστικής βίας κατά μεταναστών και προσφύγων, δύο σε Ρομά και δύο σε μέλη θρησκευτικών μειονοτήτων. Οι εκθέσεις υποδεικνύουν ότι στις 24 Ιουλίου 2007, ένας Αλβανός ξυλοκοπήθηκε μέχρι θανάτου από τρεις Έλληνες στην πόλη του Βόλου. Φαίνεται ότι η υπόθεση λύθηκε, παρόλο που η ECRl δεν έχει καμία πληροφορία για την ποινή που επιβλήθηκε στους υπαίτιους. Στις 30 Δεκεμβρίου 2007, οκτώ Πακιστανοί μετανάστες δέχτηκαν επίθεση στο σπίτι τους στο Αιγάλεω, προάστιο των Αθηνών, από μια ομάδα οπλισμένων ατόμων, που είχε σαν αποτέλεσμα τη μεταφορά κάποιων από τα θύματα στο νοσοκομείο λόγω σοβαρών τραυματισμών. Το περιστατικό αυτό, που ήταν σύμφωνα με τις αναφορές το τέταρτο αυτού του τύπου κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2007, οδήγησε σε διαδηλώσεις διαμαρτυρίας στην Αθήνα το Δεκέμβριο του 2007. Η ECRl δεν έχει καμία πληροφορία για τα μέτρα που ελήφθησαν κατά των υπόπτων, παρόλο που η αστυνομία δήλωσε ότι διεξήγαγε έρευνα. Πηγές ανέφεραν υψηλά επίπεδα εγκλημάτων μίσους που αναφέρθηκαν από μετανάστες στην Ελλάδα το 2007 με το 16,4 τοις εκατό όσων απάντησαν σε μια έρευνα να δηλώνουν ότι έχουν υπάρξει θύματα τέτοιων εγκλημάτων.⁵⁶ Συμπλοκές με ρατσιστικά κίνητρα ανάμεσα σε Αλβανούς και Έλληνες οπαδούς ποδοσφαίρου συνέβησαν το Μάρτιο 2005 και η ECRl σημειώνει με ενδιαφέρον ότι, μερικοί Έλληνες και Αλβανοί συντάκτες έκαναν έκκληση για ηρεμία και συγκράτηση πριν από το εν λόγω παιχνίδι. Όπως αναλύεται με περισσότερες λεπτομέρειες παρακάτω⁵⁷, αντισημιτικές ενέργειες, όπως βεβήλωση τάφων και βανδαλισμοί κατά μνημείων του Ολοκαυτώματος εξακολουθούν να συμβαίνουν. Η ECRl επισημαίνει με ανησυχία εκθέσεις συνεχούς βίας από την αστυνομία⁵⁸ και φύλαξη συνόρων κατά Ρομά, προσφύγων, ατόμων που ζητούν άσυλο και μεταναστών. Υπάρχουν επίσης καταγγελίες σχετικά με θεωρούμενη αδράνεια της αστυνομίας σε εγκλήματα με ρατσιστικό κίνητρο και προκατάληψη κατά των μεταναστών.
83. Οι παραπάνω εκθέσεις συνεπώς εξακολουθούν να υποδεικνύουν την ανάγκη για αύξηση της ενημέρωσης κατά των διακρίσεων για το κοινό γενικά και ιδιαίτερα για τις ομάδες μειονοτήτων καθώς και τη συνεχή ανάγκη για αποτελεσματική επιβολή του νόμου. Όσον αφορά την αστυνομία, οι αρχές έχουν ενημερώσει την ECRl για τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ρατσισμού εντός της αστυνομίας από την τρίτη έκθεση της ECRl, τα οποία θα αναλυθούν

⁵⁶ Βία Βασιζόμενη σε Ρατσισμό και Ξενοφοβία, Έρευνα Εγκλημάτων Μίσους 2008, Πρώτα τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, σελ. 3.

⁵⁷ Βλ. «Αντισημιτισμός».

⁵⁸ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την αστυνομία, βλ. «Συμπεριφορά των οργάνων επιβολής του νόμου» παρακάτω.

παρακάτω.⁵⁹ Η ECRJ επιθυμεί σε σχέση με αυτό να επιστήσει την προσοχή τους στην υπ' αριθμό 11 Σύσταση Γενικής Πολιτικής για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων στην αστυνόμευση όπου συνιστάται τα κράτη μέλη να καθιερώσουν και να εφαρμόσουν ένα σύστημα για την καταγραφή και την παρακολούθηση των ρατσιστικών περιστατικών και του βαθμού που παραπέμπονται στον εισαγγελέα και χαρακτηρίζονται τελικά ρατσιστικά αδικήματα.⁶⁰ Σε αυτή τη Σύσταση Γενικής Πολιτικής, η ECRJ συνιστά επίσης στα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι η αστυνομία ερευνά διεξοδικά τα ρατσιστικά αδικήματα, περιλαμβανομένης και της έρευνας για ρατσιστικά κίνητρα κοινών αδικημάτων και ότι ενθαρρύνουν τα θύματα και τους μάρτυρες των ρατσιστικών περιστατικών να τα αναφέρουν. Η ECRJ αναφέρει με ευχαρίστηση τις πληροφορίες των ελληνικών αρχών ότι αυτή η Σύσταση Γενικής Πολιτικής έχει μεταφραστεί στα Ελληνικά και διανέμεται σε όλα τα αστυνομικά τμήματα. Οι αρχές έχουν ακόμη αναφέρει ότι το ίδιο συνέβη όσον αφορά την υπ' αριθμό 8 Σύσταση Γενικής Πολιτικής της ECRJ (για την καταπολέμηση του ρατσισμού κατά την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας) και την υπ' αριθμό 9 (για την καταπολέμηση του αντισιμιτισμού).

84. Η ECRJ συνιστά στις ελληνικές αρχές να καταπολεμήσουν τα ρατσιστικά εγκλήματα πιο ενεργά και να εμπνευστούν από τις διατάξεις της υπ' αριθμό 11 Σύστασης Γενικής Πολιτικής για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων στην αστυνόμευση για το σκοπό αυτό, περιλαμβανομένων και εκείνων που αναφέρονται στο θέμα των συλλήψεων και των διώξεων.
85. Η ECRJ συνιστά στις ελληνικές αρχές να πραγματοποιήσουν μια μακροπρόθεσμη εκστρατεία κατά των ρατσιστικών εγκλημάτων με στόχο το κοινό γενικά και ιδιαίτερα τις μειονότητες, για να ενθαρρύνουν τις τελευταίες ώστε να αναφέρουν τα εγκλήματα.

IV. Ο Ρατσισμός στο δημόσιο λόγο

86. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRJ συνέστησε στις ελληνικές αρχές να επιστήσουν την προσοχή των εργαζομένων στα μέσα ενημέρωσης για τους κινδύνους του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας. Στις περιπτώσεις όπου έχουν δημοσιευθεί ρατσιστικά άρθρα, ενθάρρυνε έντονα τις ελληνικές αρχές να προβούν σε κάθε απαραίτητη ενέργεια προκειμένου να ασκηθεί δίωξη και να τιμωρηθούν οι υπαίτιοι.
87. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRJ ότι τα οπτικοακουστικά και έντυπα μέσα ενημέρωσης έχουν υιοθετήσει έναν κώδικα συμπεριφοράς και ότι όσον αφορά τα πρώτα, το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο μπορεί να επιβάλλει κυρώσεις σε περιπτώσεις ρατσιστικού λόγου και το έχει ήδη κάνει ύστερα από τη δημοσίευση της τρίτης έκθεσης της ECRJ. Οι αρχές θεωρούν, ωστόσο, ότι η ελευθερία του λόγου θα πρέπει να υπερισχύει και θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην αύξηση της ενημέρωσης. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω⁶¹, κάποιες περιπτώσεις υποκίνησης φυλετικού μίσους (κατά Εβραίων και Ρομά) έχουν παραπεμφθεί στο δικαστήριο στην Ελλάδα σύμφωνα με το Νόμο 927/1979 και καταδικάστηκαν, καθιερώνοντας έτσι μια νομολογία για τους περιορισμούς της ελευθερίας του λόγου όσον αφορά στην υποκίνηση του φυλετικού μίσους. Όπως αναφέρθηκε και σε άλλα σημεία της έκθεσης, τα μέσα ενημέρωσης, περιλαμβανομένων και κάποιων εφημερίδων δημοσιεύουν αντισιμιτικά άρθρα. Οι αρχές έχουν ενημερώσει την ECRJ ότι έχει διενεργηθεί μια εκστρατεία για την πολυπολιτισμικότητα στα μέσα ενημέρωσης για την πρόωξη του πολιτισμικού διαλόγου. Ωστόσο, φαίνεται ότι είναι απαραίτητα

⁵⁹ Βλ. «Συμπεριφορά των αξιωματούχων επιβολής του νόμου».

⁶⁰ Βλ. παράγραφο 12 της υπ' αριθμό 10 Σύστασης Γενικής Πολιτικής.

⁶¹ Βλ. «Διατάξεις ποινικού δικαίου κατά του ρατσισμού».

περισσότερα μέτρα για την αύξηση της ευαισθητοποίησης των μέσων ενημέρωσης για υπεύθυνες αναφορές και για το νόμο για την υποκίνηση φυλετικού μίσους.

88. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να συνεχίσουν να διασφαλίζουν την επιβολή του Νόμου 927/1979 κατά δημοσιογράφων και μέσων ενημέρωσης που υποκινούν το φυλετικό μίσος.
89. Η ECRI ενθαρρύνει τις ελληνικές αρχές να ενημερώσουν τα μέσα ενημέρωσης, χωρίς να πλήττουν τη δημοσιογραφική ανεξαρτησία, για την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι οι πληροφορίες που παρέχουν δεν δημιουργούν κλίμα εχθρότητας κατά των μελών εθνικών ή θρησκευτικών μειονοτήτων. Συνιστά επίσης στις αρχές να υποστηρίξουν κάθε πρωτοβουλία που λαμβάνουν τα μέσα ενημέρωσης στον τομέα αυτό και να τους προμηθεύσουν με τους απαραίτητους πόρους για να παρέχουν αρχική εκπαίδευση και εκπαίδευση μέσα στην υπηρεσία για τα ανθρώπινα δικαιώματα γενικά και για τα θέματα ρατσισμού ειδικότερα.
90. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI συνέστησε πιο εκτεταμένη και συστηματική αύξηση της ενημέρωσης και πρωτοβουλίες κατάρτισης που θα στοχεύουν σε δημόσιους υπαλλήλους, αιρετούς αντιπροσώπους και πολιτικούς πάνω σε ζητήματα ρατσισμού και διακρίσεων. Η ECRI επίσης συνέστησε στις ελληνικές αρχές να αναπτύξουν περαιτέρω τις δραστηριότητες αύξησης της ενημέρωσης που απευθύνονται στο ευρύ κοινό, με την διοργάνωση, για παράδειγμα, εθνικής εκστρατείας κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας.
91. Ο επικεφαλής του ακροδεξιού κόμματος⁶², που έλαβε περίπου 3% των ψήφων στις βουλευτικές εκλογές του 2007, κάνει συχνά δημόσια αντισιμητικές και ρατσιστικές δηλώσεις, κατηγορώντας ακόμη τους μετανάστες⁶³ για αύξηση των εγκλημάτων που σχετίζονται με ναρκωτικά και της βίας. Έως τώρα, δεν έχει διωχθεί για καμία από αυτές τις δηλώσεις σύμφωνα με το Νόμο 927/1979. Ωστόσο, κάποιοι πολιτικοί ενεργούν πιο υπεύθυνα, όπως αναφέρθηκε στα μέσα ενημέρωσης αναφορικά με το Νομάρχη Αθηνών που εξέφρασε την επιθυμία του να βελτιώσει τις συνθήκες στέγασης των παράνομων μεταναστών στην Πλατεία Ομονοίας της Αθήνας, καθώς ζουν σε συνθήκες υποδεέστερες φυσιολογικών προτύπων.
92. Η ECRI επισημαίνει ανησυχητικές εκθέσεις κάποιων εισαγγελέων, περιλαμβανομένου και του Προϊστάμενου της Εισαγγελίας⁶⁴, που κάνουν ρατσιστικές ή αντισιμητικές δηλώσεις χωρίς να τους επιβάλλονται κυρώσεις. Οι αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI ότι στις 4 Ιουνίου 2008, ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου εξέδωσε μια εγκύκλιο καλώντας όλους τους εισαγγελείς να αντιδράσουν άμεσα σε υποθέσεις κακής μεταχείρισης Ελλήνων ή ξένων πολιτών από κρατικούς φορείς, διώκοντας τις ισχυριζόμενες ενέργειες και, εάν κριθεί απαραίτητο, διατάσσοντας ιατροδικαστική εξέταση των θυμάτων. Φαίνεται, ωστόσο, ότι η συστηματική και ευρεία ανάπτυξη της ενημέρωσης και η κατάρτιση με στόχο, μεταξύ άλλων, τα δημόσια πρόσωπα, τους δημοσίους υπαλλήλους και τους αιρετούς αντιπροσώπους είναι ακόμη απαραίτητη. Οι ελληνικές αρχές έχουν δηλώσει ότι το 2005 τηρήθηκε σθεναρή στάση κατά της προγραμματισμένης «εκδήλωσης μίσους» στο Μελιγαλά, όπου Ευρωπαϊκοί ακροδεξιοί αρχηγοί είχαν σχεδιάσει να συμμετέχουν και ως αποτέλεσμα ακυρώθηκε. Αυτή η αξιέπαινη στάση θα μπορούσε, ωστόσο, να ενισχυθεί από τις αρχές στέλνοντας ένα ισχυρό μήνυμα στους δημοσίους υπαλλήλους, τα πολιτικά πρόσωπα και άλλα δημόσια πρόσωπα ότι η υποκίνηση φυλετικού

⁶² Το κόμμα ΛΑ.Ο.Σ.

⁶³ Για περισσότερες πληροφορίες για την κατάσταση των μεταναστών, βλ. «Ευπαθείς/Στοχευόμενες Ομάδες» παρακάτω.

⁶⁴ Βλ. «Ομάδες υπέρ των Δικαιωμάτων Καταγγέλλουν τη Ρατσιστική Δήλωση του Έλληνα Εισαγγελέα», Δελτίο Τύπου από την Πρωτοβουλία για Δικαιοσύνη σε Ανοιχτή Κοινωνία, Αθήνα, 5 Φεβρουαρίου 2008.

μίσους είναι διώξιμο αδίκημα. Οι ενέργειες της Ελληνικής Ποδοσφαιρικής Ομοσπονδίας εντός του πλαισίου της Εκστρατείας της UEFA Σεβαστείτε και Ενωθείτε κατά του Ρατσισμού (Respect and Unite Against Racism) είναι μια πρωτοβουλία που οι αρχές θα μπορούσαν να μιμηθούν.

93. Όσον αφορά τα πολιτικά πρόσωπα ιδιαίτερα, η ECRl επιθυμεί να τονίσει τις αρχές που αναφέρονται στη Χάρτα των Ευρωπαϊκών Πολιτικών Κομμάτων για μια Μη Ρατσιστική Κοινωνία και στη Διακήρυξη για τη χρήση ρατσιστικών, αντισημιτικών και ξενοφοβικών στοιχείων στον πολιτικό λόγο. Στη Διακήρυξη αυτή, η ECRl αποδοκιμάζει το γεγονός ότι ως αποτέλεσμα της χρήσης ρατσιστικού, αντισημιτικού και ξενοφοβικού πολιτικού λόγου: 1) υιοθετούνται άσχημα μέτρα που επιδρούν δυσανάλογα σε συγκεκριμένες ομάδες ή επηρεάζουν την αποτελεσματική άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, 2) η μακροπρόθεσμη συνοχή της κοινωνίας καταστρέφεται, και 4) ενθαρρύνεται η ρατσιστική βία. Τα σημεία αυτά καθώς και όλες οι άλλες αρχές που παρουσιάζονται στη Χάρτα και στη Διακήρυξη μπορούν να χρησιμεύσουν σαν αναφορές για μια υπεύθυνη συμπεριφορά στον πολιτικό λόγο εκ μέρους των πολιτικών κομμάτων και των αρχών.

94. Η ECRl παροτρύνει τις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι ο Νόμος 927/1979 εφαρμόζεται όσον αφορά όλα τα δημόσια πρόσωπα που χρησιμοποιούν ρατσιστικό λόγο.

95. Η ECRl συνιστά στις ελληνικές αρχές να λάβουν υπόψη την παραπάνω Διακήρυξή της για τη χρήση ρατσιστικών, αντισημιτικών και ξενοφοβικών στοιχείων στον πολιτικό λόγο.

96. Η ECRl συνιστά και πάλι στις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα ανάπτυξης της ενημέρωσης κατά του ρατσισμού, όπως εθνικές εκστρατείες ενημέρωσης. Η ECRl συνιστά επίσης να παρασχεθεί εκπαίδευση για το ρατσισμό και τις φυλετικές διακρίσεις σε δημοσίους υπαλλήλους, αιρετούς αντιπροσώπους και πολιτικούς.

V. Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι

Ρομά

- *Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης για τους Ρομά*

97. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRl ενθάρρυνε έντονα τις ελληνικές αρχές να εφαρμόσουν το ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης για τους Έλληνες Ρομά πλήρως, ιδιαίτερω παρέχοντας όλους τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους.

98. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως⁶⁵, η Διυπουργική Επιτροπή για τους Ρομά είναι υπεύθυνη για την επίβλεψη της εφαρμογής του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης για τους Ρομά. Διάφορα προγράμματα που αναφέρθηκαν παραπάνω⁶⁶ έχουν εφαρμοστεί εντός του πλαισίου αυτού του Σχεδίου Δράσης σε τομείς όπως η παιδεία, η απασχόληση, η στέγαση και η υγεία με διάφορους βαθμούς επιτυχίας. Οι αρχές έχουν υποδείξει στην ECRl ότι η έκθεση αξιολόγησης για τα αποτελέσματα αυτών των προγραμμάτων είναι υπό σύνταξη. Ωστόσο, η ECRl σημειώνει ότι μια πιο συστηματική, σταδιακή και συνεχής παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης για τους Ρομά είναι απαραίτητη καθώς τα αποτελέσματα του σχεδίου αυτού δεν είναι πάντα εύκολο να καθοριστούν, ειδικά σε τοπικό επίπεδο. Για παράδειγμα, όπως αναφέρθηκε παραπάνω⁶⁷, σχετικά με το σχέδιο στεγαστικών δανείων που

⁶⁵ Βλ. «Διακρίσεις σε Διάφορους Τομείς» παραπάνω.

⁶⁶ Όπως παραπάνω.

⁶⁷ Βλ. «Διακρίσεις σε Διάφορους Τομείς».

δημιουργήθηκε εντός του πλαισίου του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης για τους Ρομά, φαίνεται ότι οι προοριζόμενοι δικαιούχοι δεν ωφελήθηκαν πάντα από αυτό. Η ECRl δεν γνωρίζει επίσης εάν συλλέγονται στατιστικά δεδομένα για την κατάσταση των Ρομά για το σκοπό της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης. Αυτό το είδος δεδομένων, που συγκεντρώνονται με πλήρη σεβασμό για τις αρχές που αναφέρονται παρακάτω⁶⁸, είναι πολύ σημαντικό για την επιτυχία των μέτρων που θα ληφθούν. Η πλήρης συμμετοχή των Ρομά σε όλα τα στάδια της εφαρμογής του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης είναι εξίσου σημαντική για την επιτυχία του. Για το σκοπό αυτό, η ECRl σημειώνει ότι η Ελληνική Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου που αναφέρθηκε παραπάνω, έχοντας δημιουργήσει μια εξειδικευμένη ομάδα εργασίας με τη συμμετοχή των εθνικών αρχών και των Ρομά, έχει κάνει κάποιες προτάσεις για τις κυβερνητικές πολιτικές, περιλαμβανομένου και του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης για τους Ρομά⁶⁹, αναφορικά με τις διακρίσεις και τον κοινωνικό αποκλεισμό που αντιμετωπίζουν οι Ρομά.

99. Η ECRl συνιστά έντονα τη δημιουργία περισσότερων συστηματικών και μακροπρόθεσμων μηχανισμών για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της εφαρμογής του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης ώστε να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα και να γίνουν οι απαραίτητες προσαρμογές. Η ECRl συνιστά οι αντιπρόσωποι των Ρομά να εμπλέκονται σε αυτή τη διαδικασία.

- *Διακρίσεις*

100. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRl συνέστησε έντονα στις ελληνικές αρχές να διατηρήσουν και να αυξήσουν τις προσπάθειές τους για την παύση όλων των άμεσων και έμμεσων διακρίσεων κατά των Ρομά και να αυξήσουν την ενημέρωση των τοπικών αρχών, όπως δήμους ή τοπικούς διοικητικούς φορείς, για την ανάγκη να σέβονται τα δικαιώματα και η κουλτούρα των Ρομά. Συνέστησε επίσης έντονα οι ελληνικές αρχές να επιβάλλουν κυρώσεις στους δημοτικούς συμβούλους που κάνουν ρατσιστικές σχόλια. Η ECRl θεώρησε ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι που είχαν διαπράξει πράξεις διακρίσεων θα πρέπει να υποστούν τις ανάλογες κυρώσεις.

101. Η ECRl σημειώνει με ανησυχία ότι, όπως αναφέρθηκε παραπάνω,⁷⁰ οι Ρομά συνεχίζουν να υποφέρουν από διακρίσεις και κοινωνικό αποκλεισμό σε διάφορους τομείς όπως η παιδεία, η στέγαση και η απασχόληση από μέλη της πλειοψηφίας καθώς και δημόσιους λειτουργούς, ακόμα και σε τοπικό επίπεδο. Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις αστυνομικής βίας κατά των Ρομά. Η ECRl σημειώνει αναφορικά με αυτό ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει καταδικάσει την Ελλάδα για παράβαση, μεταξύ άλλων, των Άρθρων 14 και 2 (απαγόρευση των διακρίσεων και δικαίωμα στη ζωή, αντίστοιχα) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για ωμότητα της αστυνομίας, αποτυχία διεξαγωγής αποτελεσματικών ερευνών ή έρευνας του ρατσιστικού κινήτρου εγκλημάτων που διαπράχθηκαν κατά των Ρομά.⁷¹ Η ECRl έχει λάβει επίσης αναφορές από Ρομά που δεν αντιμετωπίστηκαν ισότιμα από το δικαστικό σύστημα, με περιπτώσεις που ήταν εναντίον των μελών αυτής της ομάδας να ερευνώνται άμεσα ενώ εκείνες στις οποίες οι Ρομά είναι οι ενάγοντες να χρειάζονται συνήθως περισσότερο χρόνο για να επιλυθούν ή/και να έχουν αποτελέσματα που δεν σέβονται πάντα απόλυτα τα δικαιώματα του ενάγοντα

⁶⁸ Βλ. «Παρακολούθηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων».

⁶⁹ Βλ. Έκθεση και Προτάσεις της ΕΕΔΑ για ζητήματα σχετικά με την κατάσταση και τα δικαιώματα των Ρομά στην Ελλάδα, Ελληνική Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

⁷⁰ Βλ. «Διακρίσεις σε Διάφορους Τομείς».

⁷¹ Βλ. Πετροπούλου-Τσακίρη κατά Ελλάδος, προσφυγή Αρ. 44803/04, 6 Δεκεμβρίου 2007, Καραγιαννόπουλος κατά Ελλάδος, προσφυγή Αρ. 27850/03, 21 Ιουνίου 2007, Μπέκος και Κουτρόπουλος κατά Ελλάδος, προσφυγή Αρ. 15250/02, 13 Δεκεμβρίου 2005.

Ρομά. Η ECRI δεν γνωρίζει τα μέτρα που ελήφθησαν για την αύξηση της ενημέρωσης ανάμεσα στους δημοσίους υπαλλήλους σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων, αλλά αυτό φαίνεται απαραίτητο, ακόμη και σε τοπικό επίπεδο, όπου η ECRI έχει επισημάνει στα Σπάτα και τον Ασπρόπυργο ότι οι Ρομά που ζουν σε καταυλισμούς δεν ωφελούνται από την απαιτούμενη προσοχή των τοπικών κοινωνικών υπηρεσιών.

102. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να λάβουν δυναμικά μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων που αντιμετωπίζουν οι Ρομά σε διάφορους τομείς, περιλαμβανομένου και του συστήματος δικαίου. Έτσι, συνιστά και πάλι την αύξηση της ενημέρωσης για τους δημοσίους υπαλλήλους σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων, καθώς και για τη νομοθεσία σχετικά με το θέμα αυτό. Η ECRI συνιστά επίσης κάθε ισχυρισμός διάκρισης που αναφέρεται από Ρομά να ερευνάται άμεσα και να επιβάλλονται οι κατάλληλες κυρώσεις στις περιπτώσεις που οι ισχυρισμοί αποδεικνύονται βάσιμοι.

Μειονοτικές θρησκευτικές ομάδες

103. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI πρότεινε για την επίτευξη μεγαλύτερης διαύγειας, την κατάργηση της διάταξης του ποινικού δικαίου που απαγορεύει τον προσηλυτισμό. Η ECRI παρότρυνε επίσης τις Ελληνικές αρχές να κάνουν κάθε προσπάθεια για την εκπαίδευση του πληθυσμού σχετικά με την ανεξιθρησκία και να παύσουν κάθε είδους στιγματισμό ή διάκριση θρησκευτικής φύσεως.

104. Ο προσηλυτισμός δεν έχει ακόμη αποποινικοποιηθεί και οι εκθέσεις υποδεικνύουν ότι αυτό έχει οδηγήσει στον κατατρεγμό κάποιων Μαρτύρων του Ιεχωβά. Οι ελληνικές αρχές έχουν δηλώσει ότι οι νόμοι 1363/38 και 1672/39 δεν έχουν απαγορευτεί ακόμη, αλλά δεν εφαρμόζονται πια. Αναφορικά με τη σύλληψη ατόμων για παραπλανητικό έντυπο υλικό για τη θρησκεία τους, στην έκθεση του 2006, ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη υπέδειξε ότι πρότεινε ο Αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας να εκδώσει μια λεπτομερή εγκύκλιο ξεκαθαρίζοντας όλες τις διατάξεις που σχετίζονται με τον προσηλυτισμό και τη σημασία του. Ο Συνήγορος του Πολίτη σημείωσε ότι η προσφορά έντυπου υλικού και η πρόσκληση ατόμων για συζήτηση δεν μπορούν να θεωρηθούν ενέργειες προσηλυτισμού.⁷²

105. Στον τομέα της παιδείας, η ECRI επισημαίνει με ανησυχία εκθέσεις σύμφωνα με τις οποίες κάποια σχολικά βιβλία εξακολουθούν να περιέχουν αρνητικές αναφορές στον Καθολικισμό, τον Ιουδαϊσμό και την αρχαία πολυθεϊστική ελληνική παράδοση. Οι αρχές έχουν ανταπαντήσει, ωστόσο, ότι δεν υπάρχει κάποιο σχολικό βιβλίο που να περιέχει αναφορές τέτοιου τύπου. Μια θετική εξέλιξη από την Τρίτη έκθεση της ECRI είναι ότι οι μαθητές που επιθυμούν να εξαιρεθούν της διδασκαλίας της Ορθόδοξης θρησκείας στα σχολεία δεν χρειάζεται πλέον να δικαιολογούν την απόφασή τους. Σε ευρύτερο επίπεδο, η ECRI δεν γνωρίζει για κάποια μακροπρόθεσμα και ευρύτερα μέτρα που ελήφθησαν από τις ελληνικές αρχές για να αυξήσουν την ενημέρωση του κοινού σχετικά με την ανεξιθρησκία. Οι αρχές έχουν υποδείξει ότι υπάρχουν τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές για τη θρησκευτική ελευθερία, τόσο στα κανάλια του εθνικού δικτύου όσο και τα ιδιωτικά και ότι τα βιβλία της ιστορίας αναθεωρούνται ή αντικαθίστανται. Ωστόσο, φαίνεται ότι η κυριαρχία της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, η οποία εξακολουθεί να έχει δυνατή επιρροή στην ελληνική δημόσια ζωή, επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται τα μέλη των θρησκευτικών μειονοτικών ομάδων, καθώς μερικές φορές αντιμετωπίζουν διακρίσεις και προκατάληψη σε διάφορους τομείς, περιλαμβανομένης της απασχόλησης σε κάποιους φορείς του δημόσιου τομέα. Από την άποψη αυτή, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θεώρησε ότι η Ελλάδα

⁷² Ετήσια έκθεση 2006, Περίληψη, Ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη, σελ. 14.

παραβιάζει, μεταξύ άλλων, το Άρθρο 9 (ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην περίπτωση που κατατέθηκε από κάποιον δικηγόρο ο οποίος υποχρεώθηκε να δηλώσει δημόσια ότι δεν ήταν Χριστιανός Ορθόδοξος πριν κάνει μια υπεύθυνη δήλωση.⁷³

106. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRJ ήλπιζε ότι όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με την άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων των μειονοτήτων όπως εκείνα των μουσουλμανικών τομέων στα κοιμητήρια, του Μουσουλμανικού Τεμένους στην Αθήνα και της απαγόρευσης της καύσης των νεκρών, θα διευθετηθούν σύντομα σε συνεργασία με όλους τους κατεχοχόν εμπλεκόμενους και με απόλυτο σεβασμό προς την θρησκευτική ελευθερία όλων των πλευρών.
107. Η ECRJ σημειώνει ότι ο 3448/06 (άρθρο 35) επέτρεπε την καύση των ξένων ή Ελλήνων νεκρών των οποίων οι θρησκευτικές πεποιθήσεις επιτρέπουν την καύση.⁷⁴ Η ECRJ ενημερώθηκε ότι οι ελληνικές αρχές έχουν υποσχεθεί κάποια έκταση για την κατασκευή μουσουλμανικού τεμένους στην Αθήνα, αλλά ότι η διοικητική διαδικασία για το σκοπό αυτό δεν έχει ακόμη ξεκινήσει. Οι μουσουλμάνοι αντιπρόσωποι στην Αθήνα έχουν ενημερώσει την ECRJ για την ανάγκη του μουσουλμανικού αυτού τεμένους καθώς προς το παρόν προσεύχονται σε διάφορα μέρη όπως ιδιωτικά διαμερίσματα. Η ECRJ επομένως εκφράζει τη λύπη της που δεν υπάρχουν νέες εξελίξεις για το θέμα αυτό ύστερα από την τρίτη της έκθεση και ελπίζει ότι το ζήτημα θα επιλυθεί το συντομότερο δυνατό. Η ECRJ επισημαίνει πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες μουσουλμανικοί χώροι ταφής και σχετικών θρησκευτικών δραστηριοτήτων δεν διατίθενται στην Αθήνα. Ωστόσο, εκθέσεις υποδεικνύουν επίσης ότι η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία έχει προσφέρει μια έκταση τριών εκταρίων στην Αττική για να χρησιμοποιηθεί ως μουσουλμανικό κοιμητήριο, αλλά η ECRJ δεν έχει πληροφορίες για το εάν κάτι τέτοιο έχει καθιερωθεί.
108. Η ECRJ συνιστά και πάλι να αποποινικοποιηθεί ο προσηλυτισμός. Συνιστά επίσης στις ελληνικές αρχές να συνεχίσουν να αφαιρούν τις αρνητικές αναφορές σε διάφορες θρησκείες από τα σχολικά βιβλία, όπως συστήνεται στο Κεφάλαιο II 2) δ) της υπ' αριθμό 10 Σύστασης Γενικής Πολιτικής για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων μέσα και μέσω της σχολικής εκπαίδευσης.
109. Η ECRJ συνιστά στις αρχές να πραγματοποιήσουν εκστρατείες ενημέρωσης ως προς το σεβασμό και την αποφυγή διακρίσεων αναφορικά με τις διαφορετικές θρησκείες και πεποιθήσεις που υπάρχουν στην Ελλάδα.
110. Η ECRJ συνιστά στις ελληνικές αρχές να εξαλείψουν τα διοικητικά και άλλα εμπόδια για την κατασκευή ενός μουσουλμανικού τεμένους στην Αθήνα.

Μακεδόνες και άλλες μειονοτικές ομάδες

111. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRJ ενθάρρυνε τις ελληνικές αρχές να λάβουν περαιτέρω μέτρα προς την κατεύθυνση της αναγνώρισης της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και της ελευθερίας της έκφρασης των μελών των Μακεδονικών και Τουρκικών κοινοτήτων που ζουν στην Ελλάδα. Χαιρέτισε την χειρονομία συμφιλίωσης στην οποία προέβησαν οι Ελληνικές αρχές προς τους Μακεδονικής εθνικής ταυτότητας πρόσφυγες από τον εμφύλιο πόλεμο, ενώ τις ενθάρρυνε έντονα να πραγματοποιήσουν μεγαλύτερη πρόοδο στην κατεύθυνση αυτή με τρόπο που δεν θα προβαίνει σε διακρίσεις. Η ECRJ επίσης συνέστησε στις

⁷³ Αλεξανδρίδης κατά Ελλάδος, προσφυγή Αρ. 19516/06, 21 Φεβρουαρίου 2008.

⁷⁴ Το Προεδρικό Διάταγμα για την εφαρμογή με Αριθμ. 31/2009 δημοσιεύτηκε στο Φ.Ε.Κ. Α Αριθ. 49/2009/12.3.2009.

ελληνικές αρχές να εξετάσουν προσεχτικά τους ισχυρισμούς για διακρίσεις και πράξεις μισαλλοδοξίας κατά των Μακεδόνων, Τούρκων και άλλων, και να λάβουν μέτρα για την δέουσα τιμωρία τέτοιων ενεργειών.

112. Η κατάσταση της αναγνώρισης του δικαιώματος της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι αναφορικά με κάποιες ομάδες που ζουν στην Ελλάδα (Μακεδόνες⁷⁵ και Τούρκους⁷⁶) παραμένει. Για το σκοπό αυτό, από την τρίτη έκθεση της ECRI, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εξέδωσε τρεις αποφάσεις κατά της Ελλάδας για παραβίαση του Άρθρου 11 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι) αναφορικά με μέλη της κοινότητας ατόμων εθνοτικής τουρκικής καταγωγής.⁷⁷ Αναφορικά με τα άτομα Μακεδονικής εθνικής ταυτότητας και την απόφαση της υπόθεσης *Σιδηρόπουλος και λοιποί κατά Ελλάδος*⁷⁸ που αναφέρθηκε στην τρίτη της έκθεση, η ECRI ενημερώθηκε ότι το ζήτημα της αναγνώρισης του εν λόγω σωματίου (Στέγη Μακεδονικού Πολιτισμού) εκκρεμεί ενώπιον του Ανώτατου Δικαστηρίου καθώς δεν έχει ακόμη αναγνωριστεί. Φαίνεται ακόμη ότι ούτε τα σωματεία εθνοτικής τουρκικής καταγωγής, που αποτελούσαν το θέμα των παραπάνω αποφάσεων, έχουν αναγνωριστεί ακόμη. Η ECRI επιθυμεί για το σκοπό αυτό να επιστήσει την προσοχή των ελληνικών αρχών τη διαπίστωση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ότι οι σύλλογοι που αναζητούν εθνική ταυτότητα ήταν επίσης σημαντικοί για τη σωστή λειτουργία της δημοκρατίας. Θεωρείται ότι ο πλουραλισμός βασίστηκε επίσης στη γνήσια αναγνώριση και το σεβασμό για τη διαφορετικότητα και τις δυναμικές των πολιτιστικών παραδόσεων, των εθνοτικών και πολιτισμικών ταυτοτήτων και των θρησκευτικών πεποιθήσεων.⁷⁹
113. Η ECRI σημειώνει ότι θα πρέπει να υπάρξει ακόμη πρόοδος για την αναγνώριση του δικαιώματος των μελών των μειονοτικών ομάδων για ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και επίσης για την ελευθερία της έκφρασης.
114. Οι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών και οι αντιπρόσωποι της μακεδονικής κοινότητας έχουν υποδείξει στην ECRI ότι η εφαρμογή⁸⁰ συμβιβαστικών μέτρων που ελήφθησαν για εκείνους που διέφυγαν στον ελληνικό εμφύλιο πόλεμο αναφορικά με την αποκατάσταση της ιθαγένειάς τους και την επιστροφή της περιουσίας τους που είχε κατασχεθεί, εξακολουθεί να ισχύει μόνο για τους αυτόχθονες Έλληνες. Αντιπρόσωποι της Μακεδονικής κοινότητας έχουν εκφράσει ακόμη τα αισθήματα διάκρισης, μεταξύ άλλων, αναφορικά με τη χρήση των ονομάτων τους στη δική τους γλώσσα και την αδυναμία να παραπεμφθούν στο δικαστήριο υποθέσεις ομιλιών μίσους στα μέσα ενημέρωσης κατά των Μακεδόνων⁸¹. Αντιπρόσωποι της τουρκικής κοινότητας της δυτικής Θράκης έχουν επίσης δηλώσει ότι η αναγνώριση της ταυτότητάς τους είναι ανάμεσα στα πιο σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν μαζί με την παιδεία και το δικαίωμα

⁷⁵ Μια ομάδα – ξεχωριστή από την πλειοψηφία – στην ελληνική διοικητική περιοχή της Μακεδονίας. Η ECRI θυμίζει ότι οι εθνικά Έλληνες που αποτελούν την πλειοψηφία στην παραπάνω ελληνική διοικητική περιοχή αποκαλούνται επίσης Μακεδόνες.

⁷⁶ Οι πολίτες τουρκικής εθνοτικής καταγωγής (Τουρκογενείς) είναι μια από τις ομάδες που αποτελούν τη μουσουλμανική μειονότητα της δυτικής Θράκης που περιλαμβάνει επίσης τους Ρομά και τους Πομάκους, όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

⁷⁷ Τουρκική Ένωση Ξάνθης και άλλοι κατά Ελλάδος, Αίτηση Αρ. 26698/05, 27 Μαρτίου 2008, Εμίν και άλλοι κατά Ελλάδος, Αίτηση Αρ. 34144/05, 27 Μαρτίου 2008 και Bekir-Ousta και άλλοι κατά Ελλάδος, Αίτηση Αρ. 35151/05, 1 Οκτωβρίου 2007.

⁷⁸ ΕυρΔΔΑ, 57/1997/841/8107, 10 Ιουλίου 1998.

⁷⁹ Βλ. Ενωμένη Μακεδονική Ένωση Ilinden και άλλοι κατά Βουλγαρίας, προσφυγή Αρ. 59491/00, 19 Ιανουαρίου 2006, παραγρ. 58.

⁸⁰ Με Υπουργική Απόφαση Αρ. 106841 του 1982 και το Νόμο 1540 του 1985.

⁸¹ Για περισσότερες πληροφορίες για το ρατσιστικό λόγο, βλ. «Διατάξεις ποινικού δικαίου κατά του ρατσισμού» και «Ο ρατσισμός στο δημόσιο λόγο».

για θρησκευτική ελευθερία, ποτ έχουν συζητηθεί σε άλλα σημεία αυτής της έκθεσης⁸².

115. Η ECRI συνιστά έντονα στις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για την αναγνώριση των δικαιωμάτων των μελών διαφορετικών ομάδων που ζουν στην Ελλάδα, περιλαμβανομένης και της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι, σε πλήρη συμμόρφωση με τις σχετικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

116. Η ECRI συνιστά ξανά στις ελληνικές αρχές να κάνουν ενέργειες για την εφαρμογή, με τρόπο που δεν θα προωθή τις διακρίσεις, των συμβιβαστικών μέτρων που λαμβάνονται για όλους εκείνους που διέφυγαν στον εμφύλιο πόλεμο.

117. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να ερευνήσουν τους ισχυρισμούς για διακρίσεις κατά μελών της μακεδονικής και της τουρκικής κοινότητας και να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για να τις αντιμετωπίσουν, περιλαμβανομένης και της διασφάλισης της εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας όπου είναι απαραίτητο. Η ECRI συνιστά επίσης έντονα στις ελληνικές αρχές να κάνουν ενέργειες για την αναγνώριση του δικαιώματος του αυτοπροσδιορισμού των ομάδων αυτών.

118. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI συνέστησε έντονα στις ελληνικές αρχές να ανοίξουν διάλογο με τους εκπροσώπους των Μακεδόνων, προκειμένου να εξευρεθεί λύση στις εντάσεις που σημειώνονται μεταξύ αυτής της ομάδας και των αρχών, καθώς και μεταξύ της ομάδας και του γενικότερου πληθυσμού, ώστε να μπορέσει να επιτευχθεί η συνύπαρξη με αμοιβαίο σεβασμό προς το συμφέρον όλων.

119. Αντιπρόσωποι της μακεδονικής κοινότητας έχουν αναφέρει ότι οι προσπάθειές τους για συμμετοχή σε διάλογο με τις ελληνικές αρχές, για ζητήματα όπως η γλώσσα και η χρήση της μακεδονικής γλώσσας στην τηλεόραση δεν έχουν αποδώσει. Η ECRI ελπίζει έτσι ότι οι αρχές θα συμμετέχουν σε έναν ανοιχτό και εποικοδομητικό διάλογο με τους αντιπροσώπους της μακεδονικής κοινότητας για ζητήματα που απασχολούν τα μέλη αυτής της ομάδας.

120. Η ECRI συνιστά ξανά στις ελληνικές αρχές να ορίσουν ένα διάλογο με τους αντιπρόσωπους των Μακεδόνων για να βρεθεί μια λύση στα ζητήματα που επηρεάζουν τα μέλη αυτής της ομάδας.

Μουσουλμανική μειονότητα της δυτικής Θράκης

121. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI παρότρυνε έντονα τις ελληνικές αρχές να προβούν σε διάλογο με τα μέλη της μουσουλμανικής μειονότητας της δυτικής Θράκης προκειμένου να βρεθούν ικανοποιητικές λύσεις για ζητήματα όπως είναι ο διορισμός των Μουφτήδων και η εκλογή των επιτροπών διαχείρισης των ιδιωτικών φιλανθρωπικών ιδρυμάτων.

122. Από τη δημοσίευση της τρίτης έκθεσης της ECRI, το ζήτημα του διορισμού των Μουφτήδων της δυτικής Θράκης παραμένει. Οι αρχές εξακολουθούν να διορίζουν Μουφτήδες και ο τοπικός πληθυσμός να εκλέγει δικούς του Μουφτήδες. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων⁸³ έκρινε ότι η Ελλάδα παραβίασε το Άρθρο 9 (ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων γιατί θεώρησε ένα δεύτερο προσφεύγοντα, ένα Μουφτή που εκλέχτηκε από τους «μουσουλμάνους

⁸² Βλ. «Διακρίσεις σε Διάφορους Τομείς».

⁸³ Αγγά κατά Ελλάδος (Αρ.3), προσφυγή Αρ. 32186/02, 13 Ιουλίου 2006 και Αγγά κατά Ελλάδος (Αρ.4), προσφυγή Αρ. 33331/02, 13 Ιουλίου 2006.

που παρακολουθούν τις προσευχές στα τεμένη»⁸⁴, ένοχο για την οικειοποίηση των εργασιών ενός υπουργού για «γνωστό θρήσκευμα».

123. Ο Νόμος 3536/2007 προβλέπει το διορισμό από τις ελληνικές αρχές 240 καθηγητών του Ισλαμικού νόμου, μερικοί από τους οποίους μπορούν να εκτελέσουν καθήκοντα Ιμάμη. Αντιπρόσωποι της μουσουλμανικής μειονότητας της δυτικής Θράκης έχουν υποδείξει στην ECRI ότι η επιτροπή επιλογών που είναι υπεύθυνη για τους διορισμούς αυτούς αποτελείται από άτομα των Υπουργείων Παιδείας, Εσωτερικών, Οικονομίας και Εξωτερικών και κανένα άτομο από τη μουσουλμανική μειονότητα της δυτικής Θράκης. Τόνισαν ότι άλλες θρησκευτικές ομάδες είναι ελεύθερες να επιλέγουν τους θρησκευτικούς τους αντιπροσώπους. Οι ελληνικές αρχές, με τη σειρά τους, τόνισαν ότι η διαδικασία επιλογής για δασκάλους και κήρυκες του Κορανίου διεξάγεται από τους Μουφτήδες και τους μουσουλμάνους θεολόγους, οι οποίοι επεξεργάζονται τις αιτήσεις και αξιολογούν την επάρκεια των υποψηφίων. Έχουν υποδείξει ότι η μόνη ευθύνη της κρατικής επιτροπής είναι να διασφαλίσει ότι οι επιλεγμένοι υποψήφιοι ικανοποιούν κάποιες τυπικές απαιτήσεις (απουσία ποινικού μητρώου, στρατιωτική υπηρετήση, απολυτήριο πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, κ.λπ.), μια συνήθης διαδικασία για όλους τους διορισμούς του δημοσίου τομέα.
124. Αναφορικά με το ζήτημα των ιδιωτικών φιλανθρωπικών ιδρυμάτων (βακούφια), από την τρίτη έκθεση της ECRI, θεσπίστηκε νέα νομοθεσία (Νόμος 3647/08) που επιτρέπει την εκλογή τριών διοικητικών επιτροπών από την ίδια τη μειονότητα. Η ECRI δεν έχει καμία πληροφορία, ωστόσο, για τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται αυτή η νομοθεσία. Η ECRI ενημερώθηκε επίσης από κάποιους αντιπροσώπους της μουσουλμανικής μειονότητας της δυτικής Θράκης ότι απαγορεύτηκε η νομοθεσία η οποία προηγούμενα εξαιρούσε τους μιναρέδες από το να έχουν συγκεκριμένο ύψος.
125. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να ανοίξουν διάλογο με τα μέλη της μουσουλμανικής μειονότητας της δυτικής Θράκης για να βρεθεί μια λύση για τα ζητήματα του διορισμού των Μουφτήδων καθώς και για το ζήτημα του διορισμού των Ιμάμηδων. Η ECRI συνιστά έντονα στις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι οποιοσδήποτε αποφάσεις ληφθούν για τα θέματα αυτά να είναι σε πλήρη συμμόρφωση με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
126. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για να διασφαλίσουν την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά τα ιδιωτικά φιλανθρωπικά ιδρύματα, περιλαμβανομένων και των διατάξεων που αφορούν την εκλογή των διοικητικών τους επιτροπών. Η ECRI συνιστά επίσης στις αρχές να βρουν μια λύση, σε συνεργασία με τους αντιπροσώπους της μουσουλμανικής μειονότητας της δυτικής Θράκης, στο θέμα του ύψους των μιναρέδων.
127. Η ECRI έχει λάβει αντικρουόμενες εκθέσεις από τις ελληνικές αρχές και κάποιους αντιπροσώπους της μουσουλμανικής μειονότητας της δυτικής Θράκης για την ταυτότητα των Ρομά και των Πομάκων της περιοχής. Από τη μια πλευρά, οι αρχές υπέδειξαν ότι η ταυτότητα των Ρομά και των Πομάκων δεν αναγνωρίζεται πάντα από την πλειοψηφία των πολιτών με εθνοτική τουρκική καταγωγή στην περιοχή και ότι αυτοί είναι κάποιες φορές τα θύματα των διακρίσεων από την πλευρά τους. Από την άλλη πλευρά, κάποιοι αντιπρόσωποι της μουσουλμανικής μειονότητας της δυτικής Θράκης το αντικρούουν. Για το ζήτημα αυτό, η ECRI επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι η αρχή για εθελοντικό αυτοπροσδιορισμό θα πρέπει να επιβληθεί για όλους και να ληφθούν μέτρα για τη διασφάλιση του σεβασμού για την ταυτότητα όλων των ομάδων που ζουν στη δυτική Θράκη.

⁸⁴ Όπως παραπάνω, παράγραφος 1.

128. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν το σεβασμό και την εφαρμογή του δικαιώματος αυτοπροσδιορισμού όλων όσων ζουν στη δυτική Θράκη και ότι λαμβάνονται μέτρα για να διασφαλιστεί ότι δεν υποφέρει κανείς από κάποια μορφή πίεσης ή διάκρισης για το σκοπό αυτό και ότι γίνονται ενέργειες για να ενθαρρυνθεί ο διάλογος και η αμοιβαία αποδοχή ανάμεσα στις ομάδες αυτές.

Πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο

129. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI συνέστησε έντονα στις ελληνικές αρχές να δεσμεύσουν όλους τους απαραίτητους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους για να ξεπεράσουν τις υφιστάμενες ανεπάρκειες στην διαδικασία χορήγησης ασύλου. Θεωρείται συγκεκριμένα ότι είναι σκόπιμο να αυξηθεί το προσωπικό που είναι υπεύθυνο για την αρχική παραλαβή των αιτήσεων ασύλου προκειμένου να αποφεύγονται οι περιττές καθυστερήσεις στην εξέταση των αιτημάτων. Η ECRI επίσης συνέστησε στις αρχές να παρέχουν σε όλο το προσωπικό που έρχεται σε επαφή με τους αιτούντες άσυλο κατάρτιση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και πληροφορίες σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αιτούντες άσυλο, προκειμένου να διευκολύνουν τις διατυπώσεις που απαιτούνται από αυτούς.
130. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI για τον αριθμό των μέτρων που έχουν ληφθεί για τη βελτίωση της ανταπόκρισής τους στις αιτήσεις για άσυλο: 1) έχουν οργανωθεί εκπαιδευτικά σεμινάρια για το σχετικό προσωπικό, σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), μεταξύ άλλων, 2) δημοσιεύτηκε ενημερωτικό φυλλάδιο για τη διαδικασία του ασύλου στις πέντε βασικές γλώσσες που μιλούν οι αιτούντες άσυλο (Αραβικά, Τουρκικά, Φαρσί, Αγγλικά και Γαλλικά) και 3) δημιουργήθηκε ένα Γραφείο Εγγράφων εντός του Τμήματος της Διεύθυνσης Αλλοδαπών της Ελληνικής Αστυνομίας για την παροχή πληροφοριών για την κατάσταση στις χώρες καταγωγής των αιτούντων άσυλο. Η ECRI έχει ενημερωθεί ότι η UNHCR διεξάγει διήμερα σεμινάρια για την αστυνομία, το λιμενικό και άλλους δημοσίου υπαλλήλους που ασχολούνται με τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες. Έχει επίσης αναφερθεί στην ECRI ότι έχει υπάρξει αύξηση του προσωπικού που λαμβάνει τα αιτήματα για άσυλο στο αρχικό στάδιο.
131. Ενώ παρατηρεί τις παραπάνω βελτιώσεις στην υποδοχή των αιτούντων άσυλο, η ECRI ανησυχεί, όπως φάνηκε και παραπάνω⁸⁵, σε εκθέσεις από διεθνείς και εθνικούς οργανισμούς, για τα κενά που απομένουν. Κάποιοι από τους τομείς που είναι απαραίτητες οι βελτιώσεις περιλαμβάνουν: 1) την ανάγκη για ασφαλέστερη πρόσβαση στην ελληνική επικράτεια για όλους όσοι χρειάζονται διεθνή προστασία, περιλαμβανομένης της Σύμβασης της Γενεύης περί του Καθεστώτος των Προσφύγων, 2) την ανάγκη για απρόσκοπτη πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, με βελτιωμένες υπηρεσίες διερμηνείας και νομικών συμβουλών, ιδιαίτερα στα σημεία εισόδου, καθώς αυτό παραμένει ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αιτούντες άσυλο, 3) την ανάγκη να αποφευχθεί η διοικητική κράτηση των αιτούντων άσυλο και να βελτιωθούν οι συνθήκες κράτησης, όταν εφαρμόζονται κατ' εξαίρεση, για να διασφαλιστεί καλύτερη συμμόρφωση με τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα και 4) την ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας της διαδικασίας ασύλου, με την εφαρμογή, μεταξύ άλλων, του δικαιώματος της συνέντευξης και της παροχής αναθεωρήσεων για τα πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια αιτήματα ασύλου, ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν θα χαθούν έγκυρα αιτήματα για προστασία. Αυτή τη στιγμή, ο αριθμός των αναγνωρισμένων προσφύγων φαίνεται πολύ χαμηλός. Το 2007, από τις 27.140 περιπτώσεις που εξετάστηκαν τόσο πρωτοβάθμιες όσο και προσφυγές, 140 άτομα έλαβαν την ιδιότητα του πρόσφυγα και 23 έλαβαν ανθρωπιστική

⁸⁵ Βλ. «Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι».

προστασία και από τον Ιούνιο 2008, από τις 11.273 που εξετάστηκαν τόσο πρωτοβάθμιες όσο και προσφυγές, 61 άτομα αναγνωρίστηκαν ως πρόσφυγες και 10 σε ανθρωπιστικό καθεστώς.

132. Η ECRI ενημερώθηκε ότι είναι ακόμη απαραίτητα μέτρα για την υποστήριξη της ένταξης των προσφύγων στην ελληνική κοινωνία, όπως μαθήματα ελληνικής γλώσσας, πρόσβαση σε παιδεία, υγεία, επαγγελματική κατάρτιση και απασχόληση. Χρειάζονται επίσης μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης ώστε να αποφευχθεί η συνεχιζόμενη περιθωριοποίησή τους και να διασφαλιστεί καλύτερη ενσωμάτωση στον τομέα αυτό. Ο Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, σε μια έκθεση που δημοσιεύτηκε στις 4 Φεβρουαρίου 2009⁸⁶, έκανε μια εις βάθος αξιολόγηση της κατάστασης των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα και εξέδωσε ορισμένες προτάσεις τις οποίες ελπίζει η ECRI ότι θα λάβουν υπόψη οι ελληνικές αρχές.
133. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για την αντιμετώπιση των κενών που απομένουν στη διαδικασία ασύλου, περιλαμβανομένης της βελτίωσης των υπηρεσιών διερμηνείας και νομικών συμβουλών για τους αιτούντες άσυλο. Η ECRI συνιστά επίσης τη λήψη μέτρων για τη βελτίωση των συνθηκών στα κέντρα κράτησης για αιτούντες άσυλο. Η ECRI επιθυμεί να υπενθυμίσει για το σκοπό αυτό, ότι η κράτηση των αιτούντων άσυλο θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως τελευταία λύση, όταν δεν υπάρχουν άλλες διαθέσιμες επιλογές.
134. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για τη διασφάλιση της ένταξης των προσφύγων στην Ελλάδα, περιλαμβανομένης και της παροχής μαθημάτων ελληνικής γλώσσας και της βελτίωσης της πρόσβασής τους σε παιδεία, επαγγελματική κατάρτιση και απασχόληση, μεταξύ άλλων.
135. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI συνέστησε έντονα στις αρχές να συνεχίσουν και να εντείνουν την συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που εργάζονται για τους αιτούντες άσυλο και να επιτρέψουν στις τελευταίες να έχουν πραγματική και ικανοποιητική πρόσβαση στα κέντρα κράτησης.
136. Η Ελλάδα εξακολουθεί να συνεργάζεται ως ένα βαθμό με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που εργάζονται για ζητήματα ασύλου. Ωστόσο, η ECRI έχει ενημερωθεί ότι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δεν έχουν πρόσβαση σε περιοχές μεταφοράς για τους αιτούντες άσυλο αν δεν είναι υποχρεωτικό για να εκπροσωπήσουν κάποιον. Έχει επίσης επισημανθεί στην ECRI ότι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δεν λαμβάνονται υπόψη από τις αρχές με τον τρόπο που θα έπρεπε. Η πρόσβαση στα κέντρα κράτησης των αιτούντων άσυλο⁸⁷ παραμένει ακόμη στην κρίση της τοπικής αστυνομικής διεύθυνσης λόγω έλλειψης κεντρικού συστήματος για τη διαχείρισή τους. Οι ελληνικές αρχές έχουν επισημάνει ότι η πρόσβαση αυτή χορηγείται στις περισσότερες περιπτώσεις. Έχουν ακόμη δηλώσει ότι ο αντιπρόσωπος της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) είναι ένα μέλος της επιτροπής που έχει καθοριστεί από το Υπουργείο Υγείας στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων που έχει επιφορτιστεί με την αξιολόγηση των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το τελευταίο και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

⁸⁶ Έκθεση του Thomas Hammarberg, Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, μετά την επίσκεψή του στην Ελλάδα στις 8-10 Δεκεμβρίου 2008, Αναθεωρημένο τεύχος: Ανθρώπινα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο, CommDH(2009)6, 4 Φεβρουαρίου 2009.

⁸⁷ Το ίδιο ισχύει και για τους μετανάστες, όπως φαίνεται παρακάτω.

137. Η ECRl ενθαρρύνει τις ελληνικές αρχές να συνεχίσουν και να ενδυναμώσουν τη συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και συνιστά να λαμβάνουν πιο πολύ υπόψη τις απόψεις των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που εργάζονται για ζητήματα που αφορούν τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες.

Μετανάστες

- *Κάτοικοι μακροπρόθεσμης παραμονής και μετανάστες δεύτερης γενιάς*
138. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRl συνέστησε έντονα στις αρχές να απλοποιήσουν τις διαδικασίες για την υποβολή αίτησης αδειών εργασίας και παραμονής προκειμένου να τις απαλλάξουν από καθυστερήσεις. Η ECRl επίσης συνέστησε να μειωθούν τα ποσά των παραβόλων για την επεξεργασία των αιτήσεων, που είναι υπερβολικά υψηλά, δεδομένου ότι είναι καταβλητέα σε ετήσια βάση.
139. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRl ότι ένα πιστοποιητικό το οποίο είναι προσωρινό υποκατάστατο για όλες τις προθέσεις και τους σκοπούς παρέχεται στους μετανάστες που περιμένουν την έκδοση ή την ανανέωση της άδειας παραμονής τους. Οι αρχές έχουν παραδεχτεί ότι στις μεγάλες αστικές περιοχές, όπου κατοικεί η πλειοψηφία των αλλοδαπών, υπάρχουν καθυστερήσεις στην έκδοση ή την ανανέωση των αδειών παραμονής. Έχουν ενημερώσει την ECRl ότι έχουν ληφθεί ορισμένα μέτρα, περιλαμβανομένης και της δημιουργίας ενός ηλεκτρονικού συστήματος για την επίσπευση της διαδικασίας αυτής. Σύμφωνα με τις αρχές, η περίοδος αναμονής για την έκδοση ή την ανανέωση μιας άδειας παραμονής δεν ξεπερνά τους δύο μήνες. Οι αρχές έχουν επίσης επισημάνει ότι έχουν καθοριστεί ειδικές προθεσμίες για κάποιες κατηγορίες ατόμων όπως υποψηφίους για οικογενειακή συνένωση και κατοίκους μακροπρόθεσμης παραμονής, με τους τελευταίους να υπόκεινται σε περίοδο αναμονής 6 μηνών. Από την τρίτη έκθεση της ECRl, οι αιτούντες μακροπρόθεσμης παραμονής είναι επίσης υποχρεωμένοι να μάθουν την ελληνική γλώσσα, τον πολιτισμό και την ιστορία. Αυτοί που επιθυμούν να μείνουν στην Ελλάδα για πέντε χρόνια και που δεν είναι απόφοιτοι ελληνικού σχολείου ή πανεπιστημίου είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθήσουν μαθήματα ελληνικής γλώσσας μετά από τα οποία πρέπει να περάσουν εξετάσεις που οργανώνονται από το Υπουργείο Παιδείας. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRl ότι ειδικά δωρεάν σχολεία γλωσσών παρέχουν τα μαθήματα.
140. Ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη⁸⁸ έχει ενημερώσει την ECRl ότι η δίμηνη προθεσμία που έχει οριστεί για την έκδοση μιας άδειας παραμονής είναι τεχνικά αδύνατο να τηρηθεί καθώς υπάρχουν δυσλειτουργίες της διοίκησης. Έτσι, οι άδειες παραμονής εκδίδονται ή ανανεώνονται με παράλογες καθυστερήσεις. Ο Συνήγορος του Πολίτη ταξιδεύει στις νομαρχίες κάθε 15 ημέρες με μια λίστα ονομάτων για να αξιολογήσει τους λόγους των καθυστερήσεων και για να προσπαθήσει να επιταχύνει τη διαδικασία. Οι οργανώσεις μεταναστών έχουν επιβεβαιώσει στην ECRl ότι κάποια άτομα παραμένουν χωρίς άδεια παραμονής για μεγάλη χρονική περίοδο. Οι οργανώσεις μεταναστών έχουν ενημερώσει την ECRl ότι το πρόβλημα έχει επιδεινωθεί από την αύξηση του αριθμού των ημερών εργασίας (που αποδεικνύονται με τη μορφή ενσήμων) που απαιτούνται για την ανανέωση της άδειας παραμονής, από 150 σε 200 ημέρες. Η αύξηση αυτή δεν μπορεί να καλυφθεί από πολλούς μετανάστες λόγω των μεταβαλλόμενων τομέων, όπως είναι ο τομέας των κατασκευών, στον οποίο απασχολούνται οι περισσότεροι και εξαιτίας του παρόντος οικονομικού κλίματος. Με τον τρόπο αυτό, προηγούμενα νόμιμοι μετανάστες που δεν είναι σε θέση να ικανοποιήσουν

⁸⁸ Για περισσότερες πληροφορίες για τον ελληνικό Συνήγορο του Πολίτη, βλ. «Όργανα κατά των διακρίσεων και άλλα ιδρύματα» παραπάνω.

αυτήν την απαίτηση γίνονται παράνομοι. Για το ζήτημα αυτό, οι ελληνικές αρχές έχουν δηλώσει ότι ο αριθμός των ημερών εργασίας που απαιτούνται για την ανανέωση μιας άδειας παραμονής δεν αυξήθηκε. Αντίθετα, μειώθηκε από το Νόμο 3386/2005 από 300 ημέρες το χρόνο σε 200, στην περίπτωση ενός εξαρτημένου προσώπου που απασχολείται συνεχώς και σε 150, όταν ένας εργαζόμενος για αντικειμενικούς λόγους δεν μπορεί να εργαστεί για όλη την περίοδο ισχύος της άδειας παραμονής. Ταυτόχρονα, οι ενδιαφερόμενοι έχουν τη δυνατότητα να εξαγοράσουν το 20% των ασφαλιστικών ημερών που τους υπολείπονται. Οι ημέρες δικαιολογημένης απουσίας από την εργασία (ανεργία, ασθένεια ή απουσία στο εξωτερικό έως και για 4 μήνες ετησίως) εκπίπτουν από τις απαιτούμενες ημέρες εργασίας, γεγονός που μειώνει τον αριθμό αυτό ακόμη περισσότερο. Κατά την άποψη των αρχών, η απαίτηση ορισμένων ημερών ασφάλισης εξυπηρετεί διπλό σκοπό: από τη μια μεριά, διασφαλίζει εγγυημένο εισόδημα που επιτρέπει στους υπηκόους τρίτων χωρών να ζουν αξιοπρεπώς και να έχουν πρόσβαση σε ιατρική ασφάλιση και από την άλλη, βοηθά στην αντιμετώπιση της παράνομης εργασίας.

141. Ορισμένες ομάδες, όπως ανήλικοι, φοιτητές που λαμβάνουν επίδομα, ανήλικοι υπό την επιτήρηση Έλληνα πολίτη και οικογένειες Ελλήνων ή Ευρωπαϊκών πολιτών καθώς και άτομα που επωφελούνται της διμερούς συμφωνίας ανάμεσα στην Ελλάδα και την Αίγυπτο απαλλάσσονται από την καταβολή πληρωμής για άδεια παραμονής. Ωστόσο, το κόστος των αδειών παραμονής παραμένει υψηλό, ειδικά δεδομένης της εισοδηματικής κατηγορίας της πλειοψηφίας των μεταναστών που, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι περισσότεροι απασχολούνται σε τομείς χαμηλού εισοδήματος⁸⁹. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRl ότι το κόστος των αδειών παραμονής αυξάνεται από 150 EUR για μια άδεια 1 ενός έτους, σε 300 EUR για μια άδεια 2 ετών και σε 450 EUR για μια άδεια 3 ετών. Μια μακροχρόνια ή αορίστου χρόνου άδεια παραμονής στοιχίζει 900 EUR.
142. Η ECRl προτρέπει τις ελληνικές αρχές να αντιμετωπίσουν οποιαδήποτε διαρθρωτικά προβλήματα εντός της διοίκησης που εξακολουθούν να καθυστερούν τη διαδικασία για την έκδοση και την ανανέωση των αδειών παραμονής και να διαχωρίσουν αυτό το θέμα από την απαίτηση των ενσήμων.
143. Η ECRl συνιστά στις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι οι απαιτήσεις για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, της ιστορίας και του πολιτισμού πριν από την απόκτηση μακροχρόνιας άδειας παραμονής συνοδεύονται από κατάλληλες δομές που περιλαμβάνουν δωρεάν μαθήματα προσαρμοσμένα κατά το δυνατό περισσότερο στις ανάγκες των αιτούντων, την ικανότητα παρακολούθησης και την επάρκεια προσόντων.
144. Η ECRl συνιστά στις ελληνικές αρχές να μειώσουν τα έξοδα για την έκδοση των αδειών παραμονής. Η ECRl συνιστά στις ελληνικές αρχές να εργαστούν σε συνεργασία με τις ομάδες μεταναστών, μεταξύ άλλων, και το Συνήγορο του Πολίτη για να επιλύσουν όλα αυτά τα προβλήματα.
145. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRl συνέστησε έντονα στις ελληνικές αρχές να παρέχουν όλους τους αναγκαίους ανθρώπινους και οικονομικού πόρους για να γίνουν οι διαδικασίες νομιμοποίησης και υποβολής αίτησης για άδεια εργασίας και παραμονής ευκολότερες για τους αλλοδαπούς που ζουν στην Ελλάδα. Η ECRl συνέστησε ακόμη στις αρχές να λάβουν μέτρα όπως νομιμοποιούνται από το Νόμο 2910/2001, ώστε άτομα με τουλάχιστον δεκαετή παραμονή στην Ελλάδα, που πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος, να δύνανται να εξασφαλίσουν άδεια παραμονής αορίστου χρόνου, προκειμένου να τους παρέχεται κάποια σταθερότητα και να καθίσταται δυνατόν για αυτούς να ζήσουν στην Ελλάδα υπό ικανοποιητικές συνθήκες. Η ECRl συνέστησε στις Ελληνικές

⁸⁹ Βλ. «Διακρίσεις σε Διάφορους Τομείς» παραπάνω.

αρχές να αναθεωρήσουν το Νόμο 2910/2001 ώστε να εντοπίσουν τυχόν διατάξεις που υποπίπτουν σε διακρίσεις και να τις αφαιρέσουν το ταχύτερο δυνατόν. Η ECRl θεώρησε επίσης ότι οι ελληνικές αρχές θα πρέπει να διευκολύνουν την οικογενειακή συνένωση για τους μετανάστες που έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα.

146. Από την τρίτη έκθεση της ECRl, η νομοθεσία στον τομέα της μετανάστευσης έχει τροποποιηθεί: το 2005, θεσπίστηκε ο Νόμος 3386/2005 για την «Είσοδο, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια» και στη συνέχεια τροποποιήθηκε από το Νόμο 3536/2007 (που θεσπίστηκε το 2007). Ένα θετικό μέτρο που ελήφθη από τις ελληνικές αρχές είναι η νομιμοποίηση της κατάστασης των παράνομων μεταναστών το 2006 και 2007. Οι ελληνικές αρχές ενημέρωσαν την ECRl ότι σύμφωνα με το Νόμο 3386/2005, η κατάσταση 180.000 ατόμων νομιμοποιήθηκε. Οι στοχευόμενες ομάδες ήταν: 1) άτομα που τους είχε δοθεί άδεια παραμονής, αλλά για κάποιο λόγο δεν ήταν σε θέση να την ανανεώσουν, 2) άτομα που ζούσαν στην Ελλάδα έως τις 31 Δεκεμβρίου 2004 και μπορούσαν να αποδείξουν την διαμονή τους από τότε, χρησιμοποιώντας έγγραφα με συγκεκριμένη ημερομηνία, όπως ορίζεται από το νόμο. Οι αρχές ενημέρωσαν την ECRl ότι ο Νόμος 3536/2007 προέβλεπε για δεύτερο κύμα νομιμοποιήσεων με στόχο την αποκατάσταση οποιωνδήποτε ελλείψεων του προηγούμενου: η επανένωση οικογενειών και η προστασία ανηλίκων ήταν επιπλέον κριτήρια για να επωφεληθούν από τη νομιμοποίηση. Επομένως, οι σύζυγοι και τα παιδιά απαλλάχθηκαν από την υποχρέωση να αποδείξουν ότι ζούσαν στην Ελλάδα στις 31 Δεκεμβρίου 2004.
147. Η ECRl ενημερώθηκε από ομάδες μεταναστών και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ότι παρά τις προαναφερθείσες νομιμοποιήσεις, πολλοί μετανάστες είναι ακόμη σε παράνομη κατάσταση, ένα πρόβλημα το οποίο, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, επιδεινώνεται από την αίσθηση ότι ο απαιτούμενος αριθμός ημερών εργασίας (ενσήμων) για να αποκτήσουν άδεια παραμονής έχει αυξηθεί. Στις 11 Νοεμβρίου 2008, 15 νοτιοαφρικανοί μετανάστες που σύμφωνα με αναφορές ζούσαν και εργάζονταν στην Ελλάδα για πολλά χρόνια έκαναν απεργία πείνας στα Χανιά, στο νησί της Κρήτης, για να αποκτήσουν άδειες παραμονής, με την υποστήριξη Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, δικηγορικών οργανισμών και εμπορικών ενώσεων. Ζήτησαν μεταξύ άλλων, να διαχωριστεί η ανανέωση των αδειών παραμονής από την απόκτηση των προαναφερθέντων ενσήμων. Εκθέσεις υποδεικνύουν ότι υπήρξαν κάποιες ρατσιστικές επιθέσεις⁹⁰ κατά των σκηνών τους, αλλά ότι οι τοπικοί κάτοικοι οργάνωσαν περιπολίες για να προστατέψουν τους απεργούς πείνας. Οι ελληνικές αρχές έχουν επιδείξει, αναφορικά με το περιστατικό αυτό, ότι τα εν λόγω άτομα είχαν κάνει αίτηση για νομιμοποίηση χωρίς να έχουν κανένα συνοδευτικό έγγραφο για να αποδείξουν την παραμονή τους στην Ελλάδα. Οι αιτήσεις τους, επομένως, έπρεπε να απορριφθούν. Επιπλέον, δεν άσκησαν το δικαίωμα επανόρθωσης. Ωστόσο, οι άδειες παραμονής, τελικά, εκδόθηκαν για τους απεργούς. Η ECRl ελπίζει ότι οι αρχές θα συνεχίσουν το διάλογο με τους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών για τα ζητήματα μετανάστευσης, για τον οποίο έχουν δηλώσει ότι είναι σε εξέλιξη, αλλά όπως παραδέχονται και οι ίδιες μπορούν ακόμη να βελτιωθούν. Η ECRl ελπίζει ακόμη ότι οι αντιπρόσωποι των μεταναστών και οι εμπορικές ενώσεις θα περιληφθούν στη διαδικασία.
148. Οι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών έχουν ενημερώσει την ECRl για την ανάγκη να εκπαιδευτούν οι δημόσιοι υπάλληλοι σχετικά την αντιμετώπιση των μεταναστών, καθώς προς το παρόν δεν έχουν τις απαραίτητες ικανότητες για το σκοπό αυτό. Η επικοινωνία είναι ένας τομέας ανησυχίας, καθώς η γνώση της αγγλικής γλώσσας είναι απαραίτητη για τη συναλλαγή με τους μετανάστες που δεν μιλούν Ελληνικά. Η κατάρτιση στη σχετική νομοθεσία είναι επίσης

⁹⁰ Για περισσότερες πληροφορίες για τη βία με ρατσιστικά κίνητρα, βλ. «Ρατσιστική Βία» παραπάνω.

απαραίτητη καθώς ομάδες των μεταναστών έχουν αναφέρει στην ECRI κάποια ανομοιότητα στην αντιμετώπιση από τους δημοσίους υπαλλήλους λόγω έλλειψης γνώσης του νόμου. Κάποιοι δημόσιοι υπάλληλοι δεν γνωρίζουν, για παράδειγμα, για τα απαραίτητα έγγραφα για την απόκτηση άδειας παραμονής. Η ECRI έχει επίσης ενημερωθεί για την ανάγκη παροχής σημαντικών πληροφοριών σε μετανάστες στις βασικές γλώσσες που μιλούν εκείνοι.

149. Η ECRI παροτρύνει τις ελληνικές αρχές να επανεξετάσουν την κατάσταση των μεταναστών αναφορικά με τα κριτήρια νομιμοποίησης της κατάστασής τους και να πραγματοποιήσουν μια σημαντική ανανέωση της τρέχουσας νομοθεσίας και πρακτικής στον τομέα αυτό.
150. Η ECRI συνιστά έντονα στις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για να παρέχουν εκπαίδευση για τη σχετική νομοθεσία σε όλους τους δημοσίους υπαλλήλους που συναλλάσσονται με μετανάστες. Η ECRI συνιστά επίσης είτε να τους παρέχονται μαθήματα Αγγλικών ή υπηρεσίες διερμηνείας όταν ασχολούνται με απορίες των μεταναστών. Η ECRI συνιστά να ληφθούν μέτρα για να παρέχονται στους μετανάστες οι κατάλληλες πληροφορίες στις βασικές γλώσσες που μιλούν εκείνοι.
151. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI ενθάρρυνε έντονα τις ελληνικές αρχές να συνεχίσουν να προωθούν την ένταξη των μεταναστών και να υλοποιήσουν όλες τις πτυχές του σχεδίου δράσης «για την ένταξη των μεταναστών στην Ελλάδα». Συνέστησε στις αρχές να αξιολογούν τακτικά τις επιπτώσεις του σχεδίου δράσης και να το αναπροσαρμόζουν εφόσον είναι αναγκαίο. Η ECRI συνέστησε ιδιαίτερα στις ελληνικές αρχές να μεριμνήσουν για την διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού σε ενήλικες μετανάστες και παιδιά και να λάβουν μέτρα για την προώθηση του πολιτισμού και της γλώσσας των μεταναστών.
152. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI ότι από την τρίτη της έκθεση, ο Νόμος 3386/2005⁹¹ αναφέρει τις βασικές αρχές για την ένταξη των μεταναστών και ότι έχει καθιερωθεί ένα πρόγραμμα για το σκοπό αυτό με στόχο τη συγκέντρωση όλων των εμπλεκόμενων οργάνων κάτω από ένα γενικό οργανισμό, παρόλο που διαφορετικά υπουργεία όπως τα Υπουργεία Υγείας και Απασχόλησης λαμβάνουν μέτρα εντός της δικής τους ευθύνης. Το πρόγραμμα χωρίζεται στους ακόλουθους τομείς λειτουργίας: 1) μείωση της περιθωριοποίησης, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, 2) παροχή συμβουλών, 3) εκπαίδευση, 4) απασχόληση, υγεία, διαμονή, πολιτισμός, κ.λπ. και 5) αντιμετώπιση της εγκληματικότητας ανηλίκων. Οι ελληνικές αρχές έχουν υποδείξει ότι ένα σημαντικό εργαλείο είναι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης, που χωρίζεται σε ετήσια προγράμματα και διαστήματα από το 2007 έως το 2013 και επικεντρώνεται κυρίως στην παροχή μαθημάτων ελληνικής γλώσσας σε μητέρες ανηλίκων και εγκαταστάσεων νεοαφιχθέντων, περιλαμβανομένων πληροφοριών για την παραμονή, την υγεία, κ.λπ. Επιπλέον, στοχεύει στην πληροφόρηση και την αύξηση της ενημέρωσης της κοινωνίας που φιλοξενεί και προβλέπει διαπολιτισμική κατάρτιση στους δημοσίους υπαλλήλους που συναλλάσσονται με υπηκόους τρίτων χωρών. Ωστόσο, φαίνεται ότι λίγοι μετανάστες πρόκειται να ωφεληθούν από τα προγράμματα αυτά.
153. Η ECRI ενημερώθηκε ότι το Δημαρχείο της Αθήνας έχει καθιερώσει προγράμματα διδασκαλίας Ελληνικών στους μετανάστες, αλλά οι δάσκαλοι δεν είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι για να διδάξουν τα Ελληνικά ως ξένη γλώσσα, επειδή δεν γνωρίζουν άλλη γλώσσα εκτός από τα Ελληνικά. Αναφορικά με τα παιδιά μετανάστες, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι ομάδες μεταναστών έχουν ενημερώσει την ECRI ότι η πλειοψηφία γνωρίζει καλά την ελληνική γλώσσα.⁹² Οι ομάδες μεταναστών έχουν, ωστόσο, υποδείξει ότι τα μέλη των κοινοτήτων τους

⁹¹ Ο οποίος, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, αντικατέστησε το Νόμο 2910/2001.

⁹² Βλ. «Διακρίσεις σε Διάφορους Τομείς» παραπάνω

λαμβάνουν ελάχιστη βοήθεια από τις αρχές, τις οποίες θεωρούν ότι είναι αδιάφορες για τα προβλήματά τους, όπως την εκμετάλλευση στην αγορά εργασίας⁹³. Η ECRl έχει επίσης λάβει πληροφορίες ότι τα παιδιά μεταναστών που γεννήθηκαν στην Ελλάδα δεν διαθέτουν ακόμη πιστοποιητικά γέννησης. Επιπλέον, η υποχρέωση για τους μετανάστες δεύτερης γενιάς να ζητούν άδειες αναμονής επιδεινώνει την δικαιολογημένη αντίληψη των μεταναστών ότι δεν εντάσσονται, παρά τη σημαντική τους συνεισφορά στην ελληνική κοινωνία, περιλαμβανομένου και του οικονομικού τομέα. Οι οργανισμοί μεταναστών έχουν ενημερώσει έτσι την ECRl ότι οι αρχές δεν δίνουν μεγάλη προσοχή στην ένταξη των κατοίκων μακροχρόνιου διαστήματος ή τους μετανάστες δεύτερης γενιάς. Οι ελληνικές αρχές έχουν δηλώσει ότι όλα τα παιδιά που γεννιούνται στην Ελλάδα λαμβάνουν πιστοποιητικό γέννησης από το δημοτικό γραφείο ληξιαρχείου ανεξάρτητα από την εθνικότητα. Έχουν ακόμη επισημάνει ότι, σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 131/2006, όλα τα παιδιά των μεταναστών, όταν συμπληρώσουν το 18 έτος ηλικίας, λαμβάνουν άδειες παραμονής μέχρι την ηλικία των 21 ετών. Οι άδειες αυτές υπόκεινται σε ανανέωση για συνέχεια σπουδών ή για εργασία. Επιπλέον, όλα τα μέλη των οικογενών υπηκόων τρίτων χωρών άνω των 21 ετών υποβάλλουν αίτηση για 10-ετή άδεια παραμονής, με μόνη προϋπόθεση να έχουν συμπληρώσει 10 χρόνια αδιάκοπης παραμονής στην Ελλάδα. Επιπλέον, σύμφωνα με το Νόμο 3731/2008, τα παιδιά μεταναστών άνω των 18 ετών τυγχάνουν ευνοϊκού καθεστώτος, που εγγυάται ίση μεταχείριση με τους υπηκόους της χώρας και ορισμένα δικαιώματα παρόμοια με εκείνα των μακροχρόνιων αδειών παραμονής. Αναφορικά με την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας, οι ελληνικές αρχές έχουν δηλώσει ότι το να γεννηθεί κάποιος στην Ελλάδα δεν είναι η μόνη προϋπόθεση. Θεωρούν ότι η απόκτηση ελληνικής ιθαγένειας εξαρτάται από την ελεύθερη βούληση του αιτούντος.

154. Η ECRl ενθαρρύνει τις ελληνικές αρχές να συνεχίσουν τα μέτρα που έχουν λάβει από την τρίτη της αναφορά για την ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία. Συνιστά έντονα να διαμορφωθεί μια μακροπρόθεσμη στρατηγική ένταξης χρηματοδοτούμενη από το κράτος σε συνεργασία με τους αντιπροσώπους των μεταναστών για τη βελτίωση της κατάστασης στον τομέα αυτό αναφορικά με τους κατοίκους μακροχρόνιου διαστήματος και τους μετανάστες δεύτερης γενιάς.
155. Η ECRl παροτρύνει τις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι παρέχονται πιστοποιητικά γέννησης σε όλα τα παιδιά που γεννιούνται στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια των γονιών τους και να προβλέψουν για μακροχρόνια παραμονή ή ιθαγένεια για τους μετανάστες δεύτερης γενιάς.
156. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRl συνέστησε στις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για να προωθήσουν την δυνατότητα για αλλοδαπούς που είναι εγκατεστημένοι επί μακρόν στην Ελλάδα να συμμετέχουν στον δημόσιο βίο, για παράδειγμα παρέχοντάς τους το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στην τοπική αυτοδιοίκηση, ή με την διαμόρφωση συμβουλευτικών οργάνων για την εκπροσώπηση των αλλοδαπών σε τοπικό επίπεδο όπως προβλέπεται στην Σύμβαση για την Συμμετοχή των Αλλοδαπών στον Δημόσιο Βίο σε Τοπικό Επίπεδο.
157. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRl ότι σύμφωνα με το Νόμο 3463/2006 (Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας), οι δημοτικές και κοινοτικές αρχές υποχρεούνται να διασφαλίσουν το δικαίωμα όλων των πολιτών και των κατοίκων χωρίς διάκριση να συμμετέχουν στην πολιτική ζωή σε τοπικό επίπεδο. Η ECRl, ωστόσο, δεν γνωρίζει εάν οι πολίτες εκτός ευρωπαϊκών χωρών έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι σε τοπικό επίπεδο. Ωστόσο, η ECRl επισημαίνει με ενδιαφέρον εκθέσεις σύμφωνα με τις οποίες σε κάποιους δήμους

⁹³ Όπως παραπάνω.

σε αγροτικές περιοχές, όπως η Κοζάνη (βόρεια Ελλάδα) ο τοπικός δήμαρχος ανακοίνωσε την καθιέρωση ενός συμβουλίου μεταναστών, που εκλέγονται από μετανάστες που διαμένουν στην περιοχή, το οποίο θα έχει συμβουλευτικό και γνωμοδοτικό ρόλο στην περιοχή. Αυτό το είδος θετικών πρωτοβουλιών μπορεί να ενθαρρυνθεί από τις ελληνικές αρχές με την υιοθέτηση ενός νομικού πλαισίου εντός του οποίου μπορούν να εφαρμοστούν. Η ECRl επιθυμεί για το σκοπό αυτό να επιστήσει την προσοχή τους στην Επεξηγηματική Έκθεση της Σύμβασης για την Συμμετοχή των Αλλοδαπών στον Δημόσιο Βίο σε Τοπικό Επίπεδο, στην οποία δηλώνεται ότι: «[γ]ια εκείνους που ζουν σε μια τοπική κοινότητα, πολλές πτυχές της καθημερινής ζωής τους – όπως στέγη, παιδεία, τοπικές ανέσεις, δημόσια συγκοινωνία, πολιτιστικές και αθλητικές εγκαταστάσεις – επηρεάζονται από αποφάσεις που λαμβάνονται από την τοπική αρχή. Επιπλέον, οι ξένοι κάτοικοι συμμετέχουν ενεργά στη ζωή και την ευημερία της τοπικής κοινότητας. Επομένως, για χώρες που ενστερνίζονται τις δημοκρατικές αρχές του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι δίκαιο να εξετάσουν πώς κάποιες φορές μια αρκετά μεγάλη ομάδα τοπικών κατοίκων μακροχρόνιας διαμονής μπορεί να συνεισφέρει στην τοπική διαδικασία λήψης αποφάσεων για θέματα που τους επηρεάζουν». Όπως αναφέρθηκε παραπάνω⁹⁴, η ECRl έχει συστήσει η Ελλάδα να κυρώσει την πράξη αυτή.

158. Η ECRl συνιστά στις ελληνικές αρχές να προβλέψουν για το δικαίωμα κατοίκων μακροχρόνιας διαμονής και μεταναστών δεύτερης γενιάς να συμμετέχουν στο δημόσιο βίο σε τοπικό επίπεδο όπως προβλέπεται στη Σύμβαση για την Συμμετοχή των Αλλοδαπών στον Δημόσιο Βίο σε Τοπικό Επίπεδο.

- *Νέοι μετανάστες*

159. Από την τρίτη έκθεση της ECRl, η Ελλάδα, όπως και άλλα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης στην περιοχή, έχει μεγάλη εισροή μεταναστών και αιτούντων άσυλο που φτάνουν στη χώρα δια ξηράς και θαλάσσης από την Αφρική, την Ασία και τη Μέση Ανατολή και πρώην χώρες της Σοβιετικής Ένωσης⁹⁵. Συχνά κάνουν ένα επικίνδυνο ταξίδι, μερικές φορές πνίγονται στη θάλασσα ή πέφτουν πάνω σε νάρκες στον Έβρο (στα σύνορα Ελλάδας, Τουρκίας και Βουλγαρίας). Η υποδοχή των μεταναστών στην Ελλάδα τα τελευταία λίγα χρόνια έχει αποτελέσει θέμα πολλών εκθέσεων των Ηνωμένων Εθνών, διεθνών και εθνικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων καθώς και του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα⁹⁶. Ανησυχία έχει προκαλέσει, μεταξύ άλλων, η ισχυριζόμενη κακοποίηση ή έλλειψη παροχής βοήθειας από τους φρουρούς των συνόρων και την αστυνομία που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες. Η ECRl αναγνωρίζει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές αρχές με τις εισροές αυτές και σημειώνει την άποψή τους ότι απαιτείται περισσότερη βοήθεια, μεταξύ άλλων και από την Ευρωπαϊκή Ένωση για το σκοπό αυτό. Ωστόσο, οι οργανισμοί που αναφέρθηκαν παραπάνω έχουν όλοι τονίσει και η ECRl επικροτεί, ότι η αποδοχή αυτών των προκλήσεων δεν θα πρέπει να γίνεται σε παραβίαση των διεθνών, ευρωπαϊκών και εθνικών προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

160. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRl ότι το 2007 και τους πρώτους 6 μήνες του 2008, 58.602 άτομα τοποθετήθηκαν σε κέντρα κράτησης εξαιτίας του ότι απελάθηκαν από τη χώρα και ότι η πλειοψηφία (54.000) ήταν άνδρες. Στην περίοδο αυτή, 17.077 μετανάστες εστάλησαν πίσω. Οι ελληνικές αρχές

⁹⁴ Βλ. «Υπαρξη και Εφαρμογή Νομικών Διατάξεων».

⁹⁵ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους αιτούντες άσυλο, βλ. «Πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο» παραπάνω.

⁹⁶ Βλ. Έκθεση του Thomas Hammarberg, Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, μετά την επίσκεψή του στην Ελλάδα στις 8-10 Δεκεμβρίου 2008, Αναθεωρημένο τεύχος: Ανθρώπινα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο, CommDH(2009)6, 4 Φεβρουαρίου 2009.

ενημέρωσαν την ECRI ότι η Ελλάδα έχει υπογράψει μια συμφωνία επανεισδοχής με την Αλβανία και ότι οι Αλβανοί (που αποτελούν το 5-7 τοις εκατό του ελληνικού πληθυσμού και συνιστούν την πλειοψηφία των μεταναστών στην Ελλάδα) συχνά επαναπατρίζονται με υπεραστικά λεωφορεία. Η Ελλάδα έχει επίσης υπογράψει συμφωνία επανεισδοχής με την Τουρκία και οι αρχές ενημέρωσαν την ECRI ότι το πρώτο μισό του 2008, 193 μετανάστες εστάλησαν πίσω στην Τουρκία στα πλαίσια της συμφωνίας αυτής.

161. Οι αρχές έχουν ακόμη υποδείξει στην ECRI ότι κατά την άφιξή τους, οι μετανάστες τοποθετούνται σε κέντρα κράτησης σε ολόκληρη τη χώρα περιλαμβανομένων και των νησιών (όπως η Λέσβος) και στην Πάτρα για τρεις μήνες, μετά από τους οποίους αφήνονται ελεύθεροι με ένα έγγραφο που είτε τους ενημερώνει ότι θα πρέπει να φύγουν από την Ελλάδα εντός συγκεκριμένων ημερών ή με μια ροζ κάρτα που τους επιτρέπει να παραμείνουν στη χώρα για 6 μήνες. Οι αρχές έχουν δηλώσει επίσης ότι διατίθενται ενημερωτικά φυλλάδια σε 14 διαφορετικές γλώσσες για τα δικαιώματά τους, περιλαμβανομένου του δικαιώματος νομικής βοήθειας.
162. Οι αρχές έχουν υποδείξει στην ECRI ότι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) έχει πρόσβαση στα κέντρα κράτησης, αλλά η ECRI έχει ενημερωθεί ότι λόγω έλλειψης ενός καθορισμένου, κεντρικού οργάνου υπεύθυνου για τα κέντρα αυτά, η πρόσβαση είναι στην κρίση των τοπικών αστυνομικών διευθύνσεων, παρόλο που στις περισσότερες περιπτώσεις επιτρέπεται. Εκθέσεις υποδεικνύουν επίσης προβλήματα συνωστισμού και κακών συνθηκών διαβίωσης και υγιεινής σε κάποια από τα κέντρα και η ECRI έχει ενημερωθεί ότι οι συνθήκες στο νησί της Πάτμου είναι ιδιαίτερα δύσκολες. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI ότι πρόκειται να εκδοθεί Κοινή Υπουργική Απόφαση για τις ειδικές περιοχές φιλοξενίας των αλλοδαπών βάσει της ανάθεσης που έγινε με το Νόμο 3386/2005. Οι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών έχουν ενημερώσει την ECRI ότι οι περισσότεροι μετανάστες σε παράνομο καθεστώς καταλήγουν στην πλατεία Ομονοίας στην Αθήνα και η ECRI ανησυχεί για το ότι με την έξοδό τους από τα κέντρα κράτησης, δεν έχουν καθοριστεί δομές από τις αρχές για να τους βοηθούν σε τομείς όπως η διαμονή και η πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες. Οι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών όπως η Εκκλησία και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις παρέχουν στα άτομα αυτά νομική βοήθεια και κοινωνικές υπηρεσίες. Εξαιτίας της έλλειψης επίσημων δομών για να τους βοηθήσουν, αφήνονται έτσι εκτεθειμένοι στην εργασία στον παράνομο τομέα, την παράνομη διακίνηση και το έγκλημα, που με τη σειρά τους οδηγούν στον κίνδυνο της αύξησης της προκατάληψης, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Ενώ επαναλαμβάνει ότι κατανοεί τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ελλάδα ως αποτέλεσμα των εισρών παράνομων μεταναστών στην επικράτειά της, η ECRI εκφράζει τη λύπη της για την παρούσα έλλειψη μιας μακροπρόθεσμης πολιτικής για την αντιμετώπιση του προβλήματος, καθώς και την έλλειψη των απαιτούμενων δομών, ανθρώπινων και οικονομικών πόρων και κατάρτισης του παρόντος εργατικού δυναμικού που αντιμετωπίζει τα ζητήματα αυτά.
163. Η ECRI παροτρύνει τις ελληνικές αρχές να καθιερώσουν δομές για να αντιμετωπίσουν τους παράνομους μετανάστες μετά την απελευθέρωση από την κράτηση όπως διαμονή, νομική βοήθεια και κοινωνικές υπηρεσίες. Η ECRI συνιστά τη δημιουργία μακροπρόθεσμης στρατηγικής για την αντιμετώπιση του ζητήματος της παράνομης μετανάστευσης με τους απαραίτητους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους και την κατάρτιση του προσωπικού που συναλλάσσεται μαζί τους για να διασφαλιστεί ο πλήρης σεβασμός στα διεθνή, ευρωπαϊκά και ελληνικά πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
164. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για την παροχή ελεύθερης πρόσβασης από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους

Πρόσφυγες (UNHCR) και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στους μετανάστες που τοποθετούνται σε κέντρα κράτησης και να καθιερωθεί ένα πιο επίσημο σύστημα για το σκοπό αυτό.

- *Ασυνόδευτοι ανήλικοι*

165. Ο Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη για τα Δικαιώματα των Παιδιών ενημέρωσε την ECRI ότι παρόλο που δεν υπάρχουν επίσημα δεδομένα, υπάρχουν περίπου 2.000 με 3.000 ασυνόδευτοι ανήλικοι στην Ελλάδα, η πλειοψηφία των οποίων είναι Αφγανοί (70-80%), και οι υπόλοιποι είναι από το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές και το Ιράκ. Οι ελληνικές αρχές έχουν ακόμη υποδείξει στην ECRI ότι το Προεδρικό Διάταγμα 220/2007 ενσωμάτωσε την Οδηγία της Ε.Ε. 2003/9/ΕΚ η οποία αναφέρει τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο και προβλέπει άμεση πρόσβαση στην εκπαίδευση και ειδική φροντίδα για τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Μια αξιοπρόσεκτη πρόοδος από την τρίτη έκθεση της ECRI είναι η λειτουργία, το 2008, ενός κέντρου υποδοχής για ασυνόδευτους ανηλίκους (μετανάστες και αιτούντες άσυλο) στη Μυτιλήνη. Οι ελληνικές αρχές έχουν υποδείξει ότι κέντρα υποδοχής για ασυνόδευτους ανηλίκους άνοιξαν επίσης στην Κόνιτσα και το Βόλο, ενώ δύο επιπλέον εγκαταστάσεις στη Θεσσαλονίκη και στην Αμφιλοχία πρόκειται να λειτουργήσουν το 2009. Ωστόσο, τα κέντρα αυτά παρέχουν μόνο προσωρινή διαμονή και η ECRI σημειώνει με ανησυχία ότι η ελληνική νομοθεσία επιτρέπει την απέλαση των ασυνόδευτων ανηλίκων. Εφοδιάζονται έτσι με μια εντολή απέλασης χωρίς συγκεκριμένη ημερομηνία και δεν υπάρχουν κέντρα διαμονής για να τους φιλοξενήσουν για το ενδιάμεσο διάστημα. Ο Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη για τα Δικαιώματα των Παιδιών έχει ενημερώσει την ECRI ότι η επιμέλεια των ασυνόδευτων ανηλίκων είναι μέρος των καθηκόντων των κοινωνικών λειτουργών, αλλά υπάρχει έλλειψη, μεταξύ άλλων, χρηματοδότησης και οδηγιών για το σκοπό αυτό. Ο Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη έχει υποδείξει ακόμη ότι προς το παρόν 100 ασυνόδευτοι ανήλικοι έχουν τοποθετηθεί σε ιδρύματα φροντίδας, ενώ οι ελληνικές αρχές ισχυρίζονται ότι ο αριθμός φτάνει τους 200. Καθώς οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δεν έχουν πρόσβαση σε νομική βοήθεια, ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών τους προσφέρει δωρεάν νομικές συμβουλές. Η ECRI έχει ακόμη ενημερωθεί για έλλειψη διερμηνείας στις γλώσσες που μιλούν οι ανήλικοι (Πάστο, Φαρσί, Αραβικά, Σομαλικά και άλλες αφρικανικές γλώσσες). Οι ελληνικές αρχές έχουν, ωστόσο, υποδείξει ότι η πρόσβαση των ασυνόδευτων ανηλίκων σε νομική βοήθεια έχει βελτιωθεί μέσα από προγράμματα εντός του πλαισίου του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων.

166. Η ECRI παροτρύνει τις ελληνικές αρχές να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή για την κατάσταση των ασυνόδευτων ανηλίκων αντιμετωπίζοντας τα νομικά και διαρθρωτικά προβλήματα που αφορούν την κατάστασή τους, περιλαμβανομένης και της τροποποίησης του νόμου για να τους δώσουν τη δυνατότητα να τοποθετηθούν αμέσως σε ιδρύματα φροντίδας.

VI. Αντισημιτισμός

167. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI συνέστησε στις ελληνικές αρχές να παρακολουθούν στενά την κατάσταση που αφορά τις αντισημιτικές ενέργειες και δηλώσεις και να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα αύξησης της ενημέρωσης και κυρώσεων προκειμένου να παύσουν τέτοιες πράξεις.

168. Μερικές θετικές εξελίξεις έχουν σημειωθεί στην Ελλάδα από τη δημοσίευση της τρίτης έκθεσης της ECRI: το 2004, η 27^η Ιανουαρίου καθορίστηκε ως Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος. Οι εβραίοι αντιπρόσωποι έχουν επίσης ενημερώσει την ECRI για την καλή συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας για τη διδασκαλία του Ολοκαυτώματος: τον Ιανουάριο 2006, το Κεντρικό Συμβούλιο των Εβραϊκών Κοινοτήτων δημοσίευσε, με την οικονομική υποστήριξη του Υπουργείου Παιδείας,

ένα βιβλίο με τίτλο «Το Ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραίων - Μνημεία και Μνήμες» και τον Ιανουάριο 2009, το Υπουργείο Εξωτερικών εξέδωσε στα Ελληνικά και στα Αγγλικά έναν αναμνηστικό τόμο για τους «Έλληνες στο Άουσβιτς – Μπίρκεναου». Οι εβραίοι αντιπρόσωποι έχουν επίσης ενημερώσει την ECRI ότι τα σχολικά βιβλία περιλαμβάνουν το Ολοκαύτωμα και ότι ένα ετήσιο συνέδριο πραγματοποιείται για το θέμα αυτό στα σχολεία.

169. Η ECRI ανησυχεί από το γεγονός ότι αντισημιτικές ενέργειες εξακολουθούν να συμβαίνουν στην Ελλάδα, κάποιες από τις οποίες έχουν αναφερθεί σε άλλα σημεία της παρούσας έκθεσης⁹⁷, περιλαμβανομένης και εκείνης που έγινε πρόσφατα, τον Ιανουάριο 2009, όπου εβραϊκά κοιμητήρια βεβηλώθηκαν στα Ιωάννινα και έγιναν επιθέσεις κατά συναγωγών στο Βόλο και την Κέρκυρα και στο Μνημείο του Ολοκαυτώματος στην Κέρκυρα. Τον Αύγουστο 2008, μια πλάκα που τιμούσε τη μνήμη του Ολοκαυτώματος βεβηλώθηκε στη Ρόδο από μαθητές που βιντεοσκόπησαν την πράξη τους και την έβαλαν στο διαδίκτυο. Οι τοπικές αρχές (Δήμαρχος και Νομαρχία) καταδίκασαν την επίθεση. Αντί να διενεργηθεί εγκληματολογική έρευνα, ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Παιδείας επισκέφθηκε το νησί και έκανε πολύωρες συζητήσεις με τους μαθητές για την ενέργειά τους. Με αφορμή την Εθνική Ημέρα της 28^{ης} Οκτωβρίου που εορτάζεται η αντίσταση των Ελλήνων κατά των Δυνάμεων του Άξονα, οι μαθητές των ίδιων σχολείων κατέθεσαν στεφάνι στο μνημείο στο κέντρο της πόλης της Ρόδου τιμώντας τη μνήμη των εβραίων θυμάτων του Ολοκαυτώματος. Αυτό είναι ένα παράδειγμα καλής πρακτικής για την αντιμετώπιση τέτοιου είδους ενεργειών, αλλά η ECRI ανησυχεί ωστόσο από αναφορές για πολύ λίγες έρευνες και συλλήψεις μετά από αντισημιτικές ενέργειες και για την ανάγκη περισσότερης δράσης από την πλευρά των αρχών αναφορικά με εκδηλώσεις αντισημιτισμού, παρόλο που οι αντιπρόσωποι της εβραϊκής κοινότητας ενημέρωσαν την ECRI ότι υπάρχει μια τάση προς τη βελτίωση του θέματος αυτού. Οι μηχανισμοί για παρακολούθηση των αντισημιτικών περιστατικών εκτός από εκείνους που έχουν καθιερωθεί από τις εβραϊκές κοινότητες είναι επίσης απαραίτητοι.
170. Οι αντιπρόσωποι της εβραϊκής κοινότητας έχουν επισημάνει ότι η όξυνση της διαμάχης στη Μέση Ανατολή προκαλεί τον αντισημιτισμό σε κάποια ελληνικά μέσα ενημέρωσης και ότι κάποιες εφημερίδες υπερβαίνουν τα όρια ανάμεσα στην πολιτική ανάλυση της κατάστασης και τον αντισημιτισμό. Οι ελληνικές αρχές δεν έχουν επιβάλλει αποτελεσματικές κυρώσεις σε εκείνους που δημοσιεύουν αντισημιτικά βιβλία⁹⁸. Ως προς το σημείο αυτό, η ECRI επιθυμεί να επιστήσει την προσοχή των ελληνικών αρχών στην υπ' αριθμό 9 Σύσταση Γενικής Πολιτικής για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού στην οποία καλεί τα κράτη μέλη να ποινικοποιήσουν, μεταξύ άλλων, τη δημόσια μετάδοση ή διανομή γραπτού, εικονογραφημένου ή άλλου αντισημιτικού υλικού.⁹⁹
171. Η ECRI συνιστά έντονα στις ελληνικές αρχές να τηρήσουν πιο σθεναρή στάση κατά του αντισημιτισμού σε όλες του τις εκδηλώσεις διασφαλίζοντας τη σύλληψη, τη δίωξη και την καταδίκη εκείνων που διαπράττουν αντισημιτικές ενέργειες. Συνιστά επίσης την καθιέρωση ενός συστήματος για την παρακολούθηση των αντισημιτικών ενεργειών και να ενισχυθεί ο διάλογος ανάμεσα στις αρχές και τους αντιπροσώπους της εβραϊκής κοινότητας για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού. Η ECRI καλεί τις ελληνικές αρχές να εμπνευστούν από την υπ' αριθμό 9 Γενική Πολιτική για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού για το σκοπό αυτό.

⁹⁷ Βλ. επίσης «Διατάξεις ποινικού δικαίου κατά του ρατσισμού» και «Ο ρατσισμός στο δημόσιο λόγο»

⁹⁸ Όπως παραπάνω.

⁹⁹ Βλ. σημείο (ζ).

VII. Συμπεριφορά των οργάνων επιβολής του νόμου

172. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI ενθάρρυνε έντονα τις ελληνικές αρχές να παρέχουν στα όργανα επιβολής του νόμου όλους τους απαραίτητους πόρους ώστε να εργάζονται υπό ικανοποιητικές συνθήκες και με απόλυτο σεβασμό για τα δικαιώματα των ατόμων που συλλαμβάνουν. Η ECRI θεώρησε ότι αυτό υπονοούσε επίσης αυξημένες προσπάθειες για την παροχή κατάρτισης σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αύξηση της ενημέρωσης σχετικά με τα προβλήματα του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI συνέστησε επίσης να ληφθούν επιπλέον μέτρα για να τεθεί τέρμα σε όλα τα περιστατικά ανάρμοστης συμπεριφοράς της αστυνομίας, περιλαμβανομένης της κακομεταχείρισης μελών μειονοτικών ομάδων. Η ECRI ξεχώρισε ως ιδιαίτερα σημαντική την σύσταση ανεξάρτητου οργάνου ερευνών με αρμοδιότητα την διεξαγωγή ερευνών των καταγγελιών περί ανάρμοστης συμπεριφοράς αστυνομικών και, όποτε αυτό ενδείκνυται, τη διασφάλιση ότι οι ύποπτοι θα παραπεμφθούν σε δίκη. Η ECRI υπογράμμισε ότι τα περιστατικά αστυνομικής βίας που παραπέμπονται στο δικαστήριο πρέπει να εκδικάζονται το ταχύτερο δυνατόν για να διασφαλιστεί ότι η κοινωνία θα λάβει το μήνυμα ότι τέτοια συμπεριφορά από αστυνομικά όργανα δεν θα γίνεται ανεκτή και θα τιμωρείται.
173. Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI ότι στις Αστυνομικές Ακαδημίες, στα πλαίσια της διδασκαλίας του Συνταγματικού Δικαίου, εξετάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα γενικά και τα ζητήματα του ρατσισμού και της ξενοφοβίας ειδικότερα. Έχουν υποδείξει επίσης ότι το 2008, προσκάλεσαν ομιλητές για να συζητήσουν την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στις Αστυνομικές Ακαδημίες. Οι Σχολές Εθνικής Ασφάλειας και Μετεκπαίδευσης αναθέτουν επίσης εργασίες στους φοιτητές για θέματα όπως «Ρομά: Κοινωνική Συμπεριφορά, Μόνιμο Καθεστώς, Προστασία» και «Η Απαγόρευση του Ρατσιστικού Λόγου ως Συνταγματικό Πρόβλημα». Δεν φαίνεται, ωστόσο, ζητήματα που αφορούν το ρατσισμό και τις φυλετικές διακρίσεις να περιλαμβάνονται στις κύριες διδακτικές ενότητες στα ιδρύματα αυτά.
174. Οι ελληνικές αρχές έχουν επίσης υποδείξει ορισμένα μέτρα που έχουν ληφθεί αναφορικά με τη βελτίωση της συμπεριφοράς της αστυνομίας: 1) υιοθετήθηκε Κώδικας Αστυνομικής Δεοντολογίας¹⁰⁰, 2) με μορφή διαταγής¹⁰¹, προωθήθηκε σε όλους τους αστυνομικούς φορείς, ένα ειδικό φυλλάδιο, το οποίο περιλαμβάνει οδηγίες, μεταξύ άλλων και για την καταπολέμηση του ρατσισμού και 3) εκδόθηκε διαταγή το 2004 για την απαγόρευση της χρήσης ταπεινωτικών όρων, είτε γραπτά είτε προφορικά, κατά των Ρομά. Οι αρχές έχουν επίσης εξηγήσει στην ECRI ότι υπό το φως της προαναφερθείσας νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων¹⁰², όλοι οι αστυνομικοί είναι πλέον υποχρεωμένοι να ερευνούν τα ρατσιστικά κίνητρα ενός εγκλήματος και ότι δόθηκαν οδηγίες και διαταγές σε υφιστάμενες υπηρεσίες για πλήρη συμμόρφωση με τον παραπάνω Νόμο 3304/2005¹⁰³ που απαγορεύει, μεταξύ άλλων, τις φυλετικές διακρίσεις. Οι αρχές έχουν επίσης ενημερώσει την ECRI ότι από τον Ιανουάριο 2008, η χρήση πυροβόλων όπλων από την αστυνομία ρυθμίστηκε για να είναι σύμφωνη με τη σχετική νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Για το ζήτημα της έρευνας της αστυνομικής συμπεριφοράς, οι ελληνικές αρχές έχουν υποδείξει ότι η Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων έχει επαρκή προσόντα για την έρευνα, τον εντοπισμό και τη δίωξη,

¹⁰⁰ Προεδρικό Διάταγμα 254/2004.

¹⁰¹ 7100/20/2α/8 Ιουνίου 2004.

¹⁰² Βλ. «Ευπαθείς Ομάδες/Ομάδες-Στόχοι».

¹⁰³ Βλ. «Υπαρξη και Εφαρμογή Νομικών Διατάξεων»

σε ολόκληρη τη χώρα, αδικημάτων σύμφωνα με το Άρθρο 137 Α-Δ του Ποινικού Κώδικα που έχουν διαπραχθεί από ή εμπλέκουν αστυνομικούς όλων των βαθμών, φρουρούς συνόρων και ειδικούς φρουρούς.

175. Η Ελληνική Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου υπέδειξε σε μια έκθεση που δημοσιεύτηκε το 2008, ότι υπάρχουν πολλά περιστατικά ισχυριζόμενης κατάχρησης εξουσίας από την αστυνομία κατά των Ρομά και ότι ακόμη και όταν ξεκινούν εσωτερικές ή δικαστικές έρευνες, σπάνια ολοκληρώνονται, και όταν συμβεί αυτό, οι δράστες σπάνια τιμωρούνται.¹⁰⁴ Η ECRI επομένως χαιρετίζει το γεγονός ότι η Ελληνική Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, εντός του πλαισίου της δημιουργίας μιας εξειδικευμένης ομάδας εργασίας για την κατάρτιση των αστυνομικών δυνάμεων σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα – μια πρόταση που έγινε δεκτή από τον Υπουργό Εσωτερικών – θα προτείνει ως σημείο έναρξης τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που αφορούν κακοποίηση Ρομά από την αστυνομία. Η ECRI σημειώνει επίσης το συμπέρασμα της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου ότι η ίδια η αστυνομία χρειάζεται να κατανοήσει το πρόβλημα και να αποδεχτεί τα ευρήματα και τις προτάσεις των εγχώριων και των διεθνών οργάνων.¹⁰⁵ Αυτό είναι το πιο σημαντικό, καθώς όπως αναφέρθηκε παραπάνω¹⁰⁶, οι ισχυρισμοί για βία της αστυνομίας κατά αιτούντων άσυλο, προσφύγων και μεταναστών επίσης εξακολουθούν να γίνονται, με ορισμένες περιπτώσεις να έχουν οδηγήσει σε αποφάσεις κατά της Ελλάδας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.¹⁰⁷ Οι ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI ότι οι αστυνομικοί που διεξήγαγαν διοικητικές έρευνες για υποθέσεις που σχετίζονται με παράνομη συμπεριφορά αστυνομικών κατά ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς εθνικές, θρησκευτικές ή κοινωνικές ομάδες ή κατά αλλοδαπών ενημερώθηκαν για τις υποχρεώσεις τους που προκύπτουν από τις διατάξεις της Πειθαρχικής Νομοθεσίας για το Προσωπικό της Αστυνομίας, ώστε να δουν τα κίνητρα για τη διάπραξη ενός τέτοιου πειθαρχικού αδικήματος και να κάνουν ειδική αναφορά για το γεγονός αυτό στα συμπεράσματά τους.

176. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να συνεχίσουν και να ενισχύσουν τα μέτρα που έχουν ληφθεί έως τώρα για την εκπαίδευση της αστυνομίας σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους εφιστά την προσοχή στην υπ' αριθμό 11 Σύσταση Γενικής Πολιτικής για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων στην αστυνόμευση για το σκοπό αυτό.

177. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για την αύξηση της ενημέρωσης της αστυνομίας σχετικά με το γεγονός ότι ενέργειες φυλετικών διακρίσεων και συμπεριφορά με ρατσιστικά κίνητρα από την αστυνομία δεν θα είναι ανεκτή, όπως υποδεικνύεται στο Κεφάλαιο II 7) της υπ' αριθμό 11 Σύστασης Γενικής Πολιτικής για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων στην αστυνόμευση.

178. Η ECRI παροτρύνει τις ελληνικές αρχές να διεξάγουν αποτελεσματικές έρευνες για ισχυριζόμενες υποθέσεις φυλετικών διακρίσεων ή κακής συμπεριφοράς με ρατσιστικά κίνητρα από την αστυνομία και να διασφαλίσουν όπως πρέπει ότι οι δράστες αυτών των ενεργειών τιμωρούνται κατάλληλα, όπως συνιστάται στο Κεφάλαιο II 9) της υπ' αριθμό 11 Σύστασης Γενικής Πολιτικής της ECRI για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων στην αστυνόμευση.

¹⁰⁴ Έκθεση και Προτάσεις της ΕΕΔΑ για ζητήματα σχετικά με την κατάσταση και τα δικαιώματα των Ρομά στην Ελλάδα, Ελληνική Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, σελ. 25.

¹⁰⁵ Όπως παραπάνω, σελ. 25-26.

¹⁰⁶ Βλ. «Διακρίσεις σε Διάφορους Τομείς» παραπάνω.

¹⁰⁷ Alsayed Allaham κατά Ελλάδος, προσφυγή Αρ. 25771/03, 18 Ιανουαρίου 2007, Celniku κατά Ελλάδος, προσφυγή Αρ. 21449/04, 5 Ιουλίου 2007.

179. Η ECRI συνιστά έντονα στις ελληνικές αρχές να προβλέψουν για τη δημιουργία οργάνου, ανεξάρτητου από τις αστυνομικές και διωκτικές αρχές, στο οποίο θα ανατεθεί η έρευνα των ισχυριζόμενων υποθέσεων φυλετικών διακρίσεων και κακής συμπεριφοράς με ρατσιστικά κίνητρα από την αστυνομία, όπως αναφέρεται στο Κεφάλαιο II 10) της υπ' αριθμό 11 Σύστασης Γενικής Πολιτικής της ECRI για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων στην αστυνόμευση.

VIII. Παρακολούθηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων

180. Στην τρίτη της έκθεση, η ECRI συνέστησε να αναζητηθούν μέσα για την αξιολόγηση της κατάστασης των μειονοτικών ομάδων σε διάφορους τομείς της ζωής, υπογραμμίζοντας ότι μια τέτοια έρευνα είναι καίριας σημασίας για την αξιολόγηση του αντίκτυπου και της επιτυχίας των πολιτικών που υλοποιούνται προκειμένου να βελτιωθεί η κατάσταση. Η ECRI θεώρησε ότι η έρευνα θα πρέπει να διεξάγεται έτσι ώστε να συμμορφώνεται με τις αρχές της προστασίας ατομικών δεδομένων και της εμπιστευτικότητας, με βάση ένα σύστημα οικειοθελούς αυτο-ταυτοποίησης, στα πλαίσια του οποίου θα παρέχονται σαφείς εξηγήσεις ως προς τους λόγους για τους οποίους συλλέγονται οι εν λόγω πληροφορίες.

181. Όπως αναφέρθηκε σε άλλα σημεία της παρούσας έκθεσης, δεν υπάρχει καθιερωμένο σύστημα για τη συλλογή εθνοτικών δεδομένων στην Ελλάδα¹⁰⁸, εκτός από εκείνο για τις ανάγκες της εφαρμογής του προγράμματος στέγασης για τους Ρομά, παρόλο που οι πληροφορίες αυτές μπορεί να δίνουν τη δυνατότητα στις αρχές να αξιολογήσουν καλύτερα την κατάσταση των μειονοτήτων όπως οι Ρομά και η μουσουλμανική μειονότητα της δυτικής Θράκης καθώς και των προσφύγων και των μεταναστών, για να βελτιωθεί η ανταπόκριση στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σε διάφορους τομείς όπως η παιδεία, η στέγαση και η απασχόληση.

182. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να μελετήσουν τρόπους για την καθιέρωση ενός μεθοδικού, ολοκληρωμένου συστήματος συλλογής δεδομένων ώστε να παρακολουθούν την κατάσταση των μειονοτικών ομάδων, περιλαμβανομένων των Ρομά, των μουσουλμάνων της δυτικής Θράκης, των προσφύγων και των μεταναστών μέσω πληροφοριών που αναλύονται σύμφωνα, για παράδειγμα, με την εθνοτική καταγωγή, τη γλώσσα, τη θρησκεία και την εθνικότητα. Τα δεδομένα θα πρέπει να συλλέγονται σε διαφορετικούς τομείς δημόσιας πολιτικής και οι αρχές θα πρέπει να διασφαλίζουν απόλυτο σεβασμό για τις αρχές της εμπιστευτικότητας, της συγκατάθεσης κατόπιν ενημέρωσης και της εθελοντικής αυτο-ταυτοποίησης των ατόμων που ανήκουν σε μια συγκεκριμένη ομάδα. Το σύστημα αυτό θα πρέπει να λαμβάνει επίσης υπόψη την πιθανή ύπαρξη διπλών ή πολλαπλών διακρίσεων.

IX. Μέσα ενημέρωσης

183. Ο Νόμος 3592/2007 για τη «Συγκέντρωση και Αδειοδότηση Επιχειρήσεων Μέσων Ενημέρωσης και άλλες διατάξεις» που ψηφίστηκε στις 16 Ιουλίου 2007 περιέχει ορισμένες διατάξεις τις οποίες οι αρχές μπορούν να σκεφτούν να αναθεωρήσουν, περιλαμβανομένου και του Άρθρου 8 13) (α) το οποίο προβλέπει ότι η βασική γλώσσα μετάδοσης των ραδιοφωνικών προγραμμάτων θα πρέπει να είναι τα Ελληνικά. Μερικές άλλες προϋποθέσεις για τους ελάχιστους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους που απαιτούνται για την απόκτηση αδείας μπορεί να θέτουν σε κίνδυνο τα μικρότερα τοπικά και μειονοτικά μέσα ενημέρωσης: 1) το ελάχιστο καταβαλλόμενο κεφάλαιο για ιδιοκτήτες ραδιοφωνικών σταθμών έχει οριστεί στα 100.000 EUR για ραδιοφωνικούς

¹⁰⁸ Βλ. «Διακρίσεις σε Διάφορους Τομείς» παραπάνω.

σταθμούς που μεταδίδουν ειδήσεις (αυτή η προϋπόθεση ισχύει επίσης και για περιοχές με τουλάχιστον 100.000 κατοίκους και όχι περισσότερους από 150.000 κατοίκους, παρόλο που είναι μερικές από τις πιο φτωχές περιοχές της Ελλάδας) και 60.000 EUR για τους σταθμούς που μεταδίδουν μουσική, 2) οι ραδιοφωνικοί σταθμοί επιβάλλεται να μεταδίδουν 24 ώρες την ημέρα ανεξάρτητα από το πρόγραμμά τους. Επιπλέον, σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, το Άρθρο 8 παράγραφος 14β (vi) προβλέπει ότι οι ραδιοφωνικοί σταθμοί που λειτουργούν σε περιοχές με λιγότερους από 100.000 κατοίκους είναι υποχρεωμένοι να απασχολούν τουλάχιστον 5 άτομα προσωπικό, εάν μεταδίδουν ειδήσεις, ενώ οι ραδιοφωνικοί σταθμοί που μεταδίδουν μουσική, στις ίδιες περιοχές, είναι υποχρεωμένοι να απασχολούν τουλάχιστον 3 άτομα προσωπικό.¹⁰⁹ Τον Ιούλιο 2007, ο Μίκλος Χαράσζτι, ο αντιπρόσωπος του ΟΑΣΕ για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης εξέφρασε την ανησυχία του για το νόμο αυτό, δηλώνοντας ότι «οι δεσμεύσεις του ΟΑΣΕ αναφορικά με τον πλουραλισμό των απόψεων απαιτούν όλες οι κοινότητες να έχουν πρόσβαση στη ροή των πληροφοριών και να μπορούν να συνεισφέρουν σε αυτή. Κάθε κυβέρνηση έχει την ευθύνη να διευκολύνει το σεβασμό και την περιεκτικότητα»¹¹⁰. Κάποιο αντιπρόσωποι από τη μουσουλμανική μειονότητα της δυτικής Θράκης έχουν εκφράσει επίσης την κριτική τους για τις παραπάνω διατάξεις.

184. Η ECRI συνιστά στις ελληνικές αρχές να αναθεωρήσουν το Νόμο 3592/2007 για να διασφαλίσουν ότι είναι σύμφωνος με τα διεθνή πρότυπα για τον πλουραλισμό των μέσων ενημέρωσης και την ελεύθερη ροή πληροφοριών.

¹⁰⁹ Βλ. Άρθρα 8 10) (α), 13 α) καθώς και 14 α) και β) αντίστοιχα.

¹¹⁰ Βλ. Δελτίο τύπου, Νέος νόμος αδειοδότησης ραδιοφωνικών σταθμών στην Ελλάδα περιορίζει τα μέσα ενημέρωσης των μειονοτήτων, λέει ο παρατηρητής ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης του ΟΑΣΕ, Βιέννη 27 Ιουλίου 2007, http://www.osce.org/fom/item_1_25793.html?print=1

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΕΝΔΙΑΜΕΣΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Οι τρεις συγκεκριμένες συστάσεις για τις οποίες η ECRl ζητά από τις ελληνικές αρχές να δώσουν προτεραιότητα στην εφαρμογή τους είναι οι ακόλουθες:

- Η ECRl τονίζει ότι ο ρόλος του Συνήγορου του Πολίτη είναι γενικά συμβατός με τις βασικές αρχές που παρουσιάζονται στην υπ' αριθμό 2 σύσταση γενικής πολιτικής της σχετικά με ειδικευμένα όργανα για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας σε εθνικό επίπεδο. Ωστόσο, η ECRl συνιστά στις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι ο Συνήγορος του Πολίτη, όπως συστήνεται στην υπ' αριθμό 2 σύσταση γενικής πολιτικής της, να εξουσιοδοτηθεί για να παρέχει βοήθεια και υποστήριξη σε θύματα, περιλαμβανομένης και νομικής συνδρομής. Η ECRl συνιστά επίσης το χρονικό διάστημα εντός του οποίου τα άτομα μπορούν να κάνουν καταγγελία ενώπιον του Συνηγόρου του Πολίτη, αφού μάθουν για κάποια παράνομη πράξη της διοίκησης ή αδυναμία δράσης της, να επεκταθεί σε ένα έτος τουλάχιστον, ώστε να ενθαρρύνει, μεταξύ άλλων, τα θύματα να κάνουν καταγγελίες στο όργανο αυτό. Η ECRl συνιστά επίσης στις ελληνικές αρχές να πάρουν μέτρα για την ευαισθητοποίηση του κοινού για το ρόλο του Συνήγορου του Πολίτη στην εφαρμογή του Νόμου 3304/2005.
- Όσον αφορά στο Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης για τους Ρομά, η ECRl συνιστά τη δημιουργία περισσότερων συστηματικών και μακροπρόθεσμων μηχανισμών για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της εφαρμογής του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης ώστε να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα και να γίνουν οι απαραίτητες προσαρμογές. Η ECRl συνιστά οι αντιπρόσωποι των Ρομά να εμπλέκονται σε αυτή τη διαδικασία.
- Όσον αφορά στους μετανάστες, η ECRl συνιστά στις ελληνικές αρχές να αντιμετωπίσουν οποιαδήποτε διαρθρωτικά προβλήματα εντός της διοίκησης που εξακολουθούν να καθυστερούν τη διαδικασία για την έκδοση και την ανανέωση των αδειών παραμονής και να διαχωρίσουν αυτό το θέμα από την απαίτηση των ενσήμων.

Μια διαδικασία ενδιάμεσης παρακολούθησης για τις τρεις αυτές συστάσεις θα διεξαχθεί από την ECRl μέσα στα επόμενα δύο χρόνια μετά τη δημοσίευση της έκθεσης αυτής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η βιβλιογραφία αποτελεί κατάλογο των κυριότερων δημοσιευμένων πηγών που χρησιμοποιήθηκαν κατά την εξέταση της κατάστασης στην Ελλάδα: δεν θα πρέπει να θεωρηθεί εξαντλητικός κατάλογος όλων των πηγών των πληροφοριών που η ECRI είχε στην διάθεσή της κατά την σύνταξη της παρούσας έκθεσης.

European Commission against Racism and Intolerance (ECRI)

1. Third Report on Greece, 8 June 2004, CRI(2004)24
2. Second report on Greece, 27 June 2000, CRI(2000)32
3. Report on Greece, September 1997, CRI(97)52
4. General Policy Recommendation No. 1: Combating racism, xenophobia, antisemitism and intolerance, October 1996, CRI(96)43
5. General Policy Recommendation No. 2: Specialised bodies to combat racism, xenophobia, antisemitism and intolerance at national level, June 1997, CRI(97)36
6. General Policy Recommendation No. 3: Combating racism and intolerance against Roma/Gypsies, March 1998, CRI(98)29
7. General Policy Recommendation No. 4: National surveys on the experience and perception of discrimination and racism from the point of view of potential victims, March 1998, CRI(98)30
8. General Policy Recommendation No. 5: Combating intolerance and discrimination against Muslims, March 2000, CRI(2000)21
9. General Policy Recommendation No. 6: Combating the dissemination of racist, xenophobic and antisemitic material via the Internet, December 2000, CRI(2001)1
10. General Policy Recommendation No. 7: National legislation to combat racism and racial discrimination, December 2002, CRI(2003)8
11. General Policy Recommendation No. 8: Combating racism while fighting terrorism, March 2004, CRI(2004)26
12. General Policy Recommendation No. 9: The fight against antisemitism, June 2004, CRI(2004)37
13. General Policy Recommendation No. 10: Combating racism and racial discrimination in and through school education, December 2006, CRI(2007)6
14. General Policy Recommendation No. 11: Combating racism and racial discrimination in policing, June 2007, CRI(2007)39
15. General Policy Recommendation No. 12: Combating racism and racial discrimination in the field of sport, December 2009, CRI(2008)48

Other sources

16. Hellenic Republic, Integrated Action Plan for the Social Integration of Greek Gypsies, updated report 2008
17. Hellenic Republic National Commission for Human Rights, Report and recommendations of the NCHR on issues concerning the situation and rights of the Roma in Greece, 2008
18. The Greek Ombudsman, Promoting equal treatment – The Greek Ombudsman as national equality body, November 2007
19. The Greek Ombudsman, 2006 Annual report – Summary, March 2007
20. The Greek Ombudsman, The Greek Ombudsman's first year as a specialised body for the promotion of the principle of equal treatment, August 2006
21. The Greek Ombudsman, 2005 Annual report – Summary, March 2006
22. Commissioner for Human Rights, Report by Thomas Hammarberg, Council of Europe Commissioner for Human Rights, following his visit to Greece of 8-10 December 2008. Issue reviewed: Human rights of asylum seekers, 4 February 2009, CommDH(2009)6

23. Commissioner for Human Rights, Report by Thomas Hammarberg, Commissioner for Human Rights of the Council of Europe, following his visit to Greece on 8-10 December 2008. Issue reviewed: Human rights of minorities, 19 February 2009, CommDH(2009)9
24. Committee on the Elimination of Racial Discrimination, Reports submitted by States parties under Article 9 of the Convention, Nineteenth periodic reports of States parties due in 2007 – Greece, 3 April 2008, CERD/C/GRC/19
25. Human Rights Committee, Concluding observations of the Human Rights Committee: Greece, 24 April 2005, CCPR/CO/83/GRC
26. Human Rights Council, Follow-up and implementation of the Vienna Declaration and Programme of Action, Written statement submitted by the Federation of Western Thrace Turks in Europe, 29 August 2008, A/HRC/9/NGO/38
27. Human Rights Council, Promotion and protection of all human rights, civil, political, economic, social and cultural rights, including the right to development, Written statement submitted by the Federation of Western Thrace Turks in Europe, 22 February 2008, A/HRC/7/NGO/44
28. United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), UNHCR position on the return of asylum seekers to Greece under the “Dublin Regulation”, 15 April 2008
29. de Rapper, Gilles, The Greek-Albanian Border and its Impact on Local Populations, published in Cahiers Parisiens/Parisians Notebooks 3 (2007), p. 566-575
30. ANTIGONE Information and Documentation Centre on Racism, Ecology, Peace and Non Violence (RAXEN National Focal Point for Greece), National Analytical Study on Racist Violence and Crime, Martin Baldwin Edwards, EUMC 2005
31. European Intercultural Workplace Project, The European Intercultural Workplace - Greece, June 2007
32. European Network against Racism (ENAR), ENAR Shadow Report 2007, Racism in Greece, Adla Shashati, Hellenic Sudanese Friendship League, Adriana Mardaki, SOS Racism Greece, October 2008
33. Greek Helsinki Monitor (GHM), Amnesty International, Albanian Helsinki Committee, Albanian Immigrants in Greece – Cases of ill-treatment by the Greek law enforcement authorities
34. Greek Helsinki Monitor, Greece: continuing widespread violation of Roma housing rights, September 2006
35. Greek Helsinki Monitor, Greece: First historic final conviction with anti-racism law (of “Eletheros Kosmos” for anti-Semitism), press release, 19 September 2008
36. Greek Helsinki Monitor; Greece: Ten years of GHM litigation on behalf of Roma, press release, 3 August 2008, updated on 28 August 2008
37. Greek Helsinki Monitor, Greece: Generalized denial of justice for Roma, press release, 1 September 2008
38. Hellenic League for Human Rights (HLHR-KEMO), Annual Report 2007, Racism and Discrimination against Immigrants and Minorities in Greece – the State of Play, Miltos Pavlou, April 2007
39. Human Rights First, Violence Based on Racism and Xenophobia, 2008 Hate Crime Survey, 2008
40. Human Rights Watch, Left to Survive – Systematic Failure to Protect Unaccompanied Migrant Children in Greece, December 2008
41. Human Rights Watch, Stuck in a Revolving Door – Iraqis and Other Asylum Seekers and Migrants at the Greece/Turkey Entrance to the European Union, November 2008
42. U.S. Department of State, 2008 Human Rights Report: Greece, Released by the Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor, 25 February 2009
43. U.S. Department of State, International Religious Freedom Report 2008: Greece, Released by the Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor, 19 September 2008

